

Religieus en ouderwets of seculier en relevant?

De verduurzaming van het studentenpastoraat in Nederland in een veranderende maatschappij.

Naam: Anouk Slik

Studentnummer: 1029771

Begeleidende docent: Michael Scherer-Rath

Masterscriptie van de Masteropleiding Geestelijke Verzorging aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.

Aantal woorden: 25330

Datum: 05-10-2020

Verklaring van eigen werk

Hierbij verklaar en verzeker ik, Anouk Slik, dat voorliggende eindwerkstuk getiteld *Religieus en Ouderwets of Seculier en Relevant?: De Verduurzaming van het Studentenpastoraat in Nederland in een Veranderende Maatschappij*, zelfstandig door mij is opgesteld, dat geen andere bronnen en hulpmiddelen dan die door mij zijn vermeld zijn gebruikt en dat de passages in het werk waarvan de woordelijke inhoud of betekenis uit andere werken – ook elektronische media – is genomen door bronvermelding als ontlening kenbaar gemaakt worden.

Plaats: Nijmegen

Datum: 16 oktober 2020

Voorwoord

Bij het zoeken naar een stage binnen het studentenpastoraat viel mij op dat de studentenpastoraatorganisaties in Nederland geen eenduidige manier hebben van zich profileren via websites en dat er verschillende terminologieën gebruikt worden voor de hulpverlening die studenten wordt aangeboden. Dat wil zeggen dat de organisaties allen een eigen karakter en achtergrond hebben, en het werk dat zij verrichten op een eigen manier invullen.¹ Zo profileert de ene organisatie zich als duidelijk religieus² en laat de ander het noemen van religie liever achterwege³. Voorbeelden van termen die worden gebruikt om de hulpverlener aan te duiden zijn: pastor, (life)coach en levensbeschouwelijk werker. Dit intrigeerde mij meteen. Tijdens mijn bachelor had ik al stagegelopen bij de studentenpastoraat organisatie NEWConnective te Amsterdam en zodoende was mijn beeld van het studentenpastoraat dat het van oorsprong christelijke organisaties waren, maar nu een seculiere uitstraling hebben. Echter leek dit niet voor iedere organisatie zo te zijn. De veelkleurigheid van organisaties en de verschillende invalshoeken en activiteiten die worden aangeboden, bracht mij aanvankelijk een beetje in verwarring. Wat is het studentenpastoraat dan echt? Hebben ze een beroepsgroep en code zoals de geestelijke verzorging of zijn het allemaal losse organisaties met verschillende invalshoeken?

Tijdens mijn stage bij de Studentenkerk te Nijmegen dit jaar ervoer ik een compleet andere invalshoek. De organisatie was naar buiten toe duidelijk religieus en opereerde vanuit een kerkgebouw waar iedere zondag meerdere vieringen werden gehouden. Al doende leerde ik veel over de ins en outs van de organisatie en dit zette mij aan het denken over wat studenten meer zou aanspreken, hoe de Studentenkerk zich profileert of juist hoe NEWConnective zich profileert. Ik raakte ook geïnteresseerd in wat pastoraat nou anders maakt dan geestelijke verzorging, en het antwoord op die vraag is dat er weinig verschil is, behalve de context.

Op een dag vroeg ik aan mijn mentor of de Studentenkerk niet een meer divers aanbod aan hulpverleners zou kunnen bieden, er ontbrak namelijk een niet-religieus teamlid. Ik vroeg me hardop af hoe het zou zijn als het studentenpastoraat zou worden ondergebracht bij de geestelijke verzorging. Mijn mentor antwoordde dat vooral over de laatste vraag is nagedacht, maar dat dit de organisatie niet ten goede zou uitwerken omdat het dan onder de universiteit zou moeten opereren en men nu binnen het ambt vogelvrij is en kan doen wat men wil. Dit antwoord wekte bij mij een soort argwaan op. Hoe kan het dat als men ambtelijk verbonden is

¹ <https://www.studentenpastoraat-nederland.nl/>

² Bijvoorbeeld het IPSU te Utrecht en de Studentenkerk te Nijmegen.

³ Bijvoorbeeld NEWConnective te Amsterdam en Motiv te Delft.

geen verantwoording hoeft af te leggen? Waarom willen de studentenpastors niet opereren als een eenheid onder een beroepscode? Geestelijke verzorging biedt ook een vrijplaats waar vrij in kan worden gehandeld, wat is hieraan anders dan de vrije ruimte die studentenpastors innemen?

De vele vragen die in mij opkwamen tijdens mijn stages, zullen niet allemaal worden beantwoord in deze masterscriptie. Daarvoor is een grootschalig onderzoek nodig naar het studentenpastoraat. Dit onderzoek legt de focus op de profilering van het studentenpastoraat en de aanspraak op de studenten. Om hier een beeld van te geven zijn er interviews afgelegd met drie organisaties en zes studenten die in aanraking zijn gekomen met de desbetreffende organisaties.

Mijn vingers kriebelen om dit onderzoek op een grotere schaal uit te voeren onder alle studentenpastoraatorganisaties van Nederland en onder een grotere groep studenten, echter is dat voor deze bescheiden masterscriptie niet mogelijk. Wie weet ligt dat in de toekomst, misschien niet. Hoe dan ook was het een genoegen om dit onderzoek uit te voeren.

Anouk Slik

Nijmegen, zomer 2020

Synopsis

Hoe kan het studentenpastoraat duurzaam worden in een veranderende maatschappij? In dit onderzoek wordt een illustratie gemaakt van hoe drie studentenpastoraat organisaties zich profileren naar de doelgroep toe en hoe dit in verhouding staat met het intrinsieke karakter en motivatie van de organisatie. Ook wordt er gekeken naar de aanspraak op de doelgroep door zes studenten aan het woord te laten over ervaringen, percepties en meningen over het studentenpastoraat en de termen die worden gebruikt om de hulpverlening te omschrijven. De analyse verklaart waarom het studentenpastoraat moeite heeft met het bereiken en aanspreken van de student hoewel de studenten de waarde inzien van wat zij te bieden hebben. Wanneer het studentenpastoraat meegaat met de tijd van individualisatie, zal het duurzaam worden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Probleemstelling.....	7
1.2 Doelstelling	9
2. Theorie	12
2.1 Een korte geschiedenis van het studentenpastoraat.....	12
2.2 Doel en doelgroep studentenpastoraat	20
2.3 Studentenpastoraat in Nederland: profilering (onlineonderzoek).....	26
2.4 Studentenpastoraat in Nederland: terminologie gebruik	29
3. Methode.....	33
4. Resultaten.....	36
4.1 Studentenpastoraat organisaties.....	36
4.2 Studenten.....	53
5. Conclusie	74
5.1 Discussie.....	79
6. Literatuur	81
7. Bijlagen.....	88
Bijlage 1: Online Onderzoek Studentenpastoraat.....	88
Bijlage 2: Topiclijst Organisaties	93
Bijlage 3: Topiclijst Studenten	94

1. Inleiding

Tijdens het Symposium Studentenpastoraat van 26 september 2019 aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, gaf emeritus-hoogleraar geestelijke verzorging Martin Walton een toespraak over duurzaam studentenpastoraat. In zijn toespraak vraagt hij zich af waar het studentenpastoraat nu staat en beschrijft dat het werkveld een nieuwe conceptuele fase is ingegaan. Walton vraagt zich af of ‘studentenpastoraat’ als term de lading nog wel dekt, en ziet in specifiek de naamgeving van verschillende organisaties dat het zwaartepunt in wat wordt aangeboden bij iedere organisatie kan verschillen. Om het studentenpastoraat duurzaam te maken, raadt Walton de studentenpastors aan om de beroepssolidariteit en -kwaliteit beter te waarborgen door zich te gaan organiseren als een werkveld binnen de Vereniging van Geestelijk VerZorgers (VGVZ), de beroepsgroep van de geestelijke verzorging. Walton stelt namelijk dat het werk wat studentenpastors doen, dichter ligt bij geestelijke verzorging dan kerkelijke of andere levensbeschouwelijke professies. Zo beschrijft hij dat de geestelijke verzorging zich richt op levensbeschouwing en zingeving binnen een seculiere context, en zo werken studentenpastors over het algemeen ook in een seculiere context, namelijk het hogeschool en universiteitsmilieu, en met een steeds minder religieuze doelgroep, namelijk de student. Daarnaast raadt hij aan om de ‘good practices’ van het studentenpastoraat te identificeren middels onderzoeken en één standaard op te stellen richting de universiteiten en hogescholen.⁴

Walton beargumenteert in zijn toespraak dus dat de eigenlijke taken van het studentenpastoraat in de huidige tijd, samen te vatten zijn binnen de geestelijke verzorging. Volgens de VGVZ zijn de werkvelden van de geestelijke verzorging verpleeg- en verzorgingshuizen (zowel ouderenzorg als mensen met een beperking), revalidatiecentra, psychiatrie, ziekenhuizen, eerste lijn en jeugdzorg.⁵ Echter, zo stelt Walton, kan daar nog een extra werkveld bijkomen, namelijk het studentenpastoraat.

Als men door het Nieuw Handboek Geestelijke Verzorging bladert, wordt de term pastoraat en de term geestelijke verzorging wisselend gebruikt om hetzelfde aan te duiden, namelijk de begeleiding en hulpverlening gericht op vragen rondom zingeving vanuit een basis van levensbeschouwelijke of religieuze overtuigingen.⁶ Achterin het boek, bij personeelszaken, is te zien dat er bij het woord pastor ook wordt verwezen naar de definitie van geestelijk verzorger en bij de term pastoraat wordt verwezen naar de definitie van geestelijke verzorging.⁷

⁴ Walton 2019, p. 2-4

⁵ <https://vgvz.nl/werkvelden/>

⁶ Dolaard (red.) 2015, p. 21

⁷ Dolaard (red.) 2015, p. 923

Dit wijst erop dat binnen de beroepsgroep van Geestelijke Verzorging geen duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen pastoraat en geestelijke verzorging.

Het studentenpastoraat wordt normaliter binnen de theologie geplaatst. Dit komt omdat de functie van oudsher wordt gezien als een ambtelijke positie. Het werkveld is echter in ontwikkeling en een ambtelijke zending is binnen verschillende organisaties geen vereiste meer. Om deze en andere bovengenoemde redenen wordt het studentenpastoraat in dit onderzoek geplaatst binnen de religiewetenschappen, en daarin specifiek binnen religie en de zorg.

Walton beschrijft in zijn toespraak ook zijn observatie van de verschillende manieren waarop de studentenpastoraat organisaties die Nederland rijk is zich profileren en zich hebben ontwikkeld door de jaren heen. Hij geeft aan dat de zwaartepunten van wat een organisatie te bieden heeft per organisatie verschilt. Hij beargumenteert dat er meer eenheid moet komen tussen de verschillende organisaties (d.m.v. beroepsstandaard en organisatie binnen VGVZ) om het werkveld duurzaam te maken. Dit onderzoek sluit aan bij de genoemde observaties. In dit onderzoek wordt namelijk gekeken naar hoe drie specifieke studentenpastoraat organisaties, het Groninger Studentenplatform voor Levensbeschouwing, het Interkerkelijk Platform Studentenpastoraat Utrecht en Motiv, zich profileren naar de doelgroep, welke termen zij gebruiken voor de hulpverlening die wordt aangeboden en in hoeverre zij de doelgroep bereiken. Daarnaast wordt er in dit onderzoek ook aandacht besteed aan de doelgroep zelf. In hoeverre zij zich aangesproken voelen door hoe de organisaties zich profileren, wat voor ervaringen zij hebben met de organisaties en welke term voor hulpverlening hen het meeste aanspreekt.

Allereerst worden de probleemstelling, hypothesen en doelstelling uiteengezet. Daarop volgt het theoretische kader waarin het studentenpastoraat in Nederland en de student in Nederland centraal staat. Vervolgens wordt de methodologie uitgewerkt. Daarna worden de resultaten gepresenteerd gebaseerd op de analyse van de data. Het onderzoek wordt afgerond met een conclusie waarin de bevindingen worden samengevat, een kritische reflectie wordt gedaan op de methoden van het onderzoek en aanbevelingen worden gedaan voor vervolgonderzoek.

1.1 Probleemstelling

Na een korte internetstudie waarbij er een overzicht werd gemaakt van alle verschillende studentenpastoraatorganisaties in Nederland, is de volgende onderzoeksvraag opgesteld die bestaat uit drie onderdelen die hieronder worden toegelicht:

1.) Hoe profileren verschillende studentenpastoraat organisaties zich, 2.) wat is de motivatie achter deze keuzes en 3.) in hoeverre kan het studentenpastoraat de studenten bereiken?

Bij onderdeel drie zijn er nog drie sub vragen geformuleerd die specifiek gericht zijn op de doelgroep zelf:

3.1.) Wat verstaat de doelgroep onder studentenpastoraat?

3.2.) Heeft de doelgroep in hun ogen baat bij wat de studentenpastoraat organisaties te bieden hebben?

3.3.) Welke terminologie spreekt de doelgroep het meeste aan?

De vraagstelling bestaat uit drie onderdelen:

1. Karakter en profilering organisatie

Dit onderdeel is descriptief van aard. Met karakter en profilering wordt bedoeld hoe de organisatie zich naar de doelgroep beschrijft maar ook naar hoe de pastors de organisatie zelf beschrijven. Er wordt gekeken of de organisatie zich profileert als religieus, onduidelijk religieus of niet religieus⁸, welke doelstellingen de organisatie heeft en welke terminologie de organisatie gebruikt voor de hulpverlening die wordt aangeboden. Daarnaast wordt gekeken of er grote veranderingen zijn geweest in profilering.

2. Motivatie achter karakter en terminologiegebruik

Dit onderdeel is verklarend van aard. Met motivatie wordt bedoeld waarom de organisatie heeft gekozen om zich op een bepaalde manier te profileren.

3. Doelgroep bereik en aanspraak

In dit onderdeel wordt gekeken of en hoe de organisatie de doelgroep bereikt. Daarnaast wordt de doelgroep zelf gevraagd naar wat zij denken dat studentenpastoraat inhoudt, wat de studentenpastoraatorganisaties voor hen heeft betekent en kan betekenen voor de doelgroep en welke terminologie het meeste aanspreekt.

1.1.2 Hypothesen

Voordat het daadwerkelijke onderzoek is uitgevoerd, zijn er vier hypothesen opgesteld aan de hand van het internetonderzoek waarin een overzicht is gemaakt van alle studentenpastoraten

⁸ Criteria voor deze indeling worden genoemd in 2.3

in Nederland⁹ en de toespraak die is genoemd in de introductie. De eerste twee hypothesen hebben te maken met de motivatie van de organisaties en onderzoeksvraag 1 en 2, de laatste twee hypothesen hebben te maken met de motivaties van de studenten en onderzoeksvraag 3.1 t/m 3.3. De vier hypothesen luiden als volgt:

Hypothese 1: Eigen traditie/karakter van de organisatie speelt een grote rol in de inrichting van activiteiten en verantwoording naar financiële partners, maar speelt een kleine tot geen rol in het bereiken van de student.

Hypothese 2: De termkeuze van de organisatie wordt bepaald door de aanspraak op de doelgroep, maar ook door het zwaartepunt van de organisatie.

Hypothese 3: Studenten zien de waarde in van het studentenpastoraat, maar denken niet dat medestudenten daar behoefte aan hebben of de organisaties kunnen vinden als die behoefte er wel is.

Hypothese 4: Studenten vinden de term studentenpastoraat niet meer van deze tijd, afschrikwekkend of weten niet wat het precies inhoudt. Hierdoor kiezen zij eerder voor een andere term om de organisaties aan te duiden.

1.2 Doelstelling

Studentenpastors schrijven wat af. De afgelopen 20 jaar zijn er wel acht (en misschien nog meer onvindbare) boekjes uitgekomen waarin het belang van het studentenpastoraat wordt benadrukt,¹⁰ waarvan *Zinzoeken en Zijn* de meest recente publicatie is. Dit laatste boekje bestaat uit interviews met 12 studentenpastors uit heel Nederland en die interviews komen soms enigszins overeen met de interviews die gehouden zijn voor dit onderzoek.¹¹

De boekjes zijn interessante inkijkjes in het werkveld en de persoonlijke verhalen van de studentenpastors. Echter zijn de boekjes voornamelijk uit het perspectief van de studentenpastor geschreven, of vanuit het perspectief van studenten uit oudere generaties die tientallen jaren geleden met het studentenpastoraat te maken hadden¹². Het verschil met de huidige generatie is vrij groot zoals in de theorie verder beschreven zal worden.

⁹ Zie 2.3

¹⁰ 2006, twee in 2008, 2009, twee in 2018, 2019, 2020

¹¹ Burgering & Van Dijk, juni 2020

¹² Plantier 2019

Het is belangrijk om de student van nu wat meer aan het woord te laten. Dit onderzoek is dan ook van belang voor het studentenpastoraat van nu, die in beweging is door de ontwikkelingen in de huidige maatschappij. De studentenpastoraatorganisaties krimpen, er zijn steeds minder aanstellingen of enkel parttime¹³. Men doet hard z'n best om de studenten te bereiken wat niet altijd lukt¹⁴. Als het studentenpastoraat meer inzicht krijgt in hoe men de doelgroep kan bereiken en wat de doelgroep nodig heeft, dan kan er weer een groei ontstaan in plaats van een krimp. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht creëren in de behoeften van en aansluiting tot de doelgroep.

Naast het creëren van inzicht in de behoeften van de student, is het ook van belang om inzicht te creëren in de werking van het studentpastoraat anno 2020. Walton adviseert om eenheid te creëren binnen het studentenpastoraat door zich te organiseren als vakgebied binnen de geestelijke verzorging. Om dat te doen, is er onderzoek nodig naar wat het studentenpastoraat precies inhoudt en wat alle organisaties kan verbinden tot één vakgebied. Daarom is het tweede doel van dit onderzoek om een overzicht te maken van het studentenpastoraat in Nederland en te kijken of er een verband is tussen de profilering en de werking van de organisaties en het bereiken van de doelgroep.

Wat misschien nog wel belangrijker is dan het creëren van inzichten over de doelgroep en de werking van het studentenpastoraat, en wat een overkoepelend doel is die deze beide inzichten combineert, is een beeld te vormen van de manier waarop het studentenpastoraat hulp biedt aan studenten. Als het studentenpastoraat duurzaam wil zijn, dan is het van belang om mee te gaan met de studentengeneraties en zich daar compleet op af te stemmen. Gaan de studentenpastors daadwerkelijk uit van de behoeftes van de student of wordt de hulp meer vormgegeven vanuit wellicht gedateerde of achterhaalde motieven die niet goed meer aansluiten op de behoeftes en het bereiken van de student?

Het onderzoek is van wetenschappelijk belang omdat er weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar het studentenpastoraat. Wel is er veel geschreven over pastoraat vanuit de theologie of pastorale begeleiding¹⁵, maar als men op zoek gaat naar onderzoeken die zich specifiek richten op het studentenpastoraat en daarbinnen ook specifiek in Nederland, zijn er alleen enkele publicaties te vinden uit de jaren 70 en 80¹⁶, wat scripties en dissertaties die

¹³ Borgering & Van Dijk 2020, p. 7

¹⁴ Zie Resultaten.

¹⁵ Waaronder Ganzevoort & Visser 2007.

¹⁶ Stam & Tieleman 1979; Berger, Derks & Kapteijns 1981

ook uit de jaren 70 of 80 komen¹⁷, of artikelen in magazines, bundels van gehouden lezingen¹⁸ en jaarverslagen van de desbetreffende organisaties. Het laatste doel van dit onderzoek is dan ook om een toevoeging te zijn aan de wetenschappelijke studie van religie in de zorg, en daarin specifiek het studentenpastoraat.

Hierboven zijn de vraagstelling, hypothesen en doelstellingen omschreven van het onderzoek. In navolging van deze inleiding zal in het volgende hoofdstuk het theoretisch kader worden gepresenteerd.

¹⁷ Van Deventer 1977; Tieleman 1984

¹⁸ Bijvoorbeeld door het studentenpastoraat te Wageningen in 1978 en 1981.

2. Theorie

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader gepresenteerd die als ondersteuning dient van het kwalitatieve onderzoek. Het theoretisch kader zal zich richten op het studentenpastoraat en de doelgroep student. Allereerst wordt er een korte geschiedenis gegeven van het studentenpastoraat in Nederland, daarna wordt het doel en de doelgroep omschreven van het studentenpastoraat van nu en als laatste worden de verschillende termen die worden gebruikt om de hulpverlening aan te duiden kort gedefinieerd.

2.1 Een korte geschiedenis van het studentenpastoraat

Om de geschiedenis van het studentenpastoraat in Nederland te verduidelijken, zal eerst het thema religie binnen het hogere onderwijs in een bredere historische context worden geplaatst. Hierin zal er specifiek kort aandacht worden gegeven aan de verzuiling, het proces van ontzuiling en de gevolgen daarvan op het hogere onderwijs en het studentenpastoraat.

2.1.1 Verzuiling

Verschillende onderzoeken wijzen uit dat de verzuiling eind 19^e eeuw op gang kwam in Nederland en zijn officiële intrede deed met de Pacificatie van 1917. Dit was een constitutioneel compromis waarin werd vastgesteld dat publieke en bijzondere (religieuze) scholen gelijk zouden worden behandeld. Praktisch gezien betekende dit dat de verschillende soorten scholen gelijke financiering zouden krijgen, maar ook dat men vrij was om een school te stichten en om de scholing vorm te geven volgens bepaalde ideologieën.¹⁹ Deze vrijheden zouden hebben geleid tot een grote verscheidenheid aan denominaties binnen het basisonderwijs en het hogere onderwijs²⁰ en dit ontwikkelde zich in de loop van de jaren tot de zogenoemde zuilen, ofwel geïsoleerde groepen op basis van religie en/of levensbeschouwing. De zuilen drongen door tot in ieder aspect van de maatschappij, zo had iedere groep bijvoorbeeld zijn eigen politieke partij, school, sportclub en ziekenhuis.²¹ De verschillende levensbeschouwingen werden compleet van elkaar gescheiden, een gesegregeerd pluralisme.²²

In het hogere onderwijs was er een minder grote verscheidenheid aan denominaties. De oudste (rijks) universiteiten Leiden (1575), Groningen (1614) en Utrecht (1636) waren alle drie openbare universiteiten maar hadden in tijden van verzuiling nog een bezetting die uitgesproken

¹⁹ Andeweg & Irwin 2014, 24; Car 2018, p. 245; Driessen & Van der Slik 2001, p. 561

²⁰ Driessen & Van der Slik 2001, p. 561

²¹ Driessen & Van der Slik 2001, p. 561; Van Rooy 1997

²² Valenta 2008, p. 20

protestants was. Het Athenaeum Illustre in Amsterdam (1632)²³, de Koninklijke Academie in Delft (1842)²⁴ en de Handelshogeschool in Rotterdam (1913)²⁵ werden ook allemaal door de staat of gemeente bekostigd, maar zij hadden geen confessionaliteit. In 1880 werd de Vrije Universiteit in Amsterdam opgericht door de gereformeerde kerken, omdat getwijfeld werd aan de neutraliteit van de al bestaande universiteiten. De Vrije Universiteit zou vrij zijn van invloeden van de kerk en staat. In antwoord op deze ontwikkelingen stichtte de rooms-katholieke kerk vanuit de Radboudstichting in 1923 de Universiteit van Nijmegen en in 1927 de Handelshogeschool in Tilburg²⁶, om ook de katholieke studentenpopulatie in eigen zuil educatie aan te bieden.²⁷ Zo gingen de katholieken naar de katholieke universiteiten te Tilburg en Nijmegen, de protestanten en gereformeerden naar de Vrije Universiteit van Amsterdam en de overige studenten, de liberalen en de socialisten, ging naar de openbare rijksuniversiteiten en (toen nog) hogescholen in Nederland; Amsterdam, Rotterdam, Delft, Groningen, Utrecht en Leiden.²⁸

2.1.2 Ontzuiling, secularisatie en individualisatie

In de tweede helft van de jaren zestig werd de ontzuiling ingezet binnen de politiek en door middel van demonstraties. Binnen de politiek kwam er een grotere diversiteit aan politieke partijen op. Dit werd veroorzaakt doordat verschillende nieuwe partijen zich afsplitsten van grotere partijen binnen de zuilen omdat men het niet met alle standpunten eens kon worden. Ook werden er partijen en organisaties van verschillende zuilen samengevoegd. De sociale apartheid die de zuilen hadden gecreëerd verminderde hierdoor ingrijpend.²⁹

Buiten de politiek verminderde de rol van ideologie en religie drastisch in de maatschappij. Dit was te zien aan de krimpende zuilen en ontkerkelijking, maar ook aan de veranderende manier waarop religieuze mensen religie praktiseerden.³⁰ Over de precieze

²³ Sinds 1877 de Universiteit van Amsterdam genoemd. <https://www.uva.nl/over-de-uva/over-de-universiteit/historie/geschiedenis.html>

²⁴ Sinds 1986 de Technische Universiteit Delft genoemd. <https://web.archive.org/web/20080228094426/http://www.tudelft.nl/live/pagina.jsp?id=300c4edd-74f6-4f4d-a5cd-42a70682cb98&lang=en>

²⁵ Sinds 1973 de Erasmus Universiteit Rotterdam genoemd. <https://www.eur.nl/en/about-eur/organisation-administration/tradition-and-history/history#:~:text=Erasmus%20University%20Rotterdam%20has%20been,from%20the%20Rotterdam%20business%20community>.

²⁶ Sinds 2010 Tilburg University genoemd. <https://wikimiddenbrabant.nl/Naming>

²⁷ Winkeler 2019, p. 184

²⁸ Andeweg & Irwin 2014, 34-35; Car 2018, p. 245

²⁹ Andeweg & Irwin 2014, p. 48

³⁰ Andeweg & Irwin 2014, p. 47

oorzaak van het ontzuilingsproces zijn veel hypothesen maar geen harde conclusies. Genoemde hypothesen zijn bijvoorbeeld de toegang tot meer informatie door de opkomst van tv en de vergroting van mobiliteit, de emancipatie en diversificatie van minderheden en de vele (jongeren)protesten tegen onrechtvaardigheden.³¹

De ontzuiling had ook gevolgen voor het hoger onderwijs. De zuilen verdwenen niet compleet, maar ook op de verzuilde universiteiten waren protesten. Leraren en studenten kwamen in opstand op verschillende universiteiten tegen de verplichte verklaringen die ondertekend moesten worden om te bewijzen dat men onderdeel was van een zuil. Dit zorgde er later voor dat bijvoorbeeld de Katholieke Universiteit haar confessionaliteit heeft beëindigd en door te gaan als katholiek in de oecumenische betekenis van het woord.³² Naast de opstanden was de sociale apartheid binnen de universiteiten ook in verandering aangezien er steeds meer niet katholieke studenten naar katholieke universiteiten gingen³³ en ook omdat het aantal mensen dat een hogere opleiding genoot exponentieel groeide³⁴.

2.1.2.1 Secularisatie

Nederland wordt gezien als het land aan de voorhoede van de secularisatie van westerse wereld.³⁵ Kregting, Vermeer, Scheepers & Hermans (2018) deden onderzoek naar waarom Nederland zo wordt gezien en waarom het land zo'n sterk proces van secularisatie heeft doorgemaakt. Zij beschrijven allereerst de term secularisatie aan de hand van de definitie die Peter Berger in 1967 opstelde, namelijk (vrij vertaald) als een groeiend aantal individuen die het moderne westen voortbrengt die zonder religieuze interpretaties kijken naar zichzelf en de wereld kijken. Daarnaast beschrijft Berger secularisatie ook als de afnemende impact die religie heeft op de maatschappij door bijvoorbeeld de scheiding van kerk en staat.³⁶ De secularisatietheorie beschrijft dat de religiositeit van mensen wordt bepaald door de moderniteit van het land waarin zij wonen, net zoals Berger beschrijft, en dat zij worden voorgebracht uit de moderniteit. Echter gaat dit niet op voor ieder land, Amerika is bijvoorbeeld een zeer modern maar ook zeer religieus land. Er is dan ook veel kritiek gekomen op de theorie die secularisatie koppelt aan enkel de modernisatie van een land.³⁷

³¹ Andeweg & Irwin 2014, p. 54

³² Thurlings 1979, p. 479

³³ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 9

³⁴ CBS 2011, p. 11

³⁵ Kregting et al. 2018, p. 59

³⁶ Berger 1967, p. 107-108; Kregting et al. 2018, p. 60

³⁷ Ruiter & Van Tubergen 2009, p. 864

Charles Taylor (2007) heeft een iets genuanceerdere theorie wat betreft geseculariseerde maatschappijen. Hij beschrijft secularisatie als “*a move from a society where belief in God is unchallenged and indeed, unproblematic, to one in which it is understood to be one option among others.*” Voor de secularisatie had een persoon geen eigen keuze om niet in God te geloven, of niet naar de kerk te gaan waar de familie in was geboren.³⁸ Dit verschoof met de opkomst van het expressieve individualisme, waar later meer over wordt verteld.

Secularisatie is een proces dat zich over verschillende generaties ontwikkelt. Dit komt doordat de socioculturele context waarin een persoon opgroeit verschilt per tijd. Zo is er sinds de jaren 60 een enorme groei in het hogere onderwijs in Nederland waardoor meer mensen in aanraking komen met wetenschappelijk en bewijs gebaseerde theorieën die religieuze wereldbeelden kunnen ondermijnen.³⁹ Tegenwoordig is educatie aan het hogere onderwijs mainstream en dominant geworden onder de Nederlandse bevolking waardoor voornamelijk jongeren minder religieus zijn doordat men veel in aanraking komt met het wetenschappelijk rationalisme.⁴⁰ Ondanks dat een klein deel van de jongeren nog christelijk is gesocialiseerd, vindt de socialisatie voornamelijk plaats in een seculiere context waardoor de religieuze denkbeelden onder druk staan.⁴¹

2.1.2.2 Individualisatie

Naast secularisatie heeft het proces van individualisatie van de maatschappij ook effect op religieuze socialisatie. Over de jaren heen zijn er verschillende onderzoeken gedaan die longitudinale surveys en statistieken tegen verschillende hypothesen houdt die te maken hebben met modernisatie en individualisatie versus religieuze attendance en/of belonging. Ten grondslag van deze studies ligt de universele religie theorie van Durkheim (1912), waarin hij constateert dat religie een sociaal fenomeen is waaruit zingeving voortvloeit. Het meest belangrijke voor Durkheim is dat het moraal en sociale normen door het collectief worden versterkt.⁴² Religie biedt sociale controle, cohesie en zin.

Een ander fundamentele theorie is de individualisatietheorie van Charles Taylor (2007) waarin hij beschrijft dat er na de Tweede Wereldoorlog een duidelijk verschuiving is geweest van een community samenleving naar een expressief individuele samenleving waarin men

³⁸ Taylor 2007, p. 3

³⁹ Kregting et al. 2018, p. 60-61

⁴⁰ Kregting et al. 2018, p. 72

⁴¹ Kregting 2018, p. 73

⁴² Durkheim 1912, p. 38

zoekt naar authenticiteit. Dit relateert hij aan de revolutie van de consumenten cultuur.⁴³ Echter is dit voor Taylor geen argument om te zeggen dat religie zal verdwijnen. Expressieve individuen zijn dan niet aangetrokken tot de grote religies, maar worden wel aangetrokken tot een vorm van zelf gecreëerde spiritualiteit, onder het mom van “*only accept what rings true to your own inner Self*”.⁴⁴ Taylor beargumenteert dat specifiek jonge mensen weer op zoek zullen gaan naar de grenzen van het seculiere bestaan.⁴⁵

Dan nu de recente longitudinale onderzoeken. Ruiter en Van Tubergen (2009) stellen dat men steeds minder religieus gesocialiseerd is als men leeft in een stedelijke en seculiere setting, of een verstedelijkt land waar sociale controle van religieuze familie en peers minder aanwezig is of minder effect heeft. Dit staat tegenover mensen die wonen in een meer ruraal land of setting van kleine dorpen waar de sociale controle hoger ligt.⁴⁶

Reitsema et al. (2012) bevestigen de bevindingen van Ruiter en Van Tubergen, maar stellen daarnaast ook dat mensen die op zichzelf wonen hetzelfde ervaren. Tijdens het proces van individualisatie leven steeds meer mensen een eigen leven, gaan mensen jong op zichzelf wonen en is er een toename van het aantal mensen dat alleen woont en scheidingen aangaan. De toenemende groep ‘singles’⁴⁷ is minder religieus dan de groep mensen die samenwoont met een partner of bij ouders woont.⁴⁸

Kregting et al. (2018) sluiten hierbij aan in een studie over specifiek de Nederlandse situatie maar voegen hieraan toe dat nu voor de jongere generatie single zijn genormaliseerd is als een bewuste optie naast samenzijn met een partner of trouwen, dit niet per se leidt tot een vermindering in religieuze deelname. Wat een grotere sturende factor is in of iemand religieus is of blijft, is de socialisatie in formatieve jaren.⁴⁹

2.1.3 Studentenpastoraat tijdens verzuiling en na ontzuiling

Tijdens de verzuiling was er binnen de katholieke zuil in iedere denkbare organisatie een priester beschikbaar als ‘spiritueel adviseur’⁵⁰. Zo waren er ook geestelijken verbonden aan de katholieke studentenverenigingen. Zij werden moderatoren genoemd en verleende geestelijke

⁴³ Taylor 2007, p. 473-475

⁴⁴ Taylor 2007, p. 489

⁴⁵ Taylor 2007, p. 727, 770-772

⁴⁶ Ruiter & Van Tubergen 2009, p. 871-872, 887

⁴⁷ In 1966 20% en in 2015 40% van de volwassen Nederlandse bevolking volgens Kregting et al. 2018, p. 63

⁴⁸ Reitsema et al. 2012, p. 616, 625

⁴⁹ Kregting et al. 2018, p. 72-72

⁵⁰ Andeweg & Irwin 2014, p. 35-36

hulp aan enkel de leden van de vereniging. Alle studenten die geen lid waren van een vereniging kwamen niet in aanmerking voor pastorale begeleiding, echter waren dat maar enkele studenten.⁵¹

In de oorlog werden studentenverenigingen verboden. In antwoord daarop werd in Leiden de eerste studentenparochie opgericht in 1940, waarna Utrecht een jaar later volgde toen de Duitse bezetters dreigden de katholieke vereniging op te heffen. Zelfs na sluiting van de universiteiten konden studenten (ook niet-leden van de verenigingen) via de parochies toch contact houden met elkaar en de moderator.⁵² Na de oorlog werden er in meer steden studentenparochies en gemeenten opgezet. Dit kwam niet door de ophef van het verbod op verenigingen, maar door de leegloop van de religieuze verenigingen na de Tweede Wereldoorlog, door de vermindering van de autoriteit van de moderatoren⁵³ en het feit dat er steeds meer niet-katholieke studenten aan katholieke universiteiten kwamen studeren. Dit resulteerde in de opzet van een protestants pastoraat en de samenwerking tussen de studentenparochies en het protestantse pastoraat.⁵⁴

Deze samenwerkingen gingen niet altijd zonder conflict. De Amsterdamse Studentenekklesia trok bijvoorbeeld veel aandacht vanaf het moment dat Huub Oosterhuis werd benoemd als studentenpastor en een specifieke liturgiestijl opzette die volgens de bisschoppen niet duur de beugel kon. In 1970 deed de Ekklesia afstand van de officiële kerk als resultaat van de vele conflicten met de Nederlandse bisschoppen.⁵⁵ Zo hadden verschillende studentenparochies conflicten met de bisschoppen om twee specifieke redenen: 1.) er waren verschillende priesters die gingen trouwen en nog steeds wilden voorgaan in vieringen en 2.) er waren priesters die samen met een dominee voorgingen in een eucharistieviering. Tijdens het Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965) en in de verschillende documenten die daarop volgden, is het belang van het celibaat opnieuw bevestigd⁵⁶ en ook het belang van oecumene, het verenigen van het christendom, werd benadrukt. Echter wordt het christendom gezien in het licht van de rooms-katholieke kerk, en kunnen enkel mensen deelnemen aan de eucharistie als men onderdeel is van de ware kerk van Christus.⁵⁷ Deze gegevens worden duidelijk

⁵¹ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 9; Winkeler 2019, p. 184-185

⁵² Winkeler 2019, p. 191, 195

⁵³ Winkeler 2019, p. 194

⁵⁴ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 9

⁵⁵ Winkeler 2019, p. 196

⁵⁶ Paulus VI 1965, 16

⁵⁷ Paulus VI 1964, 3-4; Smith 1912

geïllustreerd in de *Unitas Redintegrato*, geschreven door paus Paulus VI.⁵⁸ Tussen 1968 en 1979 resulteerden de nieuwe Vaticaanse documenten in dat priesters werden verboden om nog vieringen voor te gaan of te preken of ze werden ontslagen uit de ordes of van de functie als studentepastor. Er waren ook een aantal priesters die zichzelf distantieerden van de katholieke ordes die de geestelijken hadden aangesteld.⁵⁹

In een breed onderzoek uit 1981 die de Radboudstichting, een grote financier van het studentenpastoraat, deed naar de gesteldheid van het studentenpastoraat in Nederland, wordt beschreven dat het studentenpastoraat zich daarna, met de tijdsgeest mee, heeft ontwikkeld naar een “vanzelfsprekend” oecumenisch uitgangspunt waarin de verschillende tradities met elkaar samenwerken.⁶⁰ In die tijd werden ook nog alle organisaties geplaatst binnen de Joods-Christelijke traditie⁶¹ en functioneerden ook allen nog als een daadwerkelijk kerkgemeenschap met standaard een oecumenische liturgische dienst op zondag. Daarnaast heeft het onderzoek ook uitspraken gedaan over de participatie van studenten aan de programma's van de studentenpastoraten en dit werd omschreven als ‘verontrustend laag’.⁶²

In een uitgebreid onderzoek door Van der Ven & Biemans uit 1994 voor de Studentenkerk en de (toenmalige) Katholieke Universiteit te Nijmegen naar de aansluiting van de Studentenkerk op de studenten, kwam naar voren dat de participatie van studenten aan het programma van de studentenkerken in Nederland toentertijd ook erg laag lag.⁶³ Factoren die meespelen in de participatie van studenten zijn volgens Van der Ven & Biemans levensfase, generatie, de algehele cultuur van individualisatie en secularisatie die zowel effect heeft op gelovigen als niet-gelovigen.⁶⁴

2.1.4 Studentenpastoraat nu

Tegenwoordig zijn de meeste studentenpastoraten losgekoppeld van de studentengemeenten. De verbinding met de gemeenten is er vaak nog wel, maar qua organisatie staan pastoraat en gemeente los van elkaar. Bijvoorbeeld het Groninger Studentenpastoraat (nu Groninger Studentenplatform voor Levensbeschouwing) van de Martinidiensten⁶⁵, Rapenburg 100 te

⁵⁸ Paulus VI 1964, 4

⁵⁹ Winkeler 2019, p. 198-200

⁶⁰ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 10-11

⁶¹ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 12

⁶² Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 17, 34

⁶³ Van der Ven & Biemans 1994, p. 27, 30

⁶⁴ Van der Ven & Biemans 1994, p. 28-30

⁶⁵ <http://martinidiensten.nl/martinidiensten/geschiedenis/>

Leiden van het Leidse Studenten Ekklesia⁶⁶ en de Amsterdamse Studentenekklesia van NEWConnective⁶⁷. Andere studentenkerken zijn in zijn geheel opgeheven (zoals in Rotterdam⁶⁸) of zijn veranderd in een bredere gemeente die niet specifiek gericht is op studenten. In bijvoorbeeld Utrecht is de Oecumenische Studentengemeente veranderd naar Oecumenische Janskerkgemeente⁶⁹ en het Amsterdams Studentenekklesia is veranderd naar Ekklesia Amsterdam⁷⁰.

Enkele studentenpastoraten vallen nog wel samen met de studentengemeenten (Studentenkerk te Nijmegen en de Maranatha Studenten kerk te Tilburg). Daarnaast is de International Student Chaplaincy (ISC) actief in Delft⁷¹ en naar verluid ook in andere steden. Er is echter geen bewijs gevonden voor een overkoepelende organisatie, aangezien de link naar de officiële website niet werkt.

De samenwerking met de rooms-katholieke kerk als een oecumenische organisatie is nog steeds een heikel punt. Veel rooms-katholiek studentenpastoraat is verzelfstandigd zoals in Amsterdam⁷² en er zijn maar drie oecumenische organisaties waar een oudkatholiek of rooms-katholieke pastor aanwezig is⁷³.

Naast de nieuwe Vaticaanse documenten werd in 1968 de Raad van Kerken opgezet. Zij hadden en hebben nog steeds de missie om de oecumenisch dialoog te bevorderen en om, in eenheid met elkaar, vanuit een christelijke benadering een bijdrage te leveren aan de samenleving.⁷⁴ In de visienota 2012-2016 worden er vier punten genoemd waarin de oecumene tot uitdrukking komt:

1. In de gemeenschappelijke geloofsbelijdenis.
2. In gemeenschappelijke sacramenten (één doop, één eucharistische gemeenschap).
3. In een gemeenschap waar leden en ambtsdragers met elkaar verzoend zijn.
4. In één gemeenschappelijke evangelische zending.⁷⁵

Hoewel angst in de beginjaren hinderend was in de verspreiding van de oecumene en de interkerkelijke samenwerking toen meer op topniveau werd besproken, lijkt nu de angst wat

⁶⁶ <https://www.ekklesialeiden.nl/wie-zijn-wij/>

⁶⁷ Plantier 2019, p. 32

⁶⁸ <https://www.trouw.nl/nieuws/studentenkerk-rotterdam-opgeheven~b8ad45fb/>

⁶⁹ <https://janskerkgemeente.nl/van-eug-naar-oecumenische-janskerkgemeente-ons-verhaal/>

⁷⁰ <https://www.ekklesia-amsterdam.nl/over-ekklesia/>

⁷¹ <https://www.iscdelft.nl/>

⁷² <http://www.rkspa.nl/nl/>

⁷³ Nijmegen, Leiden en Utrecht, zie bijlage 1

⁷⁴ <https://www.raadvankerken.nl/organisatie/>

⁷⁵ Plaisier, Visienota 2012-2016

te zijn weggefallen en vindt het dialoog voornamelijk op plaatselijk niveau plaats.⁷⁶ Echter zijn er nog steeds moeilijkheden wat betreft de vieringen. Hoewel de samenkomsten rond woord en gebed goed samengaan, is een gezamenlijk communie voor de rooms-katholieke kerk nog steeds niet mogelijk.⁷⁷ Een heikel punt voor de rooms-katholieke kerk hierin is dat er in dit sacrament nog geen echte eenheid is gevormd door bijvoorbeeld het geloof in transsubstantiatie. Voordat er eenheid kan worden gevonden, moeten er nog nodige theologische en spirituele vragen worden opgehelderd.⁷⁸ De regels die golden vanaf de jaren 60, gelden nu nog steeds.

2.1.4.1 Organisatie landelijk studentenpastoraat

Het landelijk studentenpastoraat is georganiseerd onder het Landelijk Beraad Studentenpastores (LBS). De koepelorganisatie wordt in verschillende jaarverslagen van organisaties genoemd⁷⁹ en ook in de uitnodiging voor de boekpresentatie van Edith Plantier⁸⁰. Echter is er geen officiële website of contactinformatie te vinden. Het enige document van de organisatie zelf komt uit 2010 waarin staat dat er regelmatig conferenties en werkoverleggen plaatsvinden. Ook wordt er voor meer informatie verwezen naar de website studentenpastoraat-nederland.nl, maar de website is zoals hierboven al genoemd niet meer in gebruik.⁸¹

Daarnaast is er een jaarlijks terugkerende internationale conferentie genaamd Conference of European University Chaplains (CEUC)⁸². Deze conferentie wordt ieder jaar in een ander land gehouden en werd in 2007 in Nederland gehouden. De lezingen die tijdens die bijeenkomst zijn gehouden zijn gebundeld in boekvorm als ‘De Kunst van het Pastoraat in een Seculiere en Pluralistische Context’.⁸³

Over een verdere landelijke organisatie van het studentenpastoraat is niets te vinden wat een duidelijker beeld kan geven.

2.2 Doel en doelgroep studentenpastoraat

In dit onderdeel wordt het doel en de doelgroep van het studentenpastoraat omschreven aan de hand van literatuur, onderzoeken van de grote onderzoeksbureaus in Nederland en artikelen

⁷⁶ Trouw, 18 juni 2008

⁷⁷ Trouw, 18 mei 2018

⁷⁸ <https://www.raadvankerken.nl/nieuws/2009/07/de-pijn-van-een-grens/>

⁷⁹ Expect, The InnBetween

⁸⁰ https://frit.vu.nl/nl/Images/Uitnodiging_boekpresentatie_Edith_Plantier_tcm238-926044.pdf

⁸¹ <https://www.yumpu.com/nl/document/read/19954868/roel-gunther-sturms-studentenpastoraat-nederland>

⁸² <http://www.ceuc.org/>

⁸³ Van Kamp, Meijlink & Woertman (red.) 2008, p. 5

geschreven door studentenpastors zelf. Dit wordt gedaan om een duidelijker beeld te schetsen van waar het studentenpastoraat voor staat en waar de organisaties mee te maken krijgen.

2.2.1 Doel

In het boekje *De Kunst van het Pastoraat in een Seculiere en Pluralistische Context* (2008) wordt beschreven dat het doel van het studentenpastoraat is om de “*kernactiviteit van het christendom aan de orde te stellen in een wereldlijke context*”. Dit werd specifiek zo beschreven op de website van de conferentie⁸⁴ waar het boekje op is gebaseerd. Markha Valenta stelt in het desbetreffende artikel dat de kernactiviteit van het christendom te maken heeft met het samen of alleen ontmoeten van God en dat deze ontmoeting wordt gevormd door het christendom. Desalniettemin stelt Valenta ook dat men zich moet afvragen wat dit betekent voor de pastors zelf en in relatie tot anderen en het goddelijke, en hoe deze betekenis kan worden vertaald naar daden en woorden in de specifieke context waarin het werk wordt gedaan. De kernactiviteit moet open staan voor de veranderingen van de context en meebewegen met de behoeften van de student.⁸⁵ Dit is een proces dat constant gaande is binnen het studentenpastoraat.

In 1981 werd een groot onderzoek gedaan door de Radboudstichting naar het studentenpastoraat in Nederland. Doelen waren om een overzicht te krijgen, knelpunten op het spoor te komen, en het wekken van belangstelling voor het studentenpastoraat.⁸⁶ In dit onderzoek werd ook een duidelijk overzicht gemaakt van de doelen van het studentenpastoraat in die desbetreffende tijd. De doelen werden samengevat in drie kernpunten:

1. Het uitdrukken van de religieuze dimensie in een oecumenische liturgie. Dit werd gezien als de onderscheidende factor die pastoraat anders maakte dan ander welzijnswerk.⁸⁷
2. Het uitdrukken van maatschappelijke betrokkenheid door middel van maatschappelijke activiteiten met het evangelie en naastenliefde als inspiratie.⁸⁸
3. Het geestelijk begeleiden van studenten in groepen of op individuele basis gericht op persoonlijke groei⁸⁹ maar ook op hulp bij problemen, groot en klein.⁹⁰

Deze doelen zijn terug te vinden in het studentenpastoraat van nu, het enige verschil is dat het studentenpastoraat nu voornamelijk in een seculiere context wordt uitgevoerd en gericht is op een bredere doelgroep dan in de jaren 80.

⁸⁴ De website bestaat niet meer.

⁸⁵ Valenta 2008, p. 17-18

⁸⁶ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 7

⁸⁷ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 18

⁸⁸ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 20-22

⁸⁹ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 22-23

⁹⁰ Berger, Derks & Kapteijns 1981, p. 23-24

Schuhmann en Damen (2018) deden onderzoek naar de betekenis van pastoraat in een seculiere context. Zij stellen dat als pastorale zorg wordt geassocieerd met religie, dat de waarde hiervan voor niet-religieuze mensen niet duidelijk is en dat het kan worden geïnterpreteerd als een ouderwetse praktijk.⁹¹ Dit zou de hele waarde van pastorale zorg ondermijnen in de tijd waarin we nu leven. Schuhmann & Damen beargumenteren dat het doel van pastoraat in deze tijd en context is om mensen te helpen in het oriënteren naar het ‘goede’ leven, ofwel een waardevol leven.⁹² Dit standpunt wordt uitgelegd aan de hand van Murdoch (1970) en Taylor (1989) die beiden de menselijke conditie begrijpen in een metaforische ruimte waarin de menselijke oriëntatie plaatsvindt, en dat deze oriëntatie te vinden is binnen moraliteit en visies van het goede.⁹³ Echter stellen Schuhmann & Damen dat er verschillende zorgprofessies zijn die mensen helpen met het oriënteren op het goede. Wat pastoraat nu anders maakt, zo stellen zij, is dat het, in tegenstelling tot de andere professies, geen vaststaande visies van het ‘goede’ promoot, maar eerder een mogelijkheid om een betekenisvolle connectie te maken met het ‘goede’. Dit wordt gedaan door het representeren van een connectie met God, maar ook buiten religie om in een connectie met het transcendente via ethiek en filosofie.⁹⁴ Zo wordt pastoraat in een seculiere context niet meer gezien als rudimentair, maar juist als iets wat nog steeds heel relevant is.⁹⁵

2.2.2 Doelgroep

De doelgroep van het studentenpastoraat is alle studenten van het hogere onderwijs in diens steden. Dit betekent dat de organisaties zich richten op zowel studenten van de universiteit als van de hogeschool en ook verbonden zijn aan de onderwijsinstellingen. In verschillende steden waar geen universiteit is gevestigd zijn de organisaties enkel verbonden aan de hogeschool.

De groep studenten die studeert aan het hoger onderwijs is groeiende, mede doordat het aantal wetenschappelijke studies is gegroeid. Echter groeit de geestelijke gezondheid van studenten niet mee. Er is onzekerheid over het perspectief op een baan, een kwart van de studentenpopulatie kampt met vermoeidheid en een vijfde kampt met somberheid⁹⁶. Ook kampen veel studenten met faalangst, hebben concentratieproblemen of voelen zich eenzaam⁹⁷.

⁹¹ Schuhmann & Damen 2018, p. 406

⁹² Schuman & Damen 2018, p. 409-410

⁹³ Schuman & Damen 2018, p. 407; Taylor 1989 p. 29; Murdoch 1970, p. 95

⁹⁴ Schuhmann & Damen 2018, p. 409-410

⁹⁵ Schuhmann & Damen 2018, p. 415

⁹⁶ Schilderman 2016, p. 3-11

⁹⁷ Vonk & Van der Heijde 2016, p. 13-23

In de afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor het onderwerp studentenwelzijn binnen het hogere onderwijs, ook op landelijk niveau binnen de Tweede Kamer. In maart 2019 werd er een motie aangenomen voor een groot landelijk onderzoek naar studentenwelzijn⁹⁸ waarvan de uitslagen eind 2020 bekendgemaakt gaan worden. Echter, zo stelt het Interstedelijk Studenten Overleg (2019), is de overheid niet van plan nieuwe maatregelen te treffen voordat de resultaten en daarbij de verschillende verantwoordelijke partijen zijn gepubliceerd, zo wordt het in een brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geformuleerd.⁹⁹ Dit is volgens het ISO ongehoord, aangezien de signalen duidelijk zijn over de ernst van het studentenwelzijn.¹⁰⁰

Uit de meest recente studie van het RIVM, Het Trimbos-Instituut en het Amsterdam UMC (2019)¹⁰¹, kwam naar voren dat één op de vijftien personen tussen de 18 en 25 jaar in Nederland kampen met een depressieve stoornis. Dit percentage ligt lager binnen andere leeftijdsgroepen. Het rapport noemt verschillende factoren die van invloed kunnen zijn op het mentale welbevinden van jongeren, namelijk stress en keuzestress, de omgang met stress door middel van weerbaarheid en veerkracht, prestatiedruk en de aanwezigheid of afwezigheid van sociale steun. Andere voorbeelden van risicofactoren voor psychische problemen zijn vrouw zijn, erfelijk bepaalde problematiek binnen de familie zoals depressie, het opgroeien in een gebroken gezin (eenoudergezin of gescheiden ouders), een lagere welvaart en/of het ervaren van traumatische levensgebeurtenissen.¹⁰²

Naast specifiek een depressieve stoornis beschrijft de ISO dat maar liefst 34,22% van de studenten last hebben van psychisch gerelateerde klachten. Dat is meer dan één op de drie studenten. Hieronder vallen bijvoorbeeld depressie(klachten), concentratieproblemen, burn-out (klachten) en suïcidaliteit.¹⁰³ Hoewel er geen langdurig onderzoek is gedaan naar deze klachten en er dus geen duidelijke conclusie getrokken kan worden of er een stijging is geweest in het aantal studenten dat klachten ervaart, is er de afgelopen 5 jaar wel een aantoonbare stijging geweest in de hoeveelheid van stress die studenten ervaren, een stijging van ongeveer 15%.¹⁰⁴ De ISO stelt dat er direct maatregelen getroffen moeten en kunnen worden op vijf verschillende

⁹⁸ Özdi 2019, 31 288, 716

⁹⁹ Van Engelshoven 2019

¹⁰⁰ Litjens & Ruijbrok 2019, p. 2

¹⁰¹ De Minister van Onderwijs heeft de opdracht gegeven om dit onderzoek op grote schaal te vervolgen. Van Engelshoven 2019, p. 3

¹⁰² Schoemaker et al. 2019, p. 9, 5-6

¹⁰³ Litjens & Ruijbrok 2019, p. 6

¹⁰⁴ Litjens & Ruijbrok 2019, p. 7

niveaus: individueel (student draagt eigen verantwoordelijkheid), de sociale omgeving (aandacht en openheid naar elkaar), de arbeidsmarkt (kijken naar gehele persoon in plaats van enkel CV), de onderwijsinstellingen (hulpvoorzieningen en maatwerk bieden) en in overheidsbeleid (onderwijsstelsel en zorgstelsel herzien).¹⁰⁵

2.2.2.0.1 Religieuze socialisering

Naast het studentenwelzijn is het ook van belang om iets te zeggen over de religieuze socialisering van de student van nu. Volgens het CBS is er tussen 2010 en 2018 een daling geweest onder jongvolwassenen (18-25) die zich godsdienstig noemt, van 48% naar 35%. Dit is van alle bevolkingsgroepen het laagste percentage. Daarnaast gaat 84% zelden tot nooit naar een religieuze dienst. Van de groep jongvolwassenen die zich religieus noemen, identificeert 14% zich als katholiek, 4% zich als protestants en 11% zich als islamitisch.

Volgens het CBS is er een verband te zien in opleidingsniveau en religieuze socialisering. Zo is er in 2018 een dalende lijn te zien in kerkelijk gezindheid van 48% op havo/vwo/mbo niveau naar 32% wo/master/doctor niveau en van 75% naar 86% in zelden tot nooit een kerkdienst bezoeken.¹⁰⁶

2.2.2.1 Internationale studenten

Binnen de studentenpopulatie is er een groeiend aantal internationale studenten, zowel aan de universiteiten als aan de hogescholen. Deze groei verschilt per instelling, maar over het algemeen is er een stijgende lijn te zien.¹⁰⁷ Internationale studenten kampen naast de bovengenoemde klachten ook met groep specifieke problemen. In het jaarlijkse onderzoek onder internationale studenten door Interstedelijk Studenten Organisatie, Landelijk Studenten Vakbond en Erasmus Student Network Nederland (2019) geeft 40% van de deelnemers aan matige tot extreme psychologische problemen en stress te hebben ervaren. Dit wordt toegeschreven aan een moeizame integratie in Nederland, waarbij te weinig aandacht en begeleiding wordt aangeboden bij heimwee en culturele verschillen. De meerderheid van de respondenten geeft aan wel goede vriendschappen te ervaren, maar de vriendschappen worden voornamelijk gevormd met andere internationale studenten. Ongeveer drie kwart van de respondenten geeft aan meer interactie te willen met Nederlandse studenten maar dit erg

¹⁰⁵ Litjens & Ruijrok 2019, p. 9-11

¹⁰⁶ CBS 2020.

¹⁰⁷ Onderzoeksrapport Inspectie van het Onderwijs 2019, p. 19-20

moeilijk te vinden vanwege bijvoorbeeld te taal en geven aan dat er op veel plekken te weinig aanbod is om Nederlands te leren.¹⁰⁸

Over de religieuze socialisering van internationale studenten is statistisch weinig te vinden. Men kan enkel speculeren dat door de diverse thuislanden internationale studenten ook uit diverse religieuze achtergronden komen. Zo is er een grote kans dat een Braziliaanse student rooms-katholiek is aangezien ongeveer twee derde van de bevolking rooms-katholiek is¹⁰⁹ of een student uit Indonesië islamitisch is (87% van de bevolking)¹¹⁰, echter kunnen hieruit geen conclusies worden getrokken.

2.2.2.2 Behoeften student

Volgens Van Kamp (2008) en zoals hierboven genoemd, is de studentenpopulatie in het nieuwe millennium enorm snel verandert door het secularisatieproces. Het grootste deel van de studenten groeit niet meer op met religie, er is een groei in het aantal internationale studenten en een groei in het aantal islamitische studenten. Van Kamp stelt dat studenten nog wel op zoek zijn naar zingeving via spiritualiteit, en daar kan het studentenpastoraat een duidelijke rol in blijven spelen, namelijk door hulp te bieden aan de studentenpopulatie als geheel in deze zoektocht naar de spirituele en/of religieuze dimensie van waaruit men wordt gemotiveerd.¹¹¹

In 2006 hield Froukien Smit (toenmalig studentenpastor te Nijmegen) een lezing voor de Conference European University Chaplains (CEUC) te Frauenchiemsee in Duitsland over de houding van Nederlandse studenten tegenover het leven en spiritualiteit. Hoewel dit al wat jaren geleden is stelt Edith Plantier (2019) in haar onderzoek naar het studentenpastoraat in Amsterdam dat de punten die Smit noemt, nog steeds relevant zijn voor de studenten van nu.¹¹² In haar lezing geeft Smit negen kernpunten die de student van nu als groep kan karakteriseren in termen van wat zij willen en waar zij behoefte aan hebben:

1. Studenten zien zichzelf als unieke individuen die het creëren van een eigen leven en een eigen spiritualiteit belangrijk vinden.
2. Voor studenten is persoonlijke groei een belangrijke waarde.
3. Het studentenleven is vaak hectisch. De student heeft behoefte aan ontspanning, bijvoorbeeld d.m.v. meditatie.

¹⁰⁸ Onderzoeksrapport ESN Nederland, LSVb & ISO 2019.

¹⁰⁹ <https://www.statista.com/statistics/1066928/religious-affiliation-in-brazil/#:~:text=Roman%20Catholic%20was%20the%20most,percent%20of%20the%20people%20interviewed.>

¹¹⁰ <https://www.statista.com/statistics/1113891/indonesia-share-of-population-by-religion/>

¹¹¹ Van Kamp, Meijlink & Woertman (red.) 2008, p. 5-6

¹¹² Plantier 2019, p. 33-34

4. Studenten staan onder stress van het moeten presteren en dingen bereiken, wat kan leiden tot perfectionisme en ‘verborgen eenzaamheid’.
5. Het creëren van eigen leven loopt samen met de druk om constant keuzes te maken, en daarbij ook de juiste keuze te maken uit de vele opties.
6. Studenten worden aangemoedigd om een deel van hun studie in het buitenland te doen, of er wordt gereisd in de vrije tijd. Dit kan blik verruimend zijn en de student meer onafhankelijk maken, maar het kan ook ontwortelend werken.
7. Studenten hebben behoefte aan verdieping en vertrouwelijk bespreken van vragen over eigen identiteit.
8. Studenten hebben behoefte aan een community, maar niet een geïnstitutionaliseerde community op lange termijn. Smit noemt het ‘floating communities’ waar men voor een avond bij kan horen afhankelijk van de behoefte op dat moment.
9. Een ideaal die wordt nagestreefd is dat een betere wereld start bij het individu zelf. Dit betekent dat studenten iets goed willen doen voor de wereld op een praktische persoonlijke manier die vaak op projectbasis wordt uitgevoerd.¹¹³

2.3 Studentenpastoraat in Nederland: profilering (onlineonderzoek)

Om een overzicht te krijgen van het studentenpastoraat in Nederland, is er een uitgebreid online onderzoek gedaan. Een website die daar erg bij heeft geholpen is studentenpastoraat-nederland.nl. Hier stonden een groot deel van de studentenpastoraten die in Nederland actief zijn beschreven. Echter is de website sinds het uitwerken van alle informatie niet meer in gebruik.

Voor het maken van het overzicht van studentenpastoraten in Nederland, zijn er verschillende criteria opgesteld waar de organisaties aan moeten voldoen:

- De organisatie moet aangesloten zijn of goede banden hebben met een universiteit of hogeschool. De onderwijsinstelling(en) moeten specifiek genoemd worden in de beschrijving van de doelgroep en/of organisatie, of beschreven zijn als partner.
- De pastorale hulp moet niet worden aangeboden vanuit een specifieke gemeente of parochie, mits deze gemeente (nog) aangesloten is bij een universiteit onder de noemer van studentenkerk.

¹¹³ Smit 2006; Plantier 2019, p. 34

- De organisatie moet zich niet richten op één specifieke groep binnen de studentenpopulatie (zoals één studie of één hogeschool) maar zich richten op de gehele studentenpopulatie van het hogere onderwijs in diens gevestigde stad, mits er in de stad maar één hogere onderwijsinstelling is gevestigd.

Nadat de organisaties online waren gevonden, werden de data uitgewerkt in een tabel op de volgende kenmerken mits deze informatie gevonden konden worden op de websites:

- Naam en stad
- Terminologie gebruik
- Karakterisering, profilering en aantal medewerkers
- Doelstelling en missie
- Doelgroep
- Samenvatting van activiteiten
- Kernwaarden

Om de organisaties te kunnen karakteriseren als religieus, onduidelijk religieus of niet religieus, werd er vanuit de gevonden informatie de volgende criteria opgesteld:

- Een organisatie wordt gekarakteriseerd als religieus als religie of geloven expliciet wordt benoemd in de doelstellingen, als zij liturgische vieringen wel of niet aanbieden of verwijzen naar vieringen in andere kerken en als zij gebruik maken van de terminologie studentenpastor.
- Een organisatie wordt gekarakteriseerd als niet religieus als de organisatie religie en geloven niet expliciet noemt in de doelstellingen, geen liturgische vieringen aanbiedt en geen gebruik maakt van de term studentenpastor.
- Een organisatie wordt gekarakteriseerd als onduidelijk religieus als de organisatie religie of geloven niet expliciet noemt in de doelstellingen, geen liturgische vieringen aanbieden, wel of niet verwijzen naar vieringen in andere kerken, en wel of geen gebruik maakt van de term studentenpastor.

In tabel 1 is een samenvatting te vinden van de uitgewerkte organisaties. Een volledige uitwerking van het onlineonderzoek is te vinden in bijlage 1.

Tabel 1: Samenvatting online onderzoek Studentenpastoraatorganisaties

Plek	Online karakterisering	Liturgische viering	Verwijzing Religie in doelen	Terminologie voor Hulpverlening	Aantal Pastors
Arnhem	Oecumenisch	Nee	Nee	Studentenpastor Spiritual Counselor	1
Delft	-	Nee	Nee	Coach	3
Eindhoven	-	Nee	Nee	Lifecoach	2
Groningen	Levensbeschouwelijk	Nee	Nee	Levensbeschouwelijk werker MAAR teamleden zijn pastors of predikanten	6
Leiden	Levensbeschouwelijk	Nee, verwijzing studenten-eklessia	Nee	Studentenpastor studentenbegeleider	3
Maastricht	Christelijk	Ja	Ja	University chaplain	2
Nijmegen	Oecumenisch, naar evangelie	Ja	Ja	Studentenpastor	3
Utrecht	Oecumenisch Interkerkelijk	Nee, verwijzing Taizé viering	Ja	Studentenpastor	5
Zwolle	Interkerkelijk	Nee	Ja	Studentenpastor	1
Amsterdam	-	Nee	Nee	Coach één PKN dominee	3
Leeuwarden	-	Nee	Onduidelijk	Studentenpastor	1
Wageningen	-	Ja	Ja	Chaplaincy Religious advisor	4
Tilburg	Katholiek, oecumenisch	Ja	Ja	Studentenpastor	1
Rotterdam	Levensbeschouwelijk	Nee, wel kerkmatching	Ja	Studentenpastor Spiritual counselor	1
Den Haag	-	Nee	Nee	Studentenpastor	1

Uit de samenvatting van het onlineonderzoek die in tabel 1 wordt weergegeven en de criteria voor de karakterisering van de organisaties, is de uitkomst hieronder te vinden in tabel 2.

Tabel 2: karakterisering organisaties

Karakter	Stad en naam
Religieus	Maastricht, The InnBetween Nijmegen, De Studentenkerk Utrecht, Interkerkelijk Platform voor Studenten Utrecht IPSU Zwolle: Re:link Wageningen, Spectrum Tilburg, Studentenkerk Maranatha Rotterdam, Stuentenpastoraat010
Niet religieus	Delft, Motiv Eindhoven, Tint
Onduidelijk religieus	Arnhem, Arnhem Student Point Groningen, Groninger Studentenplatform voor Levensbeschouwing GSp Leiden, Rapenburg 100 Leeuwarden, Expect Amsterdam, NEWConnective Den Haag, Haastu

Uit de resultaten van het onlineonderzoek die in de bovenstaande karakterisering zijn extra criteria opgesteld om vanuit alle informatie te bepalen welke organisaties geïnterviewd zouden worden. De criteria zijn als volgt:

- De organisatie heeft minimaal twee studentenpastores in dienst, zodat er onderling afspraken zijn gemaakt over profilering en terminologie gebruik.

Hierdoor vallen Zwolle, Arnhem, Leeuwarden, Tilburg, Rotterdam en Den Haag af.

- De onderzoeker mag geen voorafgaande ervaring hebben met de organisatie die geïnterviewd worden om een bias te voorkomen.

Hierdoor vallen Nijmegen en Amsterdam af.

- Er wordt gekozen voor drie organisaties met drie verschillende karakters en drie verschillende terminologie gebruik.
 - Religieus: Utrecht (studentenpastor) en Maastricht (chaplain)
 - Niet religieus: Delft (coaching) en Eindhoven (lifecoach)
 - Onduidelijk religieus: Leiden (pastor/begeleider) en Groningen (levensbeschouwelijk werker)

Vanuit de laatstgenoemde criteria is ervoor gekozen om de volgende drie organisaties te interviewen: Delft (coach), Groningen (levensbeschouwelijk werker) en Utrecht (pastor). Mocht dit niet lukken, dan is er te kiezen uit de volgende organisaties, die als tweede keuze zijn beschreven: Eindhoven (lifecoach), Leiden (begeleider/pastor) en Maastricht (chaplain).

2.4 Studentenpastoraat in Nederland: terminologie gebruik

In dit onderdeel worden de verschillende termen die gebruikt worden door de studentenpastoraatorganisaties om de hulverlening aan te duiden kort gedefinieerd. Dit is van belang voor het onderzoek omdat hiermee duidelijk gemaakt kan worden waar de zwaartepunten liggen binnen de verschillende organisaties, maar ook om uit te wijzen hoe een organisatie zou kunnen overkomen. Veel van de voorkomende termen zijn niet op een officiële manier gedefinieerd en hebben geen specifieke beroepsgroep waaronder de term is gewaarborgd. Ook worden de termen door elkaar gebruikt zonder zich duidelijk van elkaar te onderscheiden. Voor de meeste termen is daarom gebruik gemaakt van internetbronnen die het brede scala aan eigen definities proberen te illustreren.

2.4.1 (Studenten)pastor

De enige duidelijke definitie van studentenpastoraat die er op dit moment gevonden kan worden, is geconcretiseerd door de protestantse kerk. Het studentenpastoraat valt binnen de protestantse kerk onder het categoriaal pastoraat. Op de website van de Protestantse Kerk wordt het studentepastoraat als volgt omschreven:

*“Studentenpastores bieden Nederlandse en internationale studenten met en zonder kerkelijke achtergrond de mogelijkheid om vanuit levensbeschouwelijk perspectief na te denken over existentiële vragen in deze fase van hun leven.”*¹¹⁴

Dit is een brede definitie waaronder het gehele studentenpastoraat zou kunnen vallen. Desalniettemin beschrijft de protestantse kerk dat alle studentenpastores dominee/predikant zijn.¹¹⁵ De dikke Van Dale beschrijft de term dominee/predikant als een voorganger in de protestantse kerk.¹¹⁶ Dit neemt niet weg dat binnen het studentenpastoraat ook pastors vanuit andere stromingen werkzaam zijn, zoals vanuit de katholieke kerk en vanuit het humanisme. Binnen deze stromingen zijn geen officiële nota's of definities te vinden van het studentenpastoraat. Er is dan ook een meer omvattende definitie nodig om het studentenpastoraat van nu te kunnen definiëren.

Pastoraat of pastorale zorg als overkoepelende term wordt wel duidelijk gedefinieerd, zoals beschreven in de inleiding, als de begeleiding en hulpverlening gericht op zingevingsvragen vanuit levensbeschouwelijke of religieuze overtuigingen.¹¹⁷ Echter is het gebruik van deze termen aan het afnemen. De termen worden binnen de zorgsector tegenwoordig veel vervangen door spirituele zorg of geestelijke verzorging. Dit wordt gedaan omdat de laatstgenoemde termen niet worden geassocieerd met een specifieke religieuze traditie maar eerder worden geassocieerd met religieuze pluraliteit en een open en respectvolle houding richting verschillende uitgangspunten en vormen van spiritualiteit.¹¹⁸

2.4.2 (Life)coach

De term coach wordt door de Van Dale beschreven als een persoonlijk begeleider binnen bijvoorbeeld sport of het functioneren van werknemers.¹¹⁹ De term coach is geen beschermde term, iedereen kan zichzelf een coach noemen, echter zijn er wel keurmerken en beroepsgroepen waar men zich kan aansluiten.¹²⁰ Een lifecoach zou binnen de beroepsgroep specifiek een begeleider kunnen zijn van het gehele leven van een persoon.

Op internet zijn er veel lifecoaches te vinden die allen een iets andere definitie geven van het werk dat zij verrichten. De eerste pagina op google geeft al een breed scala aan definities

¹¹⁴ <https://www.protestantsekerk.nl/categoriaal-pastoraat/>

¹¹⁵ Hendrik 2018, p. 9

¹¹⁶ <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/dominee#.X0pGkigzbb0>

¹¹⁷ Dolaard (red.) 2015, p. 21

¹¹⁸ Schuhmann & Damen 2018, p. 406; Orton 2008, p. 116-117; Doehringer 2015 p. xxiii

¹¹⁹ <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/coach#.X0pH0Cgzbb0>

¹²⁰ <https://www.nobco.nl/keurmerk/eia-keurmerk-coaching>

die aan elkaar gelieerd zijn, maar allen de nadruk net ergens anders op leggen. Veelgebruikte doelen om de hulpverlening aan te duiden zijn het verbeteren en veranderen van het leven van de coachees¹²¹, ondersteuning bieden in bewustwording, begeleiding bieden in het oplossen van problemen of levensvragen¹²², helpen met het vinden van balans¹²³ en het aanleren van nieuwe vaardigheden om een hogere belastbaarheid te kunnen dragen.¹²⁴

2.4.3 Studentenbegeleider

Het Algemeen Nederlands Woordenboek definieert de term studentenbegeleider als een persoon die beroepsmatig studenten begeleidt bij algemene studie gerelateerde kwesties maar ook bij persoonlijke problemen.¹²⁵ Dit is anders dan bijvoorbeeld studiebegeleiding of studieloopbaanbegeleiding, waar heel specifiek gekeken wordt naar studie gerelateerde kwesties of loopbaan gerelateerde kwesties.¹²⁶

2.4.4 Religieus en spiritueel adviseur

Verschillende organisaties gebruiken, naast de term studentenpastor, ook de term spiritual/religious counselor, wat vertaald kan worden naar spiritueel/religieus adviseur. Hoewel ieder persoon zichzelf een adviseur kan noemen, worden religieuze of spirituele adviezen van oudsher gegeven door katholieke geestelijken zoals de genoemde moderatoren¹²⁷ of protestantse geestelijken als predikanten. Humanistisch raads mannen en -vrouwen kunnen hier ook onder gerekend worden.¹²⁸

2.4.5 Levensbeschouwelijk werker

De term levensbeschouwelijk werker wordt in verband gesteld met levensbeschouwelijk ondernemerschap en verschillende onderwijsinstellingen gebruiken deze term afwisselend met

¹²¹ <https://www.coaching.nl/soorten-coaching/life-coaching/>
<https://www.activate.me/life-coach>

¹²² <https://jebruisendezelf.nl/wat-doet-een-lifecoach/>
<https://patrickschriel.nl/2010/07/30/wat-is-een-life-coach-en-wat-doet-hij-precies/>
<https://sjocronacoaching.expert/vormen-van-coaching/lifecoaching/>

¹²³ <https://therapeut-coach-amsterdam.nl/life-coach/wat-is-een-life-coach/>

¹²⁴ https://www.coachfinder.nl/soorten-coaching/life-coach/?gclid=Cj0KCQjw-af6BRC5ARIsAALPIIXMI6hFtDZ0VmwUbx1TdEBFYQOvkVvbnLqq3Ivtb2E5MxeYlByvkoaAh1FEALw_wcB

¹²⁵ <http://anw.inl.nl/article/studentenbegeleider>

¹²⁶ <https://www.noloc.nl/wat-doet-een-loopbaanprofessional>

¹²⁷ Zie 2.1.3

¹²⁸ <https://www.uvh.nl/onderwijs/master-humanistiek/beroepsmogelijkheden>

geestelijke verzorger, pastor of docent godsdienst.¹²⁹ Echter zijn er maar weinig hulpverleners te vinden die zichzelf daadwerkelijk levensbeschouwelijk werker noemen. Een levensbeschouwing is een systematisch kader dat mensen helpt om zin te geven aan het leven. Het is een opvatting van het bestaan die zowel religieus als seculier kan zijn.¹³⁰ Een levensbeschouwelijk werker zou zich kunnen bezighouden met verschillende levensbeschouwingen in relatie tot studenten of met individuele levensbeschouwingen binnen gesprekken.

Het theoretisch kader omschreef een beknopte geschiedenis van het studentenpastoraat in Nederland, het doel en de doelgroep van het studentenpastoraat, een internetonderzoek naar alle studentenpastoraat organisaties die Nederland rijk is en een korte uitleg van de gebruikte terminologie. Deze ondersteunende theorie wordt meegenomen in het volgende hoofdstuk, namelijk de methode.

¹²⁹ Bijvoorbeeld het ROC en het Fontys.

<https://www.roc.nl/default.php?fr=sector§orid=56>

<https://fontys.nl/Studeren/Opleidingen/Leraar-Godsdienst.htm>

¹³⁰ Derkx 2009, p. 2; <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/levensbeschouwing#.X0qMUSgzbb0>

3. Methode

Voordat het onderzoek kon worden uitgevoerd heeft de onderzoeker eerst een overzicht gemaakt van alle studentenpastoraat organisaties in Nederland, specifiek gericht op hoe zij zich op het internet profileren. Daarna is er een literatuurstudie gedaan om een algemeen beeld te vormen van de geschiedenis, doel en doelgroep van het studentenpastoraat in Nederland. Aan de hand van het internet overzicht en de literatuur, is er een selectie gemaakt van drie studentenpastoraatorganisaties met alle drie een ander karakter en gebruik van terminologie. Met deze drie organisaties wordt het onderzoek uitgevoerd.

Dit empirisch analytisch onderzoek wordt uitgevoerd door middel van kwalitatieve surveys. Dit is een onderzoeksmethode die wordt ingezet voor het schetsen van gevoelens, motivaties behoeften en meningen van respondenten door gebruik te maken van interviews.¹³¹ Het soort interview waar gebruik van wordt gemaakt, is een combinatie van een semigestructureerd interview en een topicinterview. Dit betekent dat er vaststaande topics zijn en vaststaande vragen waarop doorgevraagd kan worden.¹³² Hiervoor is gekozen zodat het gesprek met de respondenten open is maar toch verschillende topics worden aangeraakt en specifieke vragen worden beantwoord. De topics en de vragen zijn vastgesteld aan de hand van het literatuur- en internetonderzoek.

Om antwoord te krijgen op onderzoeksvraag 1 tot en met 3 wordt er per organisatie gesproken met één medewerker per studentenpastoraatorganisatie. Om antwoord te krijgen op de sub vragen gericht op studenten wordt er per organisatie een interview afgelegd met twee (oud)studenten die in aanraking zijn gekomen met de desbetreffende organisaties. Er is voor de studenteninterviews gekozen voor kwalitatieve interviews in plaats van kwantitatieve surveys, omdat de meest vragen die beantwoord moesten worden, open vragen waren en dit binnen online surveys niet makkelijk uitgevoerd kan worden. Daarnaast is het niet het doel van dit onderzoek om een algemeen beeld te krijgen van de student, daar zijn niet genoeg middelen en tijd voor, maar om globaal te kijken naar de ervaringen van studenten uit verschillende richtingen, hoe zij reageren op specifieke termen en welke hen aanspreken.

3.0.1 Interview topics en vragen

De topic/vragenlijsten zijn opgesteld aan de hand van het internetonderzoek is en zijn gespecificeerd naar de onderzoeksdoelen en vragen van het onderzoek. Voor beide

¹³¹ Baarda 2019, p. 62

¹³² Baarda 2019, p. 180

onderzoeksgroepen, de studentenpastoraatorganisaties en de (oud)studenten, wordt een andere topiclijst gebruikt.

De topic/vragenlijst voor de organisaties volgt drie hoofdonderwerpen: karakter en profilering van de organisatie, het terminologiegebruik van de organisatie en de doelgroep en bereik van de organisatie. De vragen die worden gesteld, zijn voornamelijk beschrijvend en verklarend van aard, en de organisaties worden aan de tand gevoeld over de werking van de organisatie en de motivaties achter bepaalde keuzes. De complete lijst is te vinden in bijlage 2.

De topic/vragenlijst die gebruikt worden voor de studenten zijn meer gericht op de ervaring en de perceptie van de studenten. Allereerst wordt gevraagd naar de persoonlijke ervaringen bij de desbetreffende organisatie en wat hen het meeste aansprak. Daarop volgen vragen over de perceptie die zij hebben van de organisatie in termen van doelen, wat de organisaties te bieden hebben aan studenten en of dit aansluit bij studenten. Deze vragen worden puur associatief beantwoord. Als laatste worden er vragen gesteld over terminologie, namelijk wat de studenten onder bepaalde termen verstaan en welke term hen zelf het meeste aanspreekt. De complete lijst is te vinden in bijlage 3.

3.1 Data verzameling

De organisaties worden benaderd via de mail. Na het ondertekenen van de toestemmingsverklaringen tot deelname en gebruik van audio¹³³ worden er met de desbetreffende organisaties online interviews afgelegd door middel van het programma Zoom. Deze interviews duren maximaal één uur.

De studenten worden in eerste instantie benaderd via de mail door de organisatie, na akkoord neemt de onderzoeker contact op met de studenten. Na het ondertekenen van de toestemmingsverklaringen tot deelname en gebruik van audio¹³⁴ worden er korte interviews afgelegd. De interviews worden ook via het programma Zoom uitgevoerd. Deze interviews duren maximaal een half uur.

Alle interviews worden opgenomen en getranscribeerd. Om de privacy van de participanten te waarborgen zullen de namen worden geanonimiseerd. De transcripten dienen als de primaire data van het onderzoek.

¹³³ Deze zijn op aanvraag beschikbaar als scan.

¹³⁴ Ibid.

3.2 Data-analyse

Na het transcriberen zullen de transcripten als teksten worden geanalyseerd aan de hand van de topics en interviewvragen. Dit betekent dat er gericht wordt gecodeerd en de topics en interviewvragen als een framework van categorieën fungeert.¹³⁵ Dit betekent ook dat de eerste stap in het codeerproces zoals beschreven door Hennie Boeije (2018), namelijk het open coderen, wordt overgeslagen en meteen wordt overgegaan op axiaal coderen tijdens de eerste *close reading* van de transcripten. De gevonden codes worden meteen ondergebracht onder de juiste categorie (namelijk topic of vraag). In de tweede *close reading* van de transcripten zal er selectief worden gecodeerd om zo een duidelijk antwoord te kunnen formuleren op de gestelde vragen.¹³⁶

Binnen de analyse wordt er gebruik gemaakt van citaten die direct uit de transcripten worden geciteerd. Dit wordt gedaan omdat de meeste vragen gebaseerd zijn op ervaringen, motivaties en associaties en dit komt beter uit de verf als het direct worden geciteerd in plaats van geparafraseerd.¹³⁷ Ter bevordering van de anonimisering worden de transcripten niet als bijlage toegevoegd. Deze worden enkel op aanvraag beschikbaar gesteld.

De codering zal met de hand worden gedaan en van de codegroepen wordt een overzicht gemaakt in een computerbestand. Ook zal er een overzicht gemaakt worden van quotes om de antwoorden op de vragen beter te illustreren.

Nu het onderzoek is ingeleid aan de hand van de inleiding, de theorie en de methode, kan worden overgegaan op de daadwerkelijke uitwerking van het onderzoek. In het volgende hoofdstuk worden de resultaten die zijn gevonden in de interviews gepresenteerd.

¹³⁵ Baarda 2019, p. 255, 261-262

¹³⁶ Boeije 2018, 5.2, 6.1

¹³⁷ Baarda 2019, p. 309

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd aan de hand van de data-analyse. De analyse wordt verdeeld in twee delen, allereerst worden de organisatie-interviews gepresenteerd en daarna de studenteninterviews.

4.1 Studentenpastoraat organisaties

Van de eerste keuze van interviewbare organisaties zijn alle drie de organisaties geïnterviewd. Er is gesproken met drie studentenpastors die allen hebben toegestemd om met naam en toenaam te worden genoemd. Er is gesproken met Matty Metzlar van het Groninger Studenteplatform voor Levensbeschouwing (GSp), Hans van Drongelen van Motiv te Delft en Jasja Nottelman van het Interkerkelijk Platform Studentenpastoraat Utrecht (IPSU).

De resultaten van de organisatie-interviews volgen 4 onderdelen: de profilering, de doelstellingen, de werking, het terminologiegebruik, de doelgroep en het bereik van de organisatie. Deze onderdelen worden op de genoemde volgorde behandeld.

4.1.1 Profilering

In dit onderdeel wordt er gekeken naar hoe de organisatie zich naar de doelgroep omschrijft maar ook naar hoe zij zichzelf beschrijven. Dit wordt gedaan door eerst naar de naamgeving en ontwikkeling van de organisatie te kijken en daarna naar hoe de profilering naar de doelgroep toe in verband staat met het intrinsieke karakter van de organisatie zoals de studentenpastors dit omschrijven.

4.1.1.1 Naamgeving en ontwikkelingen

GSp

Het Groninger Studenteplatform voor Levensbeschouwing (GSp) heeft haar huidige naam sinds 2004. Tot 2004 heette de organisatie nog het Groninger Studentenpastoraat. De naam is veranderd, maar de afkorting is behouden. Het voormalig GSp koppelde activiteiten aan de oecumenische vieringen in de Martinikerk. Echter vonden er enkele veranderingen plaats waardoor een neutralere term gevonden moest worden.¹³⁸ Matty Metzlar verteld hierover het volgende:

¹³⁸Vanaf hier wordt er verwezen naar de transcripten van de interviews. Dit wordt gedaan door eerst de naam van de organisatie te noemen en daarna de paginanummer(s) van het desbetreffende transcript op de volgende manier: GSp p. 1-2

*“Dat had te maken met dat wij in toenemende mate merkten dat studenten het woord pastoraat niet kenden of zich niet wilden associëren met hele zware problematiek zoals bijeenkomsten voor anonieme alcoholisten, heftige psychische problemen enzovoorts. Dus het woord pastoraat, wat vanuit de kerk een soort geestelijke zorg is die je kan bieden aan mensen, dat is onbekend. En toen hebben we gezegd, laten we dan een andere naam kiezen, studentenplatform voor levensbeschouwing. Studenten weten wel een beetje wat levensbeschouwing inhoudt, dan zijn we misschien herkenbaarder. We bleven gewoon hetzelfde doen, maar onder een andere vlag.”*¹³⁹

Aan deze keuze hebben verschillende factoren bijgedragen. Er kwam een onderzoek vanuit het HBO naar de term studentenpastor. Hieruit kwam dat de term niet meer aansloeg bij studenten. Ook kwam hieruit voort dat er steeds minder christelijke studenten in Groningen kwam studeren. Daarnaast had het GSp ook opdracht vanuit de universiteit om als voorziening te opereren voor religie, levensbeschouwing en filosofie.¹⁴⁰

De ontwikkelingen die daarop volgden, waren zeer vormend voor hoe de organisatie nu werkt. In 2012 werd vanuit de universiteit de Studentenkoepel voor Levensbeschouwelijke Organisaties in Groningen (SKLO) opgericht. De universiteit wilde één aanspreekpunt voor alle levensbeschouwelijke organisaties voor studenten in Groningen, en het GSp ging hier ook onder vallen. Het SKLO verdeelt de subsidies over de verschillende organisaties¹⁴¹, en doordat GSp het gebouw deelt met de SKLO en internationale studentenorganisatie IFES, is het samenwerken tussen organisaties makkelijker geworden (maar nog niet vanzelfsprekend)¹⁴².

In 2019 zijn de oecumenische vieringen in de Martinikerk verzelfstandigd. De vieringen werden losgekoppeld van het GSp omdat er te weinig studenten op af kwamen en er een vaste community was ontstaan. Matty is zelf nog wel betrokken bij de vieringen, alleen niet meer als vaste voorganger maar als gastvoorganger.¹⁴³

Naast deze recente ontwikkelingen heeft Matty in haar 20 jaar als studentenpastor bij het GSp de organisatie drastisch zien verkleinen. *“Wij waren een van de grootste pastoraten,”* vertelt ze. Het GSp had voorheen twee voltijd protestantse collega's, twee voltijd katholieke collega's en een remonstrantse en doopsgezinde collega. Nu is zij de enige protestantse

¹³⁹ GSp p. 2

¹⁴⁰ GSp p. 2

¹⁴¹ GSp p. 3

¹⁴² GSp p. 7

¹⁴³ GSp p. 2

medewerker (0,8 fte), heeft ze een doopsgezinde en een remonstrantse collega met beiden een klein contract, is er een projectmedewerker voor 0,4 fte en zijn er nog twee medewerkers op vrijwillige basis actief, een anglicaanse pastor en rabbijn.¹⁴⁴ Hierdoor heeft de organisatie een ‘enorm dal’ meegemaakt waaruit men zich het afgelopen jaar aan het opkrabbelen zijn door goede samenwerkingen en het organiseren van nieuwe activiteiten die goed aanslaan.¹⁴⁵ Hierover zal later nog meer over worden verteld.

Motiv

Motiv is de naam van het studentenpastoraat te Delft. “We draaien nu al ongeveer 20 jaar met deze naam,” vertelt Hans van Drongelen. Hiervoor heette de organisatie nog Studentenpastoraat Delft. Ook in Delft werd opgemerkt dat er een verandering is gekomen in de perceptie van de studenten wat betreft de term studentenpastoraat. Hans vertelt hier het volgende over:

“Ik werkte daar een jaar of 10 en samen met andere collega’s merkten we dat de tijden zo snel veranderden dat we met die term studentenpastoraat eigenlijk totaal op onbegrip stuiten binnen de wereld van studenten. (...) Het was in die zin geen fijne naam om mee te werken en het was dus eigenlijk de doelgroep zelf die ons dwong om een hele andere naam te kiezen omdat het voor de doelgroep eigenlijk soms iets betuttelends had.”¹⁴⁶

Hans stelt dat dit ‘betuttelende’ imago van de term pastoraat negatieve kenmerken gaf aan de organisatie en dat het misverstanden zou oproepen over wat de organisatie daadwerkelijk te bieden heeft, namelijk persoonlijke begeleiding. Sommige studenten gaven zelfs aan dat ze niet met vrienden konden praten over hun betrokkenheid bij de organisatie en dat dit gepaard ging met schaamte. Toen is er besloten om het roer om te gooien en werd er een commissie opgesteld om een nieuwe naam te bedenken. Na een profielgesprek kwam de naam Motiv unaniem uit de bus, want, zo stelt Hans, “toen bleek dat wij ons niet zo richten op evangelisatie of kerkelijk werk, maar veel meer bezig waren met de motivatie van studenten.”¹⁴⁷

Hans vertelt dat de naamsverandering veel impact heeft gehad op het bereik van de studenten. Hans stelt dat de drempels die er waren plotseling waren verdwenen. “Het was ineens

¹⁴⁴ GSp p. 3; <https://gspweb.nl/platform>

¹⁴⁵ Gsp p. 3

¹⁴⁶ Motiv p. 1

¹⁴⁷ Motiv p. 1

*helemaal comfortabel om met Motiv om te gaan,” zegt Hans, “Dat woord riep dus geen negatieve klank op, maar er was positief begrip voor.”*¹⁴⁸

IPSU

Het IPSU, ofwel het Interkerkelijk Platform Studentenpastoraat Utrecht bestaat zo’n 9 jaar onder deze naam. Voorheen heette de organisatie de Oecumenische Studentengemeente die de Janskerk als thuisbasis had.¹⁴⁹ Het studentenpastoraat in Utrecht bestaat al sinds de Tweede Wereldoorlog toen verschillende kerken hun studentenpastoraten samenvoegde tot één studentengemeente. Jasja Nottelman vertelt verder dat de rooms-katholieke kerk zich op een gegeven moment terugtrok uit het samenwerkingsverband vanwege de aanstelling van een nieuwe bisschop en zijn omgang met de oecumene. *“Die vond het eigenlijk niet meer zo opportuun om dat als rooms-katholieke kerk op die manier te ondersteunen en die heeft toen ook een eigen studentenpastoraat geïmplementeerd in Utrecht,”* vertelt Jasja.¹⁵⁰

Hierna viel de organisatie wat uit elkaar. De overgebleven organisaties staken de koppen bij elkaar om te kijken hoe de organisatie verder kon gaan nu de basis was weggevallen. En zo ontstond het IPSU, een interkerkelijk platform waar kerken zich konden aansluiten als zij dat wilden. Het IPSU bestaat nu uit vijf pastors uit verschillende wijkgemeenten: een anglicaan, een oudkatholiek, een remonstrant, een lutheraan, een doopsgezind pastor en Jasja zelf vanuit de PKN. Jasja is de enige met een aanstelling als studentenpastor, de overige aangesloten pastors doen het studentenwerk vanuit eigen wijkgemeenten.¹⁵¹

De Janskerkgemeente is hierna zelfstandig geworden en heet niet meer de Oecumenische Studentengemeente, maar de Oecumenische Janskerkgemeente. Jasja is zelf nog sterk verbonden aan die gemeente en gaat hier nog regelmatig voor: *“Ik ben daar nog steeds liturgisch bij aangehaakt wat ik heel fijn vind, dat is wel mijn plek om voor te gaan en ook om zichtbaar te zijn voor studenten.”*¹⁵²

¹⁴⁸ Motiv p. 2

¹⁴⁹ IPSU p. 1

¹⁵⁰ IPSU p. 2

¹⁵¹ IPSU p. 2

¹⁵² IPSU p. 2

4.1.1.2 Karakter vs. profilering

GSp

Matty vertelt dat het GSp wil uitstralen dat de organisatie een breed levensbeschouwelijk aanbod heeft.¹⁵³ Dit is te zien aan de brede verscheidenheid van medewerkers en vrijwilligers, maar ook in het brede aanbod aan activiteiten. “*We vallen onder de vlag van het SKLO naar de universiteit toe, met een brede focus, je bent er principe voor iedere student,*” stelt Matty. Echter stelt ze ook dat de organisatie sterk kerkelijk is ingebed.¹⁵⁴

*“Ik ben gewoon predikant met een bijzondere taak, een opdracht voor studenten. Wij zijn, dat karakteriseert Groningen ook wel, je staat wel met één been in het onderwijs en in dat levensbeschouwelijk platform, maar we zijn ook kerkelijk ingebed. En dat blijft ook wel zo. Dus je probeert waar mogelijk ook, binnen de wijkgemeentes in de stad dingen te organiseren voor studenten.”*¹⁵⁵

Desalniettemin stelt Matty dat de kerkelijke inbedding voor haarzelf als studentenpredikant erg van belang is, maar voor de student juist niet. De studenten kennen het GSp enkel als een platform voor levensbeschouwing “*en de meeste studentenbesturen en studenten willen dat ook graag zo houden,*” stelt Matty, “*die willen niet te veel vermenging in het beeld naar de studenten toe dat het ook gerelateerd zou kunnen zijn aan de oecumenische vieringen in de Martinikerk, vandaar dat die splitsing ook is gekomen.*”¹⁵⁶

Motiv

Motiv komt als organisatie zeer seculier over. Op de website wordt niet genoemd wat de achtergrond is van de drie medewerkers, al blijkt uit het interview dat de medewerkers wel allen kerkelijk zijn ingebed. Zo is Hans zelf protestants en zijn collega's zijn rooms-katholiek en protestants.¹⁵⁷ De drie pastors zijn ook verbonden aan de Kerk aan het Noordeinde als vaste voorgangers.¹⁵⁸

¹⁵³ GSp p. 8

¹⁵⁴ GSp p. 7

¹⁵⁵ GSp p. 7

¹⁵⁶ GSp p. 7

¹⁵⁷ Motiv p. 6

¹⁵⁸ <http://kerkaanhetnoordeinde.nl/organisatie/voorgangers/>

In het interview noemt Hans één keer kort dat Motiv nog kerkelijke vieringen aanbiedt, maar op de officiële website en de facebookpagina is daar niets over te vinden. Waar Hans wel over vertelt is dat de naamsverandering zijn eigen perceptie van het vak ook heeft veranderd. Na de naamsverandering is het perspectief verandert van christelijke studenten naar de gehele studentepopulatie. Motiv veranderde van een geestelijk huis met theologisch gekleurde activiteiten naar een organisatie die trainingen en persoonlijke begeleiding aanbiedt aan alle studenten die dat nodig hebben.¹⁵⁹

*“Als je studentenpastoraat heet dan ben je eigenlijk gewoon pastor en ben je helemaal in de kerkelijke structuur en hebben studenten ook de indruk vaak dat je ze de kerk in wilt krijgen, dat je daarvoor komt. En als je Motiv heet dan zeggen ze he, je komt voor mij, voor mijn motivatie, dat is interessant. En dat betekent dat je dan ook een hele andere verhouding krijgt tot andere mensen en jezelf verandert.”*¹⁶⁰

IPSU

Het IPSU profileert zich als duidelijk religieus en de naam impliceert dat ook. Het is een interkerkelijke organisatie en dan wordt niet onder stoelen of banken geschoven. “We zijn wel breder dan we het hadden,” vertelt Jasja, “Het heeft een beetje een andere vorm gekregen, iets meer platform achtig.”

In Utrecht of voor het IPSU specifiek wordt de religieuze achtergrond niet ervaren als hinderend. Jasja stelt dat dit komt omdat Utrecht een vrij religieuze stad is.

*“Ik denk dat als je het over heel Nederland bekijkt, dan zullen wij denk ik als grote stad het meest kerkelijk zijn. En dat betekent dat er dus ook nog een behoorlijk religieus leven is. Het betekent ook dat er vrij veel studenten komen die ook nog religieus betrokken zijn. (...) Daar is Utrecht aardig gezegend mee dat een heel aantal wijkgemeenten best wel actieve studenten heeft. En dat betekent dat ik ook daarop aanhaak.”*¹⁶¹

Voor het IPSU is het dus, in vergelijking tot de andere organisaties, niet van belang om zich expliciet op een seculiere en levensbeschouwelijke manier te profileren. Daarnaast ervaart Jasja het ook niet als een probleem richting niet gelovige studenten.

¹⁵⁹ Motiv p. 4

¹⁶⁰ Motiv p. 2

¹⁶¹ IPSU p. 4

“Ik voel me heel erg gedragen door de Protestantse Gemeente Utrecht, daar ben ik door beroepen en dat is mijn basis uiteindelijk, en daardoor heb ik ook meer het idee, daar kan ik maar beter heel helder over zijn, over mijn achtergrond. En ik merk eigenlijk hoe langer ik werk hoe helderder ik daarover ben, hoe makkelijker het ook weer is om in gesprek te raken, juist ook weer met mensen die helemaal geen religieuze achtergrond hebben. Het is eigenlijk nooit een belemmering geweest en als ik zie hoe veel gesprekken ik heb juist met mensen die dat helemaal niet als achtergrond hebben maar er ook niet raar tegenover staan dan denk ik nou, ik doe het maar gewoon op deze manier. Het is mijn identiteit en het staat klaarblijkelijk ook niet in de weg om gewoon ook levensbeschouwelijke gesprekken te hebben.”¹⁶²

4.1.2 Doelstellingen organisatie

Dit onderdeel gaat kernachtig in op de genoemde doelstellingen van de organisaties. Hoewel dit dicht bij elkaar kan liggen, zijn er toch diverse variaties zichtbaar tussen de organisaties en worden de doelen ook door iedere studentenpastor weer op een andere manier verwoord.

GSp

Op de vraag wat de doelstelling is van het GSp geeft Matty heel duidelijk antwoord: het GSp wil met een brede focus er voor iedere student zijn en iets in de aanbieding te hebben.¹⁶³ Ze stelt hierover het volgende:

“Nou, om mensen bij te staan, om geestelijke begeleiding te kunnen bieden, om hen te helpen bij zingelevingsvragen en om hun ook iets duidelijk te maken wat religie of geloof kan betekenen. (...) Je wilt heel graag studenten begeleiden in levensvragen en zingelevingsvragen en waar mogelijk ook bepaalde religieuze tradities ontsluiten. (...) Ik wil hen laten merken dat ze niet allemaal het wiel hoeven uit te vinden waar ze ondersteuning of inspiratie uit kunnen vinden, maar dat er al duizenden jaren over nagedacht is en dat daar heel waardevolle elementen in kunnen zitten.”¹⁶⁴

¹⁶² IPSU p. 4

¹⁶³ GSp p. 7

¹⁶⁴ GSp p. 8

Matty benadrukt wel dat het religieuze component van de doelstelling op zo'n manier wordt uitvoert dat dit niet opdringerig is. Ze vindt het belangrijk om dit te doen door te laten zien wat bepaalde dingen voor haar persoonlijk betekenen. *“En dan kijk ik wel wat ze ermee kunnen,”* zegt Matty, *“En dat zeggen ze ook wel als ze er wat mee kunnen.”*¹⁶⁵

Motiv

De naamgeving van Motiv ligt in het verlengde van wat de organisatie als doelstelling heeft opgesteld, namelijk: *“Om de toekomst van jonge mensen, de groei van jonge mensen bespreekbaar te maken en daar dan ook de motivatie achter te vinden.”*¹⁶⁶. Daarnaast geeft Hans aan een zekere spiritualiteit te zien in technologie. Hij geeft aan dat ingenieurs bezielde mensen zijn die van jongs af aan al een drive hebben om een bijdrage te leveren aan de wereld door een probleem op te lossen. Studenten gaan niet zomaar studeren aan een technische universiteit omdat ze slim zijn, maar vooral omdat ze een specifiek doel en richting hebben.

*“Ja, dat noemen wij dus spiritualiteit. En dat is eigenlijk ook onze taak, zo zien wij dat, om die spiritualiteit bespreekbaar te maken en mocht die in de loop van de tijd verdwenen zijn uit hun gedachten en uit het gevoel, dan zeggen ze ohja, inderdaad, nu je het zegt, daar ben ik mee begonnen, daar ben ik eigenlijk nog wel blij mee met die gedachte, dat is toch leuk dat je me dit teruggeeft, dit idee. En ja, zo laten we zien dat die wereld van techniek spiritueel geladen is.”*¹⁶⁷

Naast motivatie en inspiratie (in de vorm van spiritualiteit in techniek) heeft Motiv nog een ander kerndoel, namelijk het bevorderen van leiderschap en samenwerken. *“Wij zijn ermee bezig om het talent wat studenten hebben ook naar leiderschap talent om te buigen of aan te voegen,”* vertelt Hans. Dit wordt gedaan door middel van trainingen waar men in gesprek gaat met elkaar, soms in pluriforme groepen met als doel om gevoeligheid te creëren voor allerlei vragen die rondom technologie hangen en hiermee wijs om te leren gaan, maar ook gevoeligheid en balans te promoten richting zichzelf en de ander. Zeker in zeer internationale groepen kan dit wel eens mis gaan en daar wordt dan ook specifiek op getraind.

¹⁶⁵ GSp p. 9

¹⁶⁶ Motiv p. 2

¹⁶⁷ Motiv p. 3

“Hoe krijg je echt oog voor elkaar, dat je niet alleen een Chinees of Indiër tegenover je ziet, maar die specifieke jongen of dat specifieke meisje, die eigenlijk weer een ander verhaal heeft dan de ander, ze zien als gewoon zelfstandige mensen zijn met een eigen geschiedenis. [Door dit te trainen] krijgen mensen dus eigenlijk een plaats in deze wereld. Een heel christelijke gedachte.”¹⁶⁸

IPSU

Ook Jasja verwoordt heel duidelijk de doelstellingen van het IPSU. Het IPSU heeft voornamelijk een vormend doel:

“Ik denk dat we met name willen aanbieden eigenlijk de ruimte voor gesprek over dat wat jou bezighoudt en hoe jij jouw leven vorm wilt geven. En of dat dan wel of niet in het gelovige kader is of breder levensbeschouwelijk dat maakt dan niet uit, maar ik denk dat het heel erg gaat over gastvrijheid, ruimte en ook de mogelijkheid om andere mensen te ontmoeten voor zover dat kan en om jezelf te vormen. Er is ruimte voor jou, jij mag er zijn en ook het oefenen in gastvrijheid, van jou ook weer naar de ander toe, dat vind ik dan ook nog van belang.”¹⁶⁹

Naast deze vormende doelstelling kijkt Jasja ook heel praktisch naar haar functie als een brug tussen het hogere onderwijs, de student en levensbeschouwing.

“Je hebt één studentenpastor die een brugfunctie heeft naar het hogere wetenschappelijk onderwijs en die verzamelt eigenlijk dat wat er gebeurt, dus heel letterlijk door een aantal dingen aan te bieden op de website die zichtbaar worden voor de studenten dat ze alles makkelijk kunnen vinden, dus dat is een beetje het platform achtige ook, en tegelijkertijd ook een aanbod voor verdieping en bezinning.”¹⁷⁰

4.1.3 Activiteiten en werking organisatie

In dit onderdeel wordt beschreven wat iedere organisatie zoal in de aanbieding heeft voor studenten. Ook wordt er getracht een korte beschrijving te geven hoe de organisatie opereert.

¹⁶⁸ Motiv p. 5

¹⁶⁹ IPSU p. 9

¹⁷⁰ IPSU p. 3

GSp

Het GSp biedt een breed spectrum aan activiteiten. De activiteiten worden zelfstandig georganiseerd vanuit het huis aan de Kraneweg, of in samenwerking met koepelgenoten of andere studentenorganisaties. Het GSp heeft verschillende vaste activiteiten: een Engelse filmavond op maandag, een eet en thema-avond op dinsdag en rouw en verliesavond op donderdag. Naast de vaste avonden is het GSp medeorganisator van evenementen zoals De Nacht van de Levensbeschouwing¹⁷¹, worden er workshops gegeven over bijvoorbeeld levenskunst en worden er in samenwerking met andere organisaties laagdrempelige liturgische activiteiten georganiseerd als Het Spoor van Licht in de Martinikerk.¹⁷²

Een specifiek project waar Matty veel over vertelt is het spreekuur All Ears. Dit project is opgezet samen met andere organisaties die onder de SKLO vallen.

“Op de Rijksuniversiteit hebben wij een spreekuur binnenkort, dat had in maart van start kunnen gaan ware het niet dat het coronavirus werd geopenbaard, dus dat is even uitgesteld, maar wij hebben ook een prachtige spreekuurlocatie op het HBO gekregen en er is heel veel belangstelling voor ook vanuit het onderwijs zelf naar wat wij nog meer doen. (...) Dat zijn nieuwe ontwikkelingen sinds anderhalf jaar die een enorme lift geven aan ons werk en ik vind het zelf heel leuk om die nieuwe stimulans te hebben.”¹⁷³

Matty vertelt verder dat er door All Ears beter contact is gekomen met studentenpsychologen, studieadviseurs en decanen, en zij jagen het project erg toe. *“Die verwijzen soms door naar het inloopsprek uur,”* zegt Matty, *“En soms merken we dat je een overbrugging vormt van een aantal weken, soms een aantal maanden totdat de student in behandeling kan bij een studentenpsycholoog.”¹⁷⁴*

Motiv

Motiv heeft een eigen aanbod aan activiteiten waaronder bestuur trainingen¹⁷⁵, inspiratiewerkshops en bijeenkomsten omtrent rouw en verlies. Daarnaast organiseert Motiv meditatiecursussen die worden uitgevoerd door een gelieerde organisatie, zijn er retraite

¹⁷¹ GSp p. 3

¹⁷² GSp p. 4

¹⁷³ GSp p. 3

¹⁷⁴ GSp p. 5

¹⁷⁵ Motiv p. 4

weekenden, is er jaarlijks een reis naar Auschwitz en een Summerschool in China¹⁷⁶. Naast gezamenlijke activiteiten zijn de medewerkers ook beschikbaar voor individuele coaching (of in een groep) rondom professionaliteit, scriptie begeleiding en persoonlijke groei.¹⁷⁷

Binnen de activiteiten werken de medewerkers van Motiv veel samen. “*We werken altijd samen,*” verteld Hans, “*We gaan nooit ergens alleen op af, elk gesprek, elke training gaan we altijd in koppel omdat we weten dat dat ons versterkt, en dat is ook zo in de praktijk.*” Hans stelt dat dit ook erg van belang is om als organisatie stevig te staan, dat het team op orde is zodat men elkaar kan aanvullen en ook naar buiten toe sterk overkomt. “*Dat zorgt ervoor dat je als organisatie weer wordt gezien,*” aldus Hans.¹⁷⁸

IPSU

Het IPSU heeft ook wat activiteiten die standaard worden aangeboden. Zo gaat de organisatie jaarlijks naar Taizé en zijn er kloosterweekenden, wordt er een rouwgroep aangeboden, is er begeleiding aan besturen en biedt het IPSU een roze programma dat soms leidt tot individuele gesprekken over uit de kast komen binnen een ingewikkelde achtergrond. Jasja beschrijft het vaste aanbod op een mooie manier:

*“Ik heb een soort van etalage waaruit je kan zien zo kan je terecht, en daarvan gaat heus niet alles door maar dat maakt ook helemaal niet uit, maar dan weten ze in ieder geval wel van dit is de spirit van het IPSU.”*¹⁷⁹

Naast de kernactiviteiten biedt het IPSU, net als het GSp, een soort spreekuur aan waar studenten online een afspraak voor kunnen maken, genaamd Bright Conversations. Dit project is samen met de universiteit ontwikkeld en wordt dan ook goed gepromoot door de universiteit waardoor het goed loopt.

Jasja stelt wel, met oog op het vaste aanbod, dat de organisatie het meeste en het liefste werkt op aanvraag. De aanvragen komen binnen op basis van de relaties die zijn gelegd met bijvoorbeeld studentenverenigingen.

¹⁷⁶ Motiv p. 5

¹⁷⁷ Motiv p. 2

¹⁷⁸ Motiv p. 8

¹⁷⁹ IPSU p. 4

“Dat met verschillende besturen dan die relatie gelegd is dan weten ze je makkelijker te vinden om jou in te schakelen om mee te denken. En dat vind ik wel een leuke werkwijze. Want ik ben er helemaal vanaf gestapt, en dat deed ik al nooit helemaal maar in het begin toch iets meer, dat je zingend bezig bent, dus allemaal aanbod geeft waarvan je dan altijd moet afwachten wat er komt en of je communicatie wel goed genoeg is. Terwijl op aanvraag dan zit je in een studentenvereniging en dan kan je gewoon meedenken, die mensen zijn er al, daar hoeft je je niet zo druk over te maken, en dan kan je meteen inhoudelijk aan de slag. En dat is veel leuker natuurlijk.”¹⁸⁰

4.1.4 Terminologie gebruik

Onder dit kopje wordt beschreven welke terminologie de organisaties gebruiken voor de hulpverlening die zij aanbieden. Ook wordt getracht de keuzes te verklaren aan de hand van een vergelijking met een andere term, zoals studentenpastor of lifecoach.

GSp

Bij het GSp noemen de medewerkers zich levensbeschouwelijk werkers. Matty beschrijft dat ervan bovenaf werd bepaald dat de medewerkers van het GSp zich geen studentenpastors meer moesten noemen: *“De SKLO die wil dat wij ons met een neutrale naam noemen. Vandaar dat ik dus niet pastor heet, maar studentwerker of levensbeschouwelijk werker,”* aldus Matty.¹⁸¹

Echter geeft Matty aan dat zij zichzelf wel een pastor noemt en zich in gesprekken ook vaak zo profileert.

“Naar de kerk toe, als ik mij profileer naar de PKN, dan noem ik mijzelf pastor en noem ik wat ik doe pastorale presentie op locatie. Dus het is maar net tegen welke organisatie ik het heb. Ik vind zelf studentwerker een beetje nietszeggend moet ik zeggen. Maar we hebben dus allemaal (...) als studentwerkers een papier moeten ondertekenen van de RUG dat we geen missionaire motieven zouden hebben. In gesprekken zelf met studenten, bij het inloopspreekuur, zeg ik wel heel regelmatig wie ik ben en wat ik doe, dat vinden studenten ook fijn. Niet om ze te bekeren maar gewoon om duidelijk te maken wie ik ben.”¹⁸²

¹⁸⁰ IPSU p. 3

¹⁸¹ GSp p. 8

¹⁸² GSp p. 8

Motiv

Hans van Drongelen merkt op dat de term studentenpastor kan bijdragen aan een negatieve associatie van de organisatie. Zo spelen er bij studenten vragen op als: moet ik dan instemmen met het geloof van de studentenpastor? Of mankeer ik iets aan mijn hoofd of ziel?

*“Dan krijg je dat soort problemen, voordat je eigenlijk al aan het werk bent moet je dat soort problemen uit de wereld helpen. En dus noemen we ons daarom geen pastor omdat dat ook een bepaalde leiding geeft aan de gedachten van mensen en wij niet op de plek komen waar wij willen.”*¹⁸³

Daarom is bij de naamsverandering ook gekozen om de hulpverlening geen studentenpastoraat meer te noemen, maar coaching. Echter merkt Hans van Drongelen op dat de werkwijze van de organisatie daarmee niet per se is veranderd.

*“De werkwijze is wel eigenlijk heel wonderlijk genoeg gelijk, omdat je dus als pastor geen dingen inbrengt maar juist zodanig met iemand spreekt dat de ander duidelijkheid krijgt over wat mogelijke gedachten zijn over de toekomst, wat mogelijke problemen zijn en hoe je die mogelijk kan oplossen, eigenlijk de ander met haar eigen handen aan de haren uit de modder omhoogtrekken. Dat vindt nog steeds plaats.”*¹⁸⁴

IPSU

Bij het IPSU wordt de term studentenpastor nog gebruikt ter de aanduiding van de hulpverlening. En Jasja is heel standvastig in die keuze.

*“Ik ga toch voort op die weg, ook al weet ik dat veel verschillende steden juist door secularisering ook andere termen kiezen, dat je je bijvoorbeeld als lifecoach presenteert. Dat heb ik nooit gedaan, ik ben gewoon dominee. Zo krijg je mij en het staat niet in de weg. Maar het heeft er wel mee te maken dat het hier ook gemakkelijker is, dat maakt wel uit.”*¹⁸⁵

Jasja geeft aan dat ze zelf nooit de term lifecoach zou gebruiken, al doet ze in gesprekken soms wel aan een vorm van lifecoaching. *“Ik ben gewoon predikant en daar wil ik helder over zijn,”*

¹⁸³ Motiv p. 2

¹⁸⁴ Motiv p. 3

¹⁸⁵ IPSU p. 4-5

geeft ze aan, *“en dat maakt ook dat ik het makkelijker in kan brengen, ja je hebt die bronnen zegmaar achter je, en dat geeft ook soms inzichten aan mensen.”* Echter kan Jasja begrijpen dat andere organisaties die overstap wel hebben gemaakt omdat hun context anders is. *“Daar hebben we het ook wel vaak over hoor,”* geeft ze aan, *“in onze gesprekken als collega’s.”*¹⁸⁶

4.1.5 Doelgroep

In dit onderdeel wordt per organisatie de doelgroep omschreven, en daarin wordt voornamelijk beschreven wat er van die doelgroep daadwerkelijk binnenkomt. Ook wordt er beschreven of de binnenkomende groep is veranderd in de loop van de tijd.

GSp

Zoals al eerder genoemd, wil het GSp iets te bieden hebben voor iedere student. Iedere student in Groningen van het HBO (zo’n 30.000) en van de RUG (ook zo’n 30.000). *“Dat is natuurlijk gigantisch,”* geeft Matty aan, *“en daar bereik je maar een fractie van. Maar ja, we zijn er wel.”*¹⁸⁷

Op de vraag welke fractie van de studentenpopulatie er binnenkomen bij het GSp, geeft Matty aan dat er in de loop van de jaren steeds meer studenten komen die geen specifieke religieuze achtergrond hebben *“en die dus gewoon geïnteresseerd zijn in filosofie of religie, maar niet zelf gebonden zijn aan een bepaalde religieuze traditie,”* zegt Matty. En daarnaast geeft ze het volgende aan:

*“In de loop van de jaren heb ik in toenemende mate ook best wel kwetsbare studenten gekregen die soms vastlopen in hun studie en die soms bepaalde psychische problematiek hebben. Die soms uit hele gebroken gezinnen komen en ontwrichting in de gezinssituatie hebben, dus meer problemen. Dat is echt toegenomen vind ik als ik naar mijn loopbaan kijk.”*¹⁸⁸

Motiv

De doelgroep van Motiv is alle studenten in Delft. Deze studentengroep is iets specifiekere dan de gemiddelde studentenstad om dat de groep enkel bestaat uit technologie studenten zijn. En

¹⁸⁶ IPSU p. 5

¹⁸⁷ GSp p. 4

¹⁸⁸ GSp p. 6

omdat de onderwijsinstellingen een grote hoeveelheid internationale studenten aantrekt, worden de activiteiten van Motiv vaak gevuld door diverse groepen.

*“Het is voor de trainingen en dergelijke gewoon een samengeraapt groepje mensen vanuit allerlei hoeken en gaten van deze wereld. Je kan in een bestuur terecht komen en dan ook weer bij ons terecht komen. En daar zitten ook allerlei mensen, daar zitten ook moslims bij, een groot deel atheïsten, Nederlandse atheïsten, maar ook mensen uit het oosten die meer boeddhistisch van aard zijn.”*¹⁸⁹

Hans geeft aan dat dit in contrast staat met 20 jaar geleden, toen er nog voornamelijk christelijke studenten binnenkwamen. Nu zijn er nog steeds christelijke studenten in Delft, maar die verdelen zich voornamelijk over de christelijke studentenverenigingen die zich daar sterk op profileren. *“We hebben daar goede verhoudingen mee,”* geeft Hans aan, *“maar wij opereren op een andere manier.”*¹⁹⁰

IPSU

Het IPSU richt zich ook op de breedte van de studentenpopulatie in Utrecht en Jasja merkt op dat de mensen die binnenkomen zich voornamelijk graag willen bezighouden met levensbeschouwing en geloof. Dit is in de loop van jaren niet verandert. Daaraan toegevoegd heeft Utrecht ook nog een redelijke toestroom van religieuze studenten vanuit de Bijbelbelt, *“en dat zijn veelal studenten die als ze gaan studeren dingen tegenkomen die ze anders niet waren tegengekomen.”* Geeft Jasja aan. *“Ze gaan echt naar de grote stad, zo te zeggen, en komen terecht ook wel voor een groot deel bij de kerken, daar is Utrecht aardig gezegend mee.”*¹⁹¹

Wel geeft Jasja aan dat het IPSU zich voornamelijk richt op studenten die openstaan voor levensbeschouwing en geloof, en dat er een verschil is tussen ergens voor openstaan of iets met overtuiging uitdragen.

“De overtuigde christenen zal ik maar zeggen, die dat willen uitdragen, dat is zeker niet onze eerste doelgroep. Ik denk ja, die kunnen beter terecht bij mensen en groepen en kerkgenootschappen die dat meer uitdragen. Wij zijn wel erg van een meer filosoferende

¹⁸⁹ Motiv p. 6

¹⁹⁰ Motiv p. 6

¹⁹¹ IPSU p. 4

*manier en zoekende manier van geloven of in ieder geval het leven bekijken dan er echt van overtuigd zijn. Ik denk dat ze dat wel bij elkaar leren als ze met mij meegaan naar Taizé of een kloosterweekend of dat soort dingen, het zijn altijd gemixte groepen qua achtergrond.”*¹⁹²

4.1.6 Bereik

GSp

De afgelopen anderhalf jaar gaat het goed met het GSp en het bereiken van de doelgroep. Verschillende initiatieven slaan goed aan, zoals All Ears, De Nacht van de Levensbeschouwing en Het Spoor van Licht *“en dat is heel ontroerend”* geeft Matty aan.¹⁹³ Waarom deze initiatieven zo goed aanslaan komt volgens Matty door de goede samenwerking met de universiteit en andere organisaties, op locatie dingen organiseren waar de studenten zijn en voor grotere evenementen ook bekende namen uitnodigen en goede promotie.¹⁹⁴ Echter geeft Matty wel aan dat het bereiken van de student en het bereik vergroten altijd lastig blijft. *“Het is gewoon wel lastig hoe je te profileren, ook online en met pr te midden van een enorm bombardement aan evenementen.”*¹⁹⁵

Het GSp blijft via verschillende wegen toch de student te bereiken en dit lukt niet altijd. *“Maar wat moet je anders?”* geeft Matty aan. Hierop gaat ze verder:

*“Studenten is een lastige doelgroep, het is een heel vluchtig bestaan en de student van tegenwoordig heeft ontzettend veel verschillende dingen als bijbanen, bij een studentenvereniging zitten, de studietijd is kort en stressvol. Dus het wordt wel lastiger om de organisatie ook te laten dragen door studenten en het met de studenten te organiseren. Dat vind ik een groot verschil met vroeger zal ik maar zeggen. (...) Kijk, vroeger hadden we meer een community. Dan had je een hele grote groep mensen die verbonden was aan het huis aan de Kraneweg. Dat is er nu niet meer. Je hebt nu een veel kleinere kerngroep aan wie je soms dingen kan vragen, maar ook niet te veel.”*¹⁹⁶

¹⁹² IPSU p. 5

¹⁹³ GSp p. 4

¹⁹⁴ GSp p. 4-5

¹⁹⁵ GSp p. 4

¹⁹⁶ GSp p. 5-6

Motiv

Net als het GSp zit het bereik van Motiv in de lift en de oorzaak hiervan wordt toegeschreven aan de goede relatie met de universiteit. Promotie vanuit de organisatie zelf blijft lastig en daarvoor worden studenten ingehuurd die wat Hans betreft de doelgroep beter aanvoelen, maar het echte verschil wordt gemaakt door goede contacten met en promotie vanuit de universiteit. Wat hierin van belang is volgens Hans, is dat men zorgt dat men aanwezig en zichtbaar wordt op plekken waar zowel studenten als belangrijke mensen van de universiteit komen, zoals de opening van het academisch jaar.¹⁹⁷ Hierover zegt Hans het volgende:

“Het is ook wel zorgen dat je met niveaus kan praten en daarbij ook aanwezig kunt zijn. Dat je gezien wordt, maar dat je ook herkend wordt en als bruikbaar gezien wordt. Ons bereik wordt op dit moment tamelijk vergroot omdat het College van Bestuur heeft gezegd van: wij vinden dat de TU Delft wel wat meer aandacht mag hebben voor de menselijke kant, en wie kunnen dat beter doen dan jullie? (...) Plotseling krijg je zo’n beweging vanuit de top van de universiteit mee. We gaan als het ware op de wind mee waardoor het veel makkelijker wordt om je ook voor te stellen, dan zijn we niet meer die perifere organisatie aan de rand van de universiteit, maar dan ben je ineens een interne organisatie die een opdracht krijgt van de CvB om manieren te bedenken om te werken aan het welzijn van studenten de komende jaren. (...) Je kan flyeren, je kan toeteren en schreeuwen wat je wilt, maar dan werkt het niet.”¹⁹⁸

IPSU

Jasja geeft aan dat de studenten makkelijker te bereiken is nu de grootste allergie voor religie aan het afnemen is. “Soms herkennen ze het nog wel van hun ouders die wel redelijk anti waren,” geeft Jasja aan, “maar zelf zijn ze al veel opener, dat maakt het gesprek makkelijker. En dat geldt ook voor de universiteit overigens.”¹⁹⁹ En net als de andere organisaties zijn de relaties met de universiteit en andere studentenorganisaties van groot belang voor het bereik van het IPSU en die relaties zijn dan ook in het begin de grootste tijdsinvestering.

“Het is wel heel erg op basis van jarenlang opbouwen van je relaties. Dat kost echt de tijd, dat is de investering. (...) Het vraagt een soort aanhoudende manier van betrokkenheid, (...)”

¹⁹⁷ Motiv p. 6-7

¹⁹⁸ Motiv p. 7

¹⁹⁹ IPSU p. 6

dat heeft echt tijd nodig om dat te laten groeien, en dan zit je in een soort van systeem en daarin kan je weer een beetje wonen want dan gaat het wat meer vanzelf. Het gaat ook met golfbewegingen, dus het is nu voor mij een gunstige tijd, maar er zijn ook wel tijden geweest waar het wat lastiger was, dat je er de hele tijd aan moest trekken en het gevoel had dat je op de stoep stond, dat is echt niet leuk. Het is natuurlijk fijner als je het gevoel hebt van nou, ik ben een beetje meer vanzelfsprekend onderdeel van die hele wereld.”²⁰⁰

4.2 Studenten

In dit onderdeel wordt de data-analyse gepresenteerd van de studenteninterviews. Per organisatie is er met twee (oud)studenten een interview gehouden. De data-analyse is onderverdeelt in vier onderwerpen. Allereerst wordt er kort wat algemene informatie gegeven over de studenten. Dit wordt vervolgd door een uiteenzetting van de persoonlijke ervaringen van de (oud)studenten bij de organisaties, het beeld wat de (oud) studenten hebben van de organisaties en als laatste wordt er aandacht besteed aan de associaties bij de terminologie.

Ter bevordering van de anonimisering en de in acht neming van gevoelige informatie wordt er niet gesproken in termen van hij/zij maar zal het woord respondent of de afkorting R meermaals gebruikt worden.

4.2.1 Algemeen

In dit onderdeel zullen er verschillende algemene kenmerken van de respondenten worden benoemd. Dit wordt gedaan ter illustratie van de diversiteit van de respondenten en de studenten als groep in het algemeen.

Vanuit iedere organisatie werd er gesproken met één man en één vrouw. Dit was geen vereiste en het leek toevalligerwijs zo te zijn voorgevallen, maar vanuit de meeste organisaties werd hiervoor bewust gekozen om een divers beeld te geven van studenten die actief zijn geworden of in aanraking zijn gekomen met de organisatie.

De respondenten komen allemaal uit verschillende studierichtingen. Vijf studeerden af op universitair niveau in Religiewetenschappen, Theater en Danswetenschappen, Econometrie, Strategic Product Design en Civiele Techniek. Hiervan zijn er twee afgestudeerd op masterniveau. Eén respondent studeerde af op hbo-niveau in sociaaljuridische dienstverlening.

Twee van de zes respondenten noemen zichzelf religieus en beiden zijn lid van een oecumenische gemeente in Utrecht. Van de overige vier die zich niet religieus noemen, hebben

²⁰⁰ IPSU p. 7

drie respondenten een christelijk religieuze opvoeding genoten waarvan één zichzelf nu een ‘ietist’ noemt. De laatste respondent is niet religieus opgevoed maar gaat sinds kort naar een Vrijzinnige gemeenschap. Echter noemt deze persoon zichzelf niet expliciet religieus.

Drie van de zes respondenten zijn actief geworden bij de desbetreffende organisaties. De studenten zijn bij het bestuur gekomen, of zijn als communicatiemedewerker in dienst genomen. Twee andere respondenten zijn niet bij de desbetreffende organisatie actief geworden, maar wel later bij een gelieerde organisatie. De laatste respondent heeft enkel van de begeleiding van de organisatie genoten.

4.2.2 Ervaringen met organisatie

In dit onderdeel van de studentenanalyse wordt compact beschreven hoe de (oud)student in aanraking is gekomen met de organisatie en welke acties hierop volgden. Daarna wordt aandacht besteed aan wat hen het meeste aansprak en als laatste wordt kort omschreven of en waarom de (oud)student actief is geworden bij de organisatie.

4.2.2.1 Eerste aanraking met de organisatie en vervolg

GSp

De twee respondenten zijn op een andere manier in aanraking gekomen met het GSp. Respondent 1 (R1) deed in het eerste studiejaar mee aan de introductieweek en kreeg een foldertje van de organisatie in de handen gedrukt die interesse opwekte. Hierna deed R1 mee aan het introductieprogramma van het GSp waarna R1 als het ware de organisatie in rolde en een vaste bezoeker werd van de activiteit op dinsdagavond.²⁰¹

Respondent 2 (R2) ging na twee jaar studeren actief op zoek naar een studentenvereniging die bij R2 paste, maar kon geen aansluiting vinden bij de grote verenigingen omdat deze “feestbeesterig” waren of juist een christelijke oriëntatie hadden. Via via kreeg R2 te horen over het GSp. Aan het begin van het jaar ging de respondent bij de organisatie langs, en sinds dien is R2 een vaste gast en is aanwezig geweest bij verschillende activiteiten.²⁰²

²⁰¹ GSp 1 p. 1

²⁰² GSp 2 p. 1

Motiv

Ook bij Motiv zijn de twee respondenten op een andere manier bij de organisatie terecht gekomen. Respondent 3 (R3) deed een bestuursjaar bij een studentenvereniging en daar werd aangeraden om een bestuurstraining te volgen bij Motiv om elkaar beter te leren kennen en met elkaar te leren omgaan. Hierna heeft R3 twee keer een training gevolgd bij Motiv en later ook nog vanuit een andere organisatie.²⁰³

Respondent 4 (R4) is zelf actief gaan zoeken naar afstudeerbegeleiding en kwam zo op de website van Motiv terecht. R4 heeft toen een afspraak gemaakt en heeft ten tijde van het interview iedere twee weken een afspraak met begeleider Renske. R4 geeft aan dat R4 inhoudelijke begeleiding krijgt van een betaalde partij en extra procesbegeleiding vanuit Motiv en dat ervaart R4 als een fijne balans.²⁰⁴

IPSU

Respondent 5 (R5) is in aanraking gekomen met het IPSU toen R5 een master ging doen in Utrecht. R5 had al interesse in het studentenpastoraat toen R5 studeerde in Nijmegen, echter is R5 nooit daar naartoe geweest omdat R5 niet in Nijmegen woonde. Tijdens de master woonde R5 wel in Utrecht toen het IPSU bekend werd, en zodoende kwam R5 een keer bij de activiteit Eat and Creed langs, waarna R5 regelmatig de activiteit heeft bezocht.²⁰⁵

Respondent 6 (R6) is bij het IPSU terecht gekomen via de Janskerkgemeente en voornamelijk door de aanwezigheid van Jasja binnen die gemeente. R6 ging regelmatig naar Eat and Creed waar Jasja dan vertelde over de andere activiteiten die worden georganiseerd door het IPSU en zodoende is R6 naar andere activiteiten gekomen en heeft ook meermaals pastorale gesprekken met Jasja gevoerd.²⁰⁶

4.2.2.2 Aanspraak organisatie

GSp

Respondent 1 woonde net op kamers toen R1 met het GSp in aanraking kwam. R1 voelde zich er meteen fijn en welkom. Hetgeen wat het meeste aansprak in de organisatie was dat het contact persoonlijk is en de lijntjes kort zijn. Daarnaast lagen de activiteiten en thema's die er werden georganiseerd in het interessegebied van R1, namelijk: zingeving, levensbeschouwing

²⁰³ Motiv 1 p. 1

²⁰⁴ Motiv 2 p. 1

²⁰⁵ IPSU 1 p. 1-2

²⁰⁶ IPSU 2 p. 1

en religie, met soms uitschieters naar duurzaamheid en politiek.²⁰⁷ Respondent 2 legt de nadruk meer op de openheid van denken bij de vraag wat R2 aansprak aan de organisatie:

“Hetgeen wat me het meeste aansprak was denk ik juist die openheid dat ze eigenlijk ideeën van alle richtingen worden besproken en dat daar ruimte voor is in plaats van dat er een soort initieel uitgangspunt is waar iedereen een beetje achter staat, (...) het sprak me dus heel erg aan dat ideeën een beetje aan de tand gevoeld konden worden en overal over nagedacht kon worden zonder dat er een vast iets is waarvan uit werd gegaan.”²⁰⁸

Motiv

Respondent 3 geeft aan dat de trainingen die R3 heeft gevolgd erg fijn waren. R3 geeft aan dat het *“even op een nieuwe manier met elkaar praten was,”* en *“dat je gewoon heel vrij was in wat je kon zeggen en dat er daardoor bij ons ook heel veel dingen omhoogkwamen.”²⁰⁹* Respondent 4 geeft aan dat het fijn was dat de begeleiding geen geld kost en het contact met Motiv laagdrempelig en luchtig is.

“Ik vind het fijn dat je er zegmaar ook gewoon heen kan als je niet per se problemen hebt maar je wilt gewoon ergens over praten, je wilt iemand hebben om even je proces mee te delen. Dus dat is in die zin anders dan bijvoorbeeld naar een psycholoog gaan waar je echt met een probleem komt, dit is gewoon toch iets luchtiger.”²¹⁰

IPSU

Op de vraag wat het meeste aanspreekt aan het IPSU, antwoordt respondent 5 open en uitgebreid. R5 omschrijft dat R5 al een tijd niet meer naar de kerk ging, voornamelijk door de studie die zich in een behoorlijk seculiere setting afspeelde. Echter geeft R5 aan nooit de interesse in religie en zingeving te zijn verloren, R5 kon echter geen aansluiting meer vinden in de kerk waarin R5 is opgegroeid. R5 beschrijft over het IPSU:

“In mijn beleving waren er vrij weinig plekken waar je als student zijnde over dat soort (zingeving)vragen kon praten, en dat had er natuurlijk ook mee te maken dat je in Utrecht

²⁰⁷ GSp 1 p. 1-2

²⁰⁸ GSp 2 p. 1

²⁰⁹ Motiv 1 p. 1

²¹⁰ Motiv 2 p. 1

ook heel veel christelijke studentenverenigingen hebt, maar ik zat daar niet bij, (...) op dat moment zat ik wel echt in een hele seculiere sector waar er niet heel veel ruimte is voor dat soort gesprekken ofzo. Ik zat niet echt in die kringen meer en ik miste dat wel dus dan was de IPSU wel de meest logische stap, en de meest laagdrempelige.”²¹¹

Via het IPSU is R5 uiteindelijk in de Janskerkgemeente beland. R5 geeft aan dat Jasja hierin een sleutelrol heeft gespeeld aangezien zij vertelde over de Janskerk en het IPSU en de Janskerk in R5's ogen een beetje in elkaar overvloeit.

“[Het IPSU] was voor mij een goede plek om heel laagdrempelig uit te zoeken van goh, wil ik misschien weer naar een kerk en als dat zo is naar wat voor kerk wil ik dan eigenlijk want dat wist ik ook allemaal niet.”²¹²

Respondent 6 beschrijft dat hetgeen wat R6 het meeste aansprak van het IPSU, de laagdrempeligheid was en dat R6 naar eigen behoefte afspraken kon maken met Jasja. Daarnaast ervaart R6 het IPSU ook als een plek waar vertrouwelijk wordt omgegaan met wat R6 verteld in gesprekken.

“Ik zie Jasja niet alleen via de IPSU bij pastorale gesprekken maar ook binnen de kerk en binnen voorbereidingen zit ik ook vaak met haar, en dan zit je net in een andere rol, dan vergader je samen ofzo. Dus dan vind ik het wel fijn dat ze dan, dat dat dan gescheiden is, dus hoe je als persoon bij de IPSU met haar praat en als je met haar samenwerkt.”²¹³

4.2.2.3 Actief bij de organisatie

GSp

Beide respondenten zijn actief geworden bij het GSp en in het bestuur terecht gekomen waarvan één ook nog bij de barcommissie actief is geworden. De respondenten werden hiervoor gevraagd, maar dat was niet de enige motivatie om zich in te zetten voor de organisatie. Een respondent beschrijft dat het GSp veel voor diegene is gaan betekenen:

²¹¹ IPSU 1 p. 2

²¹² IPSU 1 p. 3

²¹³ IPSU 2 p. 6

“Het GSp is wel een plek voor mij geworden die best wel veel voor mij betekent, ik heb er veel mensen leren kennen, veel van die mensen zijn ook goede vrienden van mij geworden en ik vond het ook belangrijk dat deze plek kon blijven bestaan zodat het ook die functie kan houden voor andere mensen omdat ik denk dat het een plek is waar mensen wel behoefte aan kunnen hebben ookal weten ze dat zelf niet altijd.”²¹⁴

Motiv

Van de twee gesproken respondenten is er één actief geworden binnen de organisatie als marketingmedewerker. De respondent was op zoek naar een baan als marketingmanager en kwam zo de vacature op het spoor. De respondent was dus niet specifiek op zoek naar werk bij Motiv, maar geeft wel aan het fijn te vinden om te werken bij een organisatie die de respondent al kende.²¹⁵

De andere respondent geeft aan Motiv pas te kennen in de laatste fase van de studie tijdens het afstuderen, dus van actief worden binnen de organisatie is het niet gekomen.²¹⁶

IPSU

Beide respondenten zijn niet op een structureel niveau actief geworden bij het IPSU, op wat praktische ondersteuning na bij een eetactiviteit²¹⁷, maar de respondenten zijn wel beiden actief geworden binnen de Janskerkgemeente. Een van de respondenten werd onderdeel van de redactie van het kerkblad, en de ander bij de diaconie van de gemeente. Beide respondenten werden actief omdat men al een tijdje in de gemeente rondliepen en hiervoor werden gevraagd, maar ook om nieuwe mensen te ontmoeten.²¹⁸

4.2.3 Beeld van organisatie

In dit onderdeel wordt beschreven wat voor beeld de (oud)studenten hebben van de desbetreffende organisaties. De antwoorden zijn associatief en vanuit eigen ervaringen. Allereerst worden de organisaties omschreven in termen van wat de student denkt dat zij te bieden aan studenten en wat zij zelf hebben ervaren. Daarna omschrijven de respondenten of

²¹⁴ GSp 2 p. 2

²¹⁵ Motiv 1 p. 2

²¹⁶ Motiv 2 p. 2

²¹⁷ IPSU 2 p. 2

²¹⁸ IPSU 1 p. 3; IPSU 2 p. 2-3

zij denken dat studenten hier behoefte aan hebben in hun optiek, en als laatste wordt er beschreven of de respondenten denken dat de student daadwerkelijk efficiënt wordt bereikt.

4.2.3.1 Omschrijving organisatie

GSp

Beide respondenten beschrijven het GSp als open en verwelkomend voor mensen van iedere achtergrond. Het is een plek waar men kan “connecten met anderen,” geeft een respondent aan, “maar ook juist jezelf openstellen voor andere ideeën dan waar je misschien anders mee in aanraking was gekomen.”²¹⁹ Bij het GSp komen dan ook studenten van verschillende opleidingen over de vloer en van verschillende achtergronden en die bouwen soms een hechte relatie met elkaar op. De andere respondent beschrijft het GSp als volgt:

*“Een plek waar vooral ruimte is voor discussie of gewoon misschien meer gesprekken in het algemeen, over van alles en nog wat, (...) wat meer over zingeving, maar dan ook met elkaar daarover in gesprek gaan. Het is best wel hecht, er is een redelijk vaste kern die er eigenlijk altijd wel is op de dinsdagavonden. Maar het is ook heel open, in principe staan alle avonden open voor iedereen. (...) Dat je over thema's hoort of dingen gaat bespreken waar je normaal niet aan zou denken of niet zou tegenkomen.”*²²⁰

Motiv

Respondent 4 beschrijft Motiv als een organisatie waar men zich snel op z'n gemak kan voelen en waar de coaches echt de tijd nemen voor een gesprek.

*“Het is een organisatie waar je je snel thuis voelt en waar ook gewoon tegen je gezegd wordt dat je zo vaak mag langskomen als nodig is. Ergens waar je echt met je problemen terecht kan en waar je ook echt persoonlijk begeleid wordt en waar ze ook echt voor je klaarstaan. En waar je ook gewoon heel makkelijk contact met iemand hebt, want met mijn begeleider kan ik ook even appen van kan je vanmiddag nog even afspreken. Dus het is op de manier heel open.”*²²¹

²¹⁹ GSp 2 p. 3

²²⁰ GSp 1 p. 4

²²¹ Motiv 2 p. 1

R4 vervolgt de genoemde uitspraken door te zeggen dat R4 denk dat Motiv een belangrijk gat kan opvullen tussen studentenpsychologen en met vrienden praten.²²² Respondent 3 kan dit volledig beamen en zegt het volgende:

“Soms vind ik het vervelend om dingen of met mijn huisgenoten of met mijn ouders te bespreken, dan wil je gewoon iemand die even zegt wat je moet doen zonder die emotionele kant erbij te betrekken maar het wel op een andere manier bekijkt dan jouw studieadviseur. Want die zijn alleen maar van je moet nu snel doorstuderen en Motiv, zij zeggen niet van stop er maar mee, maar zij kunnen het als derde partij daardoor juist wel goed zien.”²²³

Respondent 3 merkt ook op dat Motiv van origine een religieuze organisatie is, maar dat dit niet merkbaar is in de doelstellingen en dingen die worden aangeboden.

“Eigenlijk voelt het gewoon dat het enige doel van hen is om mensen te helpen (...) als mensen ergens meezitten of ergens beter in willen worden of mensen die zichzelf beter willen leren kennen. Dus om mensen op die manier te helpen maar ook totaal niet te pushen of in een richting te duwen en zeker niet met het geloof, daar laten ze iedereen vrij in.”²²⁴

IPSU

Na de vraag wat voor beeld respondent 5 heeft van het IPSU, geeft R5 aan dat het een open organisatie is waar men zich makkelijk bij kan aansluiten en ook niet verplicht is om “als je één keer komt om dan ook gelijk vijf keer te komen.” Daarnaast was het IPSU voor R5 een goede start om een kerk te vinden in Utrecht, maar R5 geeft ook aan dat niet iedereen naar zoiets specifiek zoekt.²²⁵ Als laatste geeft R5 het volgende aan:

“Ik denk dat het feit dat het IPSU in mijn ogen redelijk neutraal in de geloofswereld staat, en ook met predikanten uit verschillende kerken en achtergronden, dat dat wel een heel goed iets is. (...) Want het is daardoor wel een hele open plek om gewoon te kunnen zoeken naar

²²² Motiv 2 p. 1

²²³ Motiv 1 p. 2-3

²²⁴ Motiv 1 p. 4

²²⁵ IPSU 1 p. 3

*wat vind ik interessant, en ook als je helemaal niet gelooft of naar de kerk gaat, dan kan je alsnog daar heel veel bloeiende gesprekken hebben zegmaar. Dus dat is wel waardevol.”*²²⁶

Respondent 6 beschrijft wat het IPSU te bieden heeft als een luisterend oor die tegelijkertijd ook inzichten kan geven:

*“Ja, sowieso een luisterend oor, dat klinkt wel cliché, maar bijvoorbeeld door gesprekken met Jasja, door dat je dan kan vertellen en de vragen die zij stelt, kom je soms weer op nieuwe inzichten of dat ze je een andere kant van het verhaal laat zien die je zelf nog niet had gezien, van je kan het ook zo bekijken. Ja, daar heb ik wel veel aan gehad.”*²²⁷

4.2.3.2 Hebben studenten behoefte aan wat de organisatie te bieden heeft?

GSp

Bij de vraag of de respondenten binnen persoonlijke kringen of studiegroepen wel eens gesproken wordt over een behoefte naar “connecten” met mensen van verschillende achtergronden of praten over thema’s rond zingeving, reageren beide respondenten negatief. *“Ik denk dat er een vrij niche groep aan studenten is die hier wel echt behoefte aan heeft, dus niet de meest typische student,”* beschrijft R2.²²⁸ Na de vraag waarom de respondent denkt dat de typische student hier geen behoefte aan heeft, geeft R2 het volgende antwoord:

*“[De meeste mensen zoeken hier niet naar] deels omdat het gewoon een bepaald stigma is denk ik, dat mensen het een beetje suf of saai vinden om over dat soort dingen na te denken, dat is een beetje hun associatie met religie en politiek. (...) Mensen hebben ook niet altijd behoefte aan verdieping, sommige mensen willen ook liever van het leven genieten en niet echt verder zoeken naar een betekenis of hoe ze met bepaalde dingen omgaan of die zoeken het gewoon graag in hun eentje uit. Dus ik denk dat dat een groot deel van de reden is waarom veel mensen er misschien niet echt behoefte aan hebben of het idee hebben dat ze dat niet hebben.”*²²⁹

²²⁶ IPSU 1 p. 4

²²⁷ IPSU 2 p. 3

²²⁸ GSp 2 p. 3

²²⁹ GSp 2 p. 3

Respondent 1 beaamt dit argument en beschrijft dat toen R1 bij het GSp kwam, R1 een van de jongere deelnemers aan activiteiten was.

“In het begin van mijn studententijd heb ik in een huis gezeten met mensen van mijn middelbare school en dat was eerst erg leuk, maar op een gegeven moment ging het alleen maar over drank en toen had ik zoiets van, wat doe ik hier? Maar dat was gewoon een beetje waar zij waren ofzo, op dat punt in hun leven. En ik heb het idee dat het GSp wel een beetje serieuze mensen aantrekt, van wie er dan ook misschien niet veel zijn, en dat het vaak is als mensen wat ouder zijn, dat ze die feestfase een beetje hebben gehad en dat ze dan weer interesse hebben voor serieuze dingen.”²³⁰

Motiv

Beide respondenten zien in de directe studie of vriendengroep geen behoeften aan wat Motiv te bieden heeft, op de bestuurstrainingen na. *“[de behoefte aan] groepstrainingen is wel iets wat ik heel erg in mijn vriendengroep zie,”* geeft R3 aan, *“omdat iedereen wel een commissie of een bestuursjaar heeft gedaan.”* Echter geeft R3 wel aan dat er binnen de studiegat voornamelijk onder de internationale studenten wel behoefte af te lezen is.²³¹

Respondent 4 denkt dat er wel behoefte is bij studenten aan persoonlijke begeleiding, ondanks dat R4 het in de directe omgeving niet ziet.

“Ik zie het mensen niet zo veel doen, ik ken eigenlijk niemand persoonlijk die er ook heengaat maar als ik om mij heen hoor dan denk ik dat best wel veel mensen er behoefte aan zouden kunnen hebben en dat zijn mensen die toch op een bepaalde manier vastlopen met dingen maar de drempel om naar een psycholoog te gaan wel erg hoog vinden. (...) Ik denk dat het veel laagdrempeliger is en ik denk dat als mensen beter wisten dat het er was, dat mensen er ook meer gebruik van zouden maken.”²³²

IPSU

De IPSU-respondenten geven allebei aan niet met zekerheid te kunnen zeggen of medestudenten behoefte hebben aan wat het IPSU de bieden heeft. *“Ik denk dat er heel veel*

²³⁰ GSp 1 p. 4

²³¹ Motiv 1 p. 3

²³² Motiv 2 p. 2

mensen zijn die daar helemaal geen behoefte aan hebben,” geeft R5 aan, “anders zou het IPSU wel een stuk groter zijn en meer activiteiten hebben.” Ook betwijfelt R5 hoe het IPSU, wat een christelijk karakter heeft, zich kan verhouden tot een seculiere studentengroep:

“Hoe verhoud je je daartoe en hoe bedien je misschien wel een groep zonder, want je wilt ze tegemoetkomen, maar tegelijkertijd staan die mensen qua zingevingachtergrond misschien wel heel ergens anders dan jij. (...) Dat is natuurlijk best wel interessant van hoe verhoud je je daartoe als studentenpastoraat, want vroeger was het heel vanzelfsprekend dat iedereen die groeide op binnen een bepaalde zuil, maar dat is niet meer zo.”²³³

Echter omschrijft respondent 5 even later de ervaring die een atheïstische vriendin heeft opgedaan bij een studentenpastoraatorganisatie als positief.

“Een vriendin van mij is zo atheïstisch als de pest en die heeft bij het studentenpastoraat in Leiden meegedaan aan een rouwgroep over rouwverwerking, en dat was voor haar heel waardevol. En dan zie je inderdaad dat het een hele belangrijke rol kan hebben zonder dat het per se een christelijke inslag had, dat het wel heel goed is dat het er is.”²³⁴

Respondent 6 geeft aan te denken dat er veel vooroordelen zijn over organisaties als het IPSU vanwege het religieuze karakter.

“Als ze dan horen interkerkelijk of pastoraat dan denken ze gelijk dat je christelijk moet zijn om je daaraan te melden of het geloof of het christendom moet respecteren, maar het maakt eigenlijk niet zo veel uit als je dat niet gelooft, want in gesprekken gaat het er ook niet per se inhoudelijk over (...) het gaat gewoon om jou als persoon.”²³⁵

Maar, geeft respondent 6 aan, er is wel degelijk veel behoefte aan wat het IPSU te bieden heeft. “Ik denk dat ook veel studenten best wel eenzaam zijn,” beschrijft R6, “en veel prestatiedruk hebben.” Daarna vervolgt R6:

²³³ IPSU 1 p. 5

²³⁴ IPSU 1 p. 5

²³⁵ IPSU 2 p. 4

*“Ik denk dat heel veel mensen wel mensen om zich heen hebben zoals vrienden en familie maar dat ze ook niet met hen over alles praten. Bij het IPSU gaat het echt over onderwerpen als familie, mensen die je in je leven hebt verloren, problemen die je op dat moment hebt privé, en dat gaat echt dieper dan alleen van, wat ben je nu aan het doen of hoe gaat het met je studie ofzo. Ik denk dat daar best wel veel studenten zijn die niet zo makkelijk buiten het IPSU om dat soort gesprekken hebben en zo open over zichzelf vertellen.”*²³⁶

4.2.3.3 Bereik studenten

GSp

Beide respondenten beschrijven dat het aantrekken van nieuwe studentengroepen lastig blijkt te zijn voor de organisatie. *“De vaste kern is echt trouw, die komt altijd eigenlijk,”* beschrijft een respondent, *“maar het is best moeilijk om nog mensen van buitenaf aan te trekken. En dat is ook al een tijdje wel een probleem voor de organisatie.”*²³⁷ Ook geeft de respondent aan dat het vinden van een bestuur al een tijdje een probleem is.²³⁸

De andere respondent geeft aan te denken dat er wel relatief veel mensen behoefte hebben aan wat het GSp te bieden heeft, echter lukt het de organisatie niet goed om deze mensen te bereiken.

*“Omdat we niet de bekendste partij zijn en niet ontzettend groot zijn, is het ook lastig om nieuwe mensen meer over ons te laten weten. Ik heb het idee dat als mensen ons vinden dat ze al wel een tijdje naar zoiets als dit op zoek zijn, maar hebben het nooit echt kunnen vinden. Die zijn dan ook meestal erg blij en blijven dan ook snel hangen (...) dus ik heb het idee dat er wel potentie is om meer mensen hierbinnen te krijgen (...) maar vooralsnog gaat ons daadwerkelijke bereik wel echt op het moment over een vrij niche klein groepje.”*²³⁹

Motiv

De Motiv-respondenten geven allebei aan dat het bereik zeker vergroot kan worden en dat het ook wenselijk zou zijn, maar dat Motiv te weinig zichtbaar is binnen de studentenpopulatie van Delft. *“Als mensen beter wisten dat het er was,”* geeft R4 aan, *“dan zouden mensen er ook meer*

²³⁶ IPSU 2 p. 4

²³⁷ GSp 1 p. 4

²³⁸ GSp 1 p. 5

²³⁹ GSp 2 p. 4

gebruik van maken.”²⁴⁰ Respondent 3 geeft aan dat als de TU zelf Motiv zou promoten dat het bereik misschien wel vergroot zou kunnen worden.

*“Er zijn zo veel organisaties in Delft die dingen regelen dat het soms ook best moeilijk is om het bereik te vergroten, dus als zoiets uit de TU zelf zou komen dan zou dat gemakkelijker gaan.”*²⁴¹

Echter geeft R3 ook aan dat Motiv wel een groter bereik zou willen hebben, maar dat de capaciteit ook niet erg groot is. Het team is klein en voor sommige samenkomsten zijn kleine groepen beter. *“Soms is het heel erg van wij willen heel veel studenten bereiken maar zonder een echt doel nog, dus dat het middel eigenlijk bijna het doel voorbijgaat,”* geeft R3 aan.²⁴²

IPSU

Respondent 5 geeft aan niet te weten of er veel studenten worden bereikt. Wel denkt R5 dat het bereik vergroot kan worden als de organisatie zich op een meer seculiere manier zouden profileren.

*“Ik denk wel dat je met een [geestelijke verzorging] insteek, dat je daar nou veel meer mensen mee kunt bereiken. (...) Ik ervaar [het IPSU] als iets christelijks, maar dat komt denk ik ook omdat er binnen de organisatie veel mensen rondlopen met een christelijke achtergrond.”*²⁴³

Respondent 6 geeft aan te denken dat het IPSU veel studenten bereikt door wat Jasja vertelt tijdens Eat and Creed. *“Toen zei ze dat ze echt super veel studenten spreekt nu,”* geeft R6 aan, *“internationaal dus echt uit China, Ghana, overal, die regelmatig gesprekken met haar hebben.”*²⁴⁴

²⁴⁰ Motiv 1 p. 3; Motiv 2 p. 2

²⁴¹ Motiv 1 p. 3

²⁴² Motiv 1 p. 3

²⁴³ IPSU 1 p. 6

²⁴⁴ IPSU 2 p. 4

4.2.4 Associaties bij terminologie

In dit onderdeel wordt beschreven hoe de (oud)studenten reageren op de terminologie. Allereerst wordt uitgewerkt wat de respondenten verstaan onder de term studentenpastoraat, gevolgd door wat zij vinden van de term die wordt gebruikt door de desbetreffende organisatie. Daarna worden de keuzes voor persoonlijke en organisatie termen omschreven en toegelicht.

4.2.4.1 Term studentenpastoraat

GSp

Respondent 1 interpreteert de term studentenpastoraat breed, maar wel gelieerd aan religie.

“Een soort van rustig iemand die luistert als dat nodig is. Die misschien ook goede vragen stelt en je wat mee kan geven. Niet per se raad geven maar wel iets meegeven waarover je kan nadenken. Ja en die toch wel in een bepaalde traditie staat, dat vind ik dan wel mooi dat iemand dan veel van die traditie afweet.”²⁴⁵

Echter stelt R1 dat veel studenten geen boodschap meer hebben aan pastors of dat veel mensen het zelfs een enge term vinden. *“Voor mij heeft [de term] helemaal niet zo’n bijklank van oh, daar moet ik voor oppassen ofzo,”* geeft R1 aan, *“maar ik snap wel dat als je een breder publiek wilt aanspreken, ook studenten die niet echt gelovig zijn of daar gewoon niks mee hebben, dat je dat kan veranderen.”²⁴⁶*

Respondent 2 ziet de term studentenpastor in tegenstelling tot R1 wel als iets heel specifiek religieus en ook gericht op religieuze personen.

“Bij pastoraat zou ik zelf een beetje denken aan ondersteuning bij je eigen religieuze ontwikkeling, dus meer zo van als je in problemen zit met je identiteit als christen maar dat kan natuurlijk van alles zijn, ook met bepaalde vraagstukken zit dat je daar meer soort van hulp bij kan krijgen, eventueel natuurlijk ook met algemene levensproblemen maar wel veel vanuit een religieus kader.”²⁴⁷

²⁴⁵ GSp 1 p. 3

²⁴⁶ GSp 1 p. 2

²⁴⁷ GSp 2 p. 4

Motiv

Beide respondenten van Motiv geven aan niet echt bekend te zijn met de term studentenpastor. Toch hebben de respondenten wel een specifieke associatie bij de term.

“Ik nam eigenlijk aan dat het een organisatie is die bij de Nederlandse Protestantse Kerk is aangesloten en er is voor studenten. Maar ik heb, als ik dat even op Motiv mag betrekken, ik zou het nooit stellen onder studentenpastoraat omdat ik dus niet direct die religieuze verbinding zie.”²⁴⁸

“Ik ken het woord pastoraat, ik weet eigenlijk niet precies wat dat inhoudt, maar ik zou zeggen gewoon een kerk of religieuze organisatie voor studenten die studenten ondersteunen. Ergens waar je terecht kan denk ik met wat voor problemen dan ook. Of levensvragen.”²⁴⁹

R4 geeft aan dat tot een paar jaar geleden zo’n religieuze term voor zichzelf afschrikkend zou werken, maar nu niet meer. R4 begrijpt in dat licht heel goed waarom Motiv de term heeft veranderd een aantal jaar terug.

“Alles wat met religie te maken had, ook vanuit mijn opvoeding, was gewoon een beetje van, daar moet je niet aanzitten, en ook gewoon onwetendheid denk ik. En omdat je er niet voor open staat, denk ik dat je dat soort termen dan gewoon skipt als je in de mindset zit en het dan niet ziet iets is wat je gaat helpen.”²⁵⁰

IPSU

Beide respondenten van het IPSU hebben een redelijk duidelijk beeld van wat het studentenpastoraat kan inhouden, echter verschillen de associaties wel van elkaar. Net als bij het GSp interpreteert de ene respondent de term op een religieuze manier en de ander op een wat breder menselijk niveau.

“Ik weet eigenlijk niet precies wat dat is of dat ik het ken vanuit mijn definitie zegmaar vanuit de kerk waarin ik zelf ben opgegroeid, maar ik heb een associatie van pastoraat altijd wel

²⁴⁸ Motiv 1 p. 5

²⁴⁹ Motiv 2 p. 2

²⁵⁰ Motiv 2 p. 3

van geestelijke verzorging, dus ik denk dan aan mensen bijstaan of belangrijke momenten in het leven zegmaar, doop, belijdenis, huwelijk, overlijden, dat soort dingen en aan gesprekken over geloof en daar een soort handreiking in bieden. Ik denk dat dat mijn associatie is, maar misschien is dat wel een hele ouderwetse associatie.”²⁵¹

“Hulp voor studenten ongeacht achtergrond, dat elke student er terecht kan met persoonlijke vragen, dus niet alleen met vragen over de zin van het leven of geloof of iets filosofisch, maar ook echt vragen over hen als persoon of iets waar ze op dat moment mee worstelen. Dus geen psycholoog ofzo maar echt individuele aandacht.”²⁵²

4.2.4.2 Gebruikte term organisatie

GSp

Het GSp gebruikt de term levensbeschouwelijk werker, en de respondenten reageren beide een beetje dubbel als er wordt gevraagd naar de mening over die term. Het dekt de lading enigszins, het is neutraal en open maar de twee respondenten vinden het geen linguïstisch aantrekkelijke term, en vinden het prima “bij gebrek aan beter.”²⁵³ Ook wordt er getwijfeld of studenten wel een voorstelling kunnen maken bij wat levensbeschouwing nou precies inhoudt²⁵⁴. Respondent 4 wijdt wat meer uit over wat R4 weet over de motivatie achter de keuze van de term:

“We willen een beetje de identiteit hebben dat we van alle ideeën open staan en we eigenlijk bijna de associatie met pastoraat een beetje negatief zien, wat ook de reden is dat we nu eigenlijk het vooral hebben over levensbeschouwelijk werker.”²⁵⁵

Later gaat de respondent verder:

“Het is wel een interessant principe over die associatie die je dan als stichting een beetje creëert, want aan de ene kant wil je best wel met die pastors werken en dergelijke maar het

²⁵¹ IPSU 1 p. 6

²⁵² IPSU 2 p. 4-5

²⁵³ GSp 2 p. 4

²⁵⁴ GSp 1 p. 2

²⁵⁵ GSp 2 p. 4

*is toch interessant hoe er voor veel studenten ook wel een negatieve toon ligt op zo'n associatie dan.”*²⁵⁶

Motiv

Motiv gebruikt de term coach en beide respondenten hebben begrip voor het gebruik van die term. Coaching wordt gezien als een breed begrip en passend bij wat de organisatie aan trainingen te bieden heeft. Een respondent stelt ook het volgende:

*“Ik denk dat als mensen in die sector (pastoraat) hulp willen dat er natuurlijk ook genoeg christelijke verenigingen zijn in Delft waar mensen zich bij aan kunnen sluiten en ik denk dat dat eerder gebeurt dan dat mensen naar Motiv zouden gaan en dat het daarom beter is om het als algemene coaching te zien.”*²⁵⁷

IPSU

Het IPSU gebruikt nog de traditionele term, studentenpastor, en beide respondenten kunnen zich goed vinden in het gebruik van deze term. Echter geeft een van de respondenten aan te twijfelen of de term in de huidige tijd nog aansluit.

*“Voor mij werkt dat niet afschrikwekkend omdat ik ben opgegroeid met dat soort termen. Maar voor mij is het ook eigenlijk alweer een soort van ouderwets begrip en niet iets meer wat je in het dagelijks leven tegenkomt. Ik weet niet of het nu echt een term is die veel mensen aanspreken, ik denk dat veel mensen niet eens meer weten wat pastoraat is.”*²⁵⁸

De andere respondent ziet dit iets anders. De respondent beschrijft dat pastoraat iets is wat de hulpverlener zelf is, en dat het niet per se uitmaakt of de hulpvrager nou iets heeft met de term:

*“Ik vind dat wel passend want ik denk meer vanuit hun eigen, vanuit zichzelf, dat is wel hun functie. (...) Ze zeggen niet per se van degenen die wij helpen moeten iets met pastoraat hebben, maar wijzelf zijn wel pastoraat.”*²⁵⁹

²⁵⁶ GSp 2 p. 6

²⁵⁷ Motiv 1 p. 5

²⁵⁸ IPSU 1 p. 6

²⁵⁹ IPSU 2 p. 5

4.2.4.3 Persoonlijke termkeuze en termkeuze voor organisatie

Bij de vraag over welke term het meeste aansprak, leek het aantal termen per interview te groeien of de termen werden meer gespecificeerd met voorvoegsels. Origineel zouden de volgende termen gebruikt worden: (studenten)pastor, (life)coach, levensbeschouwelijk werker, begeleider en adviseur. Na het eerste interview werden de volgende termen toegevoegd: student- en zingevingswerker en verschillende voorvoegsels voor de term begeleider (zingeving, levensbeschouwelijk, spiritueel).

GSp

Respondent 1 en Respondent 2 hebben allebei een andere persoonlijke en organisatie termkeuze. Persoonlijk zou R1 kiezen voor **studentenpastor** omdat R1 zich daar een goede voorstelling bij kan maken zoals is beschreven in 3.3.4.1. Voor de organisatie zou R1 de term begeleider kiezen, maar dan gespecificeerd als **zingevingsbegeleider**. Bij de vraag wat R1 zich voorstelt bij een zingevingbegeleider, beschrijft R1 het volgende:

“Ik zou dan eerst wel denken van huh, wat is dat, maar waarschijnlijk zou ik dan even wat onderzoek gaan doen. Ja, ik denk dat het, omdat ik nu een beetje in de geestelijke verzorging zit zegmaar, dat ik dat dan meer in die hoek zou plaatsen, dus minder gebonden aan een bepaalde traditie maar alsnog wel bezig met van die vraagstukken en ja, iemand die je een beetje kan bijstaan.”²⁶⁰

De persoonlijke en organisatie keuze van R2 is **levensbeschouwelijk werker**, en de motivatie hiervoor is voornamelijk omdat de andere termen R2 minder aanspreken.

“Adviseur klinkt iets te zakelijk in mijn oren voor zoiets, alsof het iets financieel of economisch gaat wat juist eigenlijk het verste er vandaan is, begeleider ben ik bang dat het geassocieerd wordt alsof mensen dan een stempeltje krijgen alsof er mentaal iets mis is, dan had je nog levensbeschouwelijk werker en studentenpastor, naja wij wilde niet die christelijke associatie hebben.”²⁶¹

²⁶⁰ GSp 1 p. 3

²⁶¹ GSp 2 p. 5

R2 geeft daarna aan dat de termen **levensbeschouwelijk begeleider** en **levenscoach** ook nog wel kunnen aansluiten bij de organisatie. Bij de vraag wat R2 verstaat onder de term levenscoach, beschrijft R2 het volgende:

*“Ik denk dat levenscoach voor mij ook wel een beetje een commerciële term is geworden voor mensen die zegmaar naar een soort van zakelijk succes zoeken, of hoe je gelukkig wordt, terwijl een levensbeschouwelijk werker misschien gewoon meer, ja, ik denk dat een coach je meer op een bepaald pad wilt hebben en een levensbeschouwelijk werker je gewoon meer je eigen ruimte geeft en je gewoon even meehelpt waar het speelt.”*²⁶²

Motiv

Respondent 3 en 4 hebben ook beide een andere voorkeur als het gaat om persoonlijke en organisatietermen. R3 kiest als persoonlijke en als organisatie term voor **begeleider**. Eerst twijfelt R3 tussen de termen adviseur, coach en begeleider, maar toch wordt er gekozen voor de laatstgenoemde term.

*“Ik dacht eerst aan adviseur, maar eigenlijk denk ik daar direct bij dat mensen je dus heel erg in een hokje zouden duwen. Dus ik zou voor begeleider gaan omdat ik denk dat iemand jou dan heel goed kan begeleiden met keuzes maken, maar eigenlijk ook zou kunnen trainen, dus dat je die twee aspecten van het coachen en advies geven samen hebt. (...) Coach kan in principe ook heel breed zijn, maar bijvoorbeeld adviseur kan denk ik ook afschrikken. En zoals ik zelf al zei zou ik zelf liever met iemand van Motiv spreken dan met bijvoorbeeld een studieadviseur.”*²⁶³

Respondent 4 kiest ook één term voor beide opties, namelijk **studentwerker**. Deze term spreekt R4 aan omdat het “toch nog een beetje die religieuze vibe” heeft. Bij de vraag wat R4 zich voorstelt bij een studentwerker beschrijft R4 het volgende:

“Iemand die zowel op religieus vlak als op wat concreter praktisch vlak denk ik dan, ik vind dat een term die wat overkoepelender is ofzo. Die zegmaar meer beide ladingen dekt, zowel op praktisch gebied als spiritueel/religies. (...) Ik vind begeleider en adviseur wel heel

²⁶² GSp 2 p. 5

²⁶³ Motiv 1 p. 5-6

officieel klinken, al noem ik Renske (medewerker Motiv) nu ook mijn begeleider dus daar zou ik mij nog enigszins in kunnen vinden, maar lifecoach, dan denk ik toch weer gewoon aan iemand die je gewoon inhuurt die een beetje als een psycholoog is, dus ik vind zegmaar voor de range aan problemen waarvoor je bij Motiv terecht kan studentwerker gewoon het beste de lading dekken eigenlijk.”²⁶⁴

IPSU

Respondent 5 kiest als persoonlijke term voor **levensbeschouwelijk werker** of **begeleider**. R5 geeft aan dat daar nog een religieuze connotatie aan zit waar R5 zelf op af zou komen. Wat R5 zich nog meer voorstelt bij de termen is als volgt:

“Ik denk iemand die veel weet over levensbeschouwing, die het interessant vindt om daar over te praten, misschien wel iemand die cursussen aanbiedt over levensbeschouwing in wat voor vorm dan ook, misschien wel een soort van zingevingsgesprekken, (...) en themacursussen waarin je kennis maakt met verschillende levensbeschouwingen. Dat zijn een beetje dingen waar aan ik denk, dus enerzijds misschien wel een soort van kennis verschaffen over wat er is en anderzijds misschien wel de inhoud opzoeken en zingevingsgesprekken daadwerkelijk voeren met mensen in groter en kleiner verband.”²⁶⁵

R5 denkt echter wel dat de termen **studentwerker** of **zingevingswerker** beter passen bij een organisatie als het IPSU, omdat deze termen niet specifiek naar religie wijzen maar wat algemener zijn. Echter geeft R5 wel aan dat voornamelijk zingevingswerker wat zwaarder klinkt.

“Ergens krijg ik er ook een beetje zo’n connotatie bij van mensen die niet weten wat hun zingeving is en die dan naar een zingevingswerker gaan, want oh ik ben een beetje depressed over mijn zingeving.”²⁶⁶

Voor respondent 6 is de term **studentenpastor** het meest passende voor de organisatie, maar ook voor zichzelf. Echter geeft R6 wel aan dat de term **lifecoach** misschien meer studenten zou aanspreken.

²⁶⁴ Motiv 2 p. 3

²⁶⁵ IPSU 1 p. 7

²⁶⁶ IPSU 1 p. 7

“Omdat lifecoach meer omvat dan alleen pastoraat of vragen over zingeving, als je dat hoort denk je echt van oh, dan kan ik alles vragen, dan is niks te gek. (...) En als er nog iets anders nodig is dan gesprekken dan bieden ze dat ook aan.”²⁶⁷

Nu de resultaten van de organisatie-interviews en de studenteninterviews uitgebreid zijn gepresenteerd, zal in het volgende concluderende hoofdstuk getracht worden om de onderzoeksvragen te beantwoorden aan de hand van de opgestelde hypothesen.

²⁶⁷ IPSU 2 p. 5

5. Conclusie

Deze masterscriptie deed onderzoek naar de profilering en de aanspraak van drie studentenpastoraat organisaties in Nederland, namelijk het Groninger Studentenplatform voor Levensbeschouwing, Motiv en het Interkerkelijk Platform Studentenpastoraat Utrecht. Er werd gekeken naar hoe de organisaties zich profileren en de motivatie daarachter en hoe dit zich verhoudt tot het intrinsieke karakter van de organisatie. Daarnaast werden er interviews afgelegd met zes (oud)studenten die bij de organisaties over de vloer komen/kwamen. Deze (oud)studenten werden gevraagd de ervaringen bij en het beeld van de organisaties te omschrijven, te beschrijven of medestudenten behoefte hebben aan wat de organisaties te bieden heeft en naar reacties op de specifieke termen die de organisaties gebruiken om de hulpverlening aan te geven.

Aan het begin van het onderzoek zijn er vier hypothesen opgesteld. Dit concluderende hoofdstuk zal aan de hand van deze hypothesen de verschillende bevindingen uitwerken.

Hypothese 1: Eigen traditie/karakter van de organisatie speelt een grote rol in de inrichting van wat zij te bieden hebben en verantwoording naar financiële partners, maar speelt een kleine tot geen rol in het bereiken van de student.

Het opgestelde karakter van de organisatie speelt een grote rol in het inrichten van wat de organisatie in de aanbieding heeft voor studenten. Het GSp karakteriseert zichzelf bijvoorbeeld breed levensbeschouwelijk en dit is terug te zien is aan de verscheidenheid in medewerkers en een grote verscheidenheid aan activiteiten en samenkomsten. Het IPSU karakteriseert zichzelf als interkerkelijk waardoor ook meer liturgische activiteiten en samenwerkingen met kerken mogelijk zijn. Motiv geeft geen duidelijke karakterisering, maar komt zakelijk en seculier over waardoor de nadruk komt te liggen op de trainingen die worden aangeboden.

Het intrinsieke karakter van de organisatie en de pastors speelt geen sleutelrol in de inrichting van de activiteiten. Hoewel men kan beargumenteren dat pastors en geestelijk verzorgers de eigen spiritualiteit meenemen in het werk wat wordt gedaan²⁶⁸, zijn studentenpastors gericht op de behoeftes van de student en niet gericht op het maken van een programma die past bij de eigen spiritualiteit. Dit past bij de open definitie van het studentenpastoraat zoals opgesteld door de protestantse kerk.

²⁶⁸ Ganzevoort & Visser 2007, p. 406-409

Het intrinsieke karakter van de organisatie en de pastors speelt wel een grote rol in de verantwoording naar de financiële partners of achtergrondkerken. De kerkelijke inbedding is de persoonlijke basis van de meeste studentenpastors, maar ook de verantwoording van het werk. Het GSp en het IPSU zijn daar heel duidelijk over, Motiv niet.

Uit dit onderzoek kan geen duidelijke conclusie worden getrokken of het karakter van de organisatie of de studentenpastors zelf een kleine of geen rol speelt in het bereiken van de student. Hoewel twee organisaties aangeven dat een religieus karakter er voorheen voor zorgde dat er minder studenten werden bereikt, gaat dat niet op voor het IPSU en zijn er geen daadwerkelijke verbanden te vinden. Hypothese 1 kan dus niet in zijn volledigheid worden bevestigd.

Wat wel meespeelt in het bereiken van de student is de zichtbaarheid van de organisatie binnen het hoger onderwijs. Alle organisaties geven aan dat hoe beter de relaties met de onderwijsinstellingen zijn, en dus ook hoe meer de organisatie wordt gepromoot en hoe meer samenwerkingen er zijn, hoe meer studenten er worden bereikt.

Een vraag die deze bevindingen met zich meebrengt, wat een vraag is die in de doelstellingen al is gesteld, is of de organisaties zich daadwerkelijk (kunnen) afstemmen op de studentengeneratie van nu en van de toekomst. Wilt het studentenpastoraat duurzaam worden, zal het studentenpastoraat zich nog meer moeten aanpassen aan de jongere generaties (die nog komen) en meegaan met de tijd van individualisatie en cliëntgericht handelen. Uit dit onderzoek kan niet duidelijk worden gedestilleerd waar de oorsprong ligt van vorming van de hulp, op de hulpvraag van de doelgroep of vanuit het vooropgestelde karakter van de organisatie. Er is een uitgebreider onderzoek nodig om te onderzoeken om deze oorsprong te expliciteren en te concluderen of het studentenpastoraat in staat is om zich compleet aan te passen aan de generaties.

Hypothese 2: De termkeuze van de organisatie wordt bepaald door de aanspraak op de doelgroep, maar ook door het zwaartepunt van de organisatie.

De organisaties die gekozen hebben voor een andere term dan studentenpastoraat, het GSp en Motiv, geven beide aan dat de doelgroep een sturende factor is geweest in deze keuze. De twee organisaties geven aan dat de term studentenpastoraat niet meer wordt begrepen of dat er een negatieve connotatie aan vast zit vanwege het religieuze karakter. Daarom is er gekozen voor een neutralere term. Echter gaat de keuze voor een andere term voor het GSp ergens wel in tegen het eigen karakter van de studentenpastor die zichzelf identificeert als predikant en zich

zo ook profileert naar de kerk toe. Motiv spreekt meer over een verandering in de verhouding tot andere mensen die de hulpverlener ervoer na het veranderen van de term en naam. Hoewel de basis van Motiv niet is veranderd, is de uitwerking mee ontwikkeld met de doelgroep.

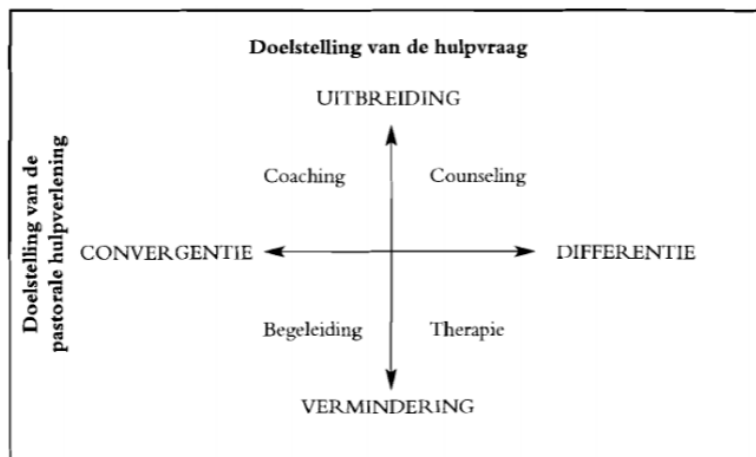
Voor het IPSU is het gebruiken van de term studentenpastoraat geen probleem, omdat Utrecht een toestroom van studenten heeft uit de Bijbelbelt en in wijkgemeenten veel studenten actief zijn. Ook ervaart Jasja geen problemen met de term richting niet-religieuze studenten omdat de allergie voor religie aan het verdwijnen is. Het eerste deel van de hypothese wordt hiermee bevestigd als men de doelgroep ziet als de studenten in de specifieke demografie van de steden waarin de organisaties opereren.

Het tweede deel van de hypothese is moeilijker te vinden. De seculiere termkeuze heeft voor de studentepastors niet te maken met hun eigen karakter omdat allen een religieuze achtergrond hebben, maar deze lijken meer te maken te hebben met de vormen van pastorale hulp die de organisaties willen uitstralen naar de student. Dit is in lijn met het artikel “Pastorale Zorg: Kritisch Pastoraat voor het Leven van Alledag” van Scherer-Rath (2004), waarin vier vormen van pastorale hulp worden uitgewerkt. Hoewel de vier vormen door elkaar heen kunnen lopen, is het alsnog een interessant schema om de geïnterviewde organisaties naast te leggen.

Dit schema, te zien in afbeelding 1, bestaat uit twee dimensies, namelijk de doelstelling van de hulpvraag en de doelstelling van de pastorale hulpverlening. De doelstelling van de hulpvraag bestaat uit de uitbreiding van vaardigheden en mogelijkheden om de ‘ik’ van de hulpvrager te ontwikkelen, of vermindering van blokkades die de ‘ik’ in de weg staan om een zinvol leven te leiden. De doelstelling van de pastorale hulpverlening bestaat uit convergentie, of het aanbieden van een structuur en het opbouwen van een relatie tussen zorgvrager en zorgdrager, en differentie, of het inzetten van de structuur als katalysator in een korte contactduur.²⁶⁹

²⁶⁹ Scherer-Rath 2004, p. 98-99

Afbeelding 1: Vormen van pastorale hulp (Scherer-Rath 2004, p, 98)

Men zou kunnen zeggen dat Motiv met de term coach als doel heeft om studenten langdurig bij te staan en te helpen met het ontwikkelen van vaardigheden en identiteit. Als men dit schema vergelijkt met de interviewresultaten, dan lijkt deze deductie te kloppen. Motiv biedt inderdaad trainingen aan om vaardigheden te leren en begeleiden studenten voor een langere tijd.

Het GSp is lastiger in te delen. De term levensbeschouwelijk is te vaag om te passen in het schema, echter geeft Matty aan bij de doelstelling dat het GSp de student wil inspireren en lijken de activiteiten en de pastorale contacten minder duurzaam te zijn door de beschrijving van de student als vluchtig en het afnemen van een community gevoel. Met deze informatie lijkt de organisatie voornamelijk counseling aan te bieden.

De zwaartepunten van de organisaties zijn niet verandert met het veranderen van de terminologie. Alle organisaties willen cliëntgerichte geestelijke begeleiding bieden gericht op zingeving en levensvragen en vanuit een spiritualiteit die de hulpverlener zelf bezit, precies de definitie van geestelijke verzorging of pastoraat. De seculiere terminologiekeuze is dus niet gebaseerd op het zwaartepunt van de organisatie, maar is enkel bepaald door de aanspraak op de doelgroep. Het tweede deel van de hypothese klopt dus niet.

Het IPSU is hierin anders omdat het IPSU wel vanuit het zwaartepunt blijft kiezen voor de term studentenpastoraat. Echter geeft Jasja wel aan dat het uitmaakt of het de doelgroep aanspreekt. Hieruit valt te interpreteren dat zolang de doelgroep wordt aangesproken, de term hetzelfde blijft.

Hypothese 3: Studenten zien de waarde in van het studentenpastoraat, maar denken niet dat medestudenten daar behoefte aan hebben of de organisaties kunnen vinden als die behoefte er wel is.

De (oud)studenten omschrijven de studentenpastoraatorganisaties als laagdrempelige plekken waar men zich meteen thuis kan voelen en makkelijk connecties legt met anderen. Het zijn plekken waar een luisterend oor wordt aangeboden en waar men kan praten over zingeving en dingen die spelen in het leven, zelfs als de problemen niet groot zijn, in een vertrouwelijke sfeer. Ook omschrijven de respondenten de organisaties als plekken waar er openheid is voor en inspiratie te vinden is over verschillende levensopvattingen. Allemaal duidelijke en waardevolle interpretaties van de organisaties en de ervaringen die daar zijn opgedaan.

Bij de vraag of andere studenten hieraan behoefte hebben, reageren de meeste respondenten negatief, andere studenten hebben hier niet of nauwelijks behoefte aan. Argumenten hiervoor zijn dat nadenken over zingeving en religie wordt gezien als suf of saai, en dat jonge mensen liever van het leven willen genieten en minder op zoek zijn naar verdieping. Echter beargumenteren verschillende respondenten wel dat studenten die met problemen lopen misschien wel behoefte hebben aan wat de organisaties te bieden hebben. De stap naar de psycholoog is voor velen te groot en bespreken met familie of vrienden is soms geen optie of niet helpend genoeg.

Wat betreft het bereiken van de student geven vijf van de zes respondenten aan dat dit geen gemakkelijke taak is. Het studentenleven heeft zo veel te bieden en er zijn zo veel evenementen of activiteiten waardoor het studentenpastoraat ondergesneeuwd raakt. Studenten vinden de organisaties meestal als men daar gericht naar op zoek gaat.

De derde hypothese wordt dus in zijn volledigheid bevestigd in dit onderzoek. Wat deze uitkomst duidelijk maakt, is dat het studentenpastoraat geen 'cool' of jong imago heeft maar eerder suf of saai terwijl het zo veel te bieden heeft wat de studenten kunnen waarderen. Dit kan deels worden opgelost door activiteiten aan te bieden die niet als suf wordt aangezien en een betere promotie, maar dat lost het imagoprobleem op een dieper niveau niet op. Het illustreert dat de studenten die wel naar het studentenpastoraat komen zichzelf zien als anders of afwijkend van de rest. Het is dan nog maar de vraag of het studentenpastoraat zich compleet aanpast of kan aanpassen aan de huidige en toekomstige generaties, zoals onder hypothese 1 als is benoemd.

Hypothese 4: Studenten vinden de term studentenpastoraat niet meer van deze tijd, afschrikwekkend of weten niet wat het precies inhoudt. Hierdoor kiezen zij eerder voor een andere term om de organisaties aan te duiden.

Zoals omschreven in de resultaten beschrijft de helft van de respondenten dat men niet precies weet wat men onder studentenpastoraat kan verstaan, al heeft iedere respondent zijn best gedaan om een definitie te geven. Daarnaast interpreteren vijf van de zes respondenten de term in het licht van een religieuze traditie en wordt er een aantal keer duidelijk aangegeven dat men de term wat stoffig vindt, of de respondenten denken dat het andere studenten zal afschrikken. Dat de specifieke organisaties hebben gekozen voor andere termen, vinden de respondenten dan ook niet raar. Hierin wordt hypothese 4 bevestigd.

Wat opvalt is dat de meeste respondenten het ook niet eens met de termkeuze van de organisaties. Hoewel de (oud)studenten de termkeuze van de organisaties kan begrijpen en waarderen, kiest het grootste deel van de respondenten (4 van de 6) toch voor een andere term als zij die mochten kiezen en zouden alle respondenten een andere term overwegen als dat beter zou aansluiten bij de organisatie en de doelgroep.

Tabel 3: persoonlijke en organisatie termkeuze

Term	Persoonlijk	Organisatie	Totaal
Studentenpastor	II	I	3
Begeleider	I	I	5
- zingevingbegeleider		I	
- levensbeschouwelijk begeleider	I	I	
Werker			7
- studentwerker	I	II	
- levensbeschouwelijk werker	II	I	
- zingevingswerker		I	
Coach			2
- lifecoach		II	

In tabel 3 is schematisch te zien welke termen er zijn gekozen op persoonlijk vlak en voor de organisatie. Beide termkeuzes zijn zeer divers en er kunnen geen duidelijke conclusies uit getrokken worden. Wel is duidelijk te zien dat de term studentenpastoraat het minst wordt gekozen voor de organisatie zelf en dat coach of lifecoach het minste de student persoonlijk aanspreken. Termen met werker of begeleider erin daarentegen, worden het meeste gekozen, zowel persoonlijk als voor de organisatie.

5.1 Discussie

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen die genoemd moeten worden.

De eerste beperking ligt in de data die is gebruikt voor het onderzoek. De drie studentenpastoraatorganisaties en de kleine groep studenten waarmee is gesproken zijn niet voldoende representatief voor het gehele studentenpastoraat of de gehele studentenpopulatie die in aanraking is gekomen met het studentenpastoraat. Het onderzoek is te kleinschalig om harde conclusies te trekken, daarvoor is een grootschalig vervolgonderzoek nodig. Echter is de

onderzoeker wel van mening dat de specifieke organisatiekeuzes en (oud)studenten waarmee is gesproken een breed beeld schetst van de variaties in interpretaties en aanspraak die het studentenpastoraat kan hebben bij de doelgroep.

De tweede beperking is de duur van het onderzoek. De onderzoeker is ongeveer één jaar geleden begonnen met het onlineonderzoek, waardoor de organisatie gerelateerde informatie die wordt gepresenteerd in deze scriptie niet kan kloppen met de actuele websites. Ook werd er op verschillende plekken benoemd dat bepaalde websites later in het onderzoek uit de lucht waren. Dit is nadelig voor de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Een derde beperking lag in het contact met de studentenpastoraatorganisaties in coronatijd. Het eerste idee om langs te gaan bij de organisaties werd door de coronacrisis van de tafel geworpen en alles moest via onlinekanalen worden uitgevoerd. Twee van de drie organisaties konden goed worden bereikt en de online afspraken werden makkelijk gemaakt. Echter was er één organisatie waarmee het afspraken maken erg moeizaam ging waardoor de onderzoeker uiteindelijk één studentrespondent zelf moest vinden binnen het eigen netwerk. Dit kostte erg veel tijd waardoor de afronding van de scriptie uitliep.

Een laatste beperking ligt in de terminologie en de omschrijving daarvan. Veel van de gebruikte termen kennen geen duidelijke oorsprong of definitie, zijn niet beschermd door een beroepsgroep of code en mogen lukraak worden gebruikt. Studentenpastoraat kent geen vindbare koepelorganisatie die duidelijkheid kan schetsen over de werking en de doelstellingen, en ook is er weinig specifieke wetenschappelijke literatuur. Dit onderzoek wijst dan ook uit dat het studentenpastoraat en de overige termen die worden gebruikt geen duidelijkheid scheppen over wat een dergelijke organisatie precies te bieden heeft aan de doelgroep. Een aanbeveling zou zijn, in lijn met Martin Walton, om als studentenpastoraat duidelijkheid te scheppen door het beroep duidelijker te definiëren en zich te organiseren als één beroepsgroep met een code waaraan verantwoordelijkheid kan worden afgelegd. Dit kan en is mogelijk onder de VGVZ en dit lijkt de meest logische keuze.

6. Literatuur

Andeweg, Rudy & Galen Irwin. 2014. *Governance and Politics of the Netherlands*. New York: Palgrave Macmillan.

Baarda, Ben. 2018. *Basisboek Kwalitatief Onderzoek: Handleiding voor het Opzetten en Uitvoeren van Kwalitatief Onderzoek*. Houten: Noordhoff Uitgevers.

Beck-Gernsheim, Elisabeth. 1997. "Stabilität der Familie oder Stabilität des Wandels? Zur Dynamik der Familienentwicklung." In *Individualisierung und Integration. Neue Konfliktlinien und neuer Integrationsmodus?*, red. Ulrich Beck & Peter Sopp, 65–80. Opladen: Leske und Budrich.

Berger, Peter. 1967. *The Sacred Canopy*. New York: Doubleday.

Berger, Willibrordus, Frans Derks & Marijn Kapteijns. 1981. *Studentenpastores: "Roependen in De Woestijn"?: Een Inventariserend Onderzoek Naar Het Funktioneren Van Het Studentenpastoraat in De Nederlandse Universiteitssteden*. 's-Hertogenbosch: Radboudstichting Wetenschappelijk Onderwijsfonds.

Bernts, Ton & Joantine Berghuijs. 2016. *God in Nederland 1966-2015*. Utrecht: Ten Have.

Boeije, Hennie R. & Inge Bleijenbergh. 2019. *Analyseren in Kwalitatief Onderzoek: Denken en Doen*. Den Haag: Boom Uitgevers. Geraadpleegd op 03-10-2020. https://radboud-bibliotheek-budh-nl.ru.idm.oclc.org/boek/9789462363977/bju14070910.11072014090025_0164

Burgering, Walther. 2018. *BLOGisch: Ontmoetingen die Ergens toe Leiden*. Vlaardingen: FortMedia Uitgeverij.

Burgering, Walther & Lianne van Dijk. 2020. *Zinzoeken en Zijn: 12 Interviews over het Belang van de Werksoort Studentenpastoraat*. Vlaardingen: Fortmedia Uitgeverij.

Car, Visjna. 2018. "Tilburg University, the Netherlands." In *Identity and Internationalization in Catholic Universities*, red. Hans de Wit, 243-256. Leiden: Koninklijke Brill NV.

CBS. 2011. *Jaarboek Onderwijs in Cijfers 2011*. Geraadpleegd op 18 mei 2020. <https://universonline.nl/wp-content/uploads/2011/12/jaarboekcbs.pdf>

CBS. 2020. *Religieuze Betrokkenheid; Persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 8 augustus 2020. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/82904NED/table>

De Rooy, Piet. 1997. "Farewell to Pillarization." In *The Netherlands' Journal of Social Sciences* 33 (1): 27-41.

Derkx, Peter. 2009. "Humanisme als Moderne Levensbeschouwing." In *Waarvoor je Leeft: Studies naar Humanistische Bronnen van Zin*, red. Hans Alma & Adri Smaling, 43-57. Amsterdam: Humanistics University Press.

Doehring, Carrie. 2015. *The Practice of Pastoral Care: A Postmodern Approach*. Louisville: Westminster John Knox Press.

Driessen, Geert & Frans van der Slik. 2001. "Religion, Denomination and Education in The Netherlands: Cognitive and Noncognitive Outcomes After an Era of Secularization." In *Journal for the Scientific Study of Religion* 40 (4): 561-572.

Durkheim, Emile. 2002. Fragmenten uit: "The Elementary Form of Religious Life." 1912. *A Reader in the Anthropology of Religion*, red. Michael Lambek. Malden: Blackwell.

Engelshoven, Ingrid van. 2019. "Antwoord op Schriftelijke Vragen van de Leden Bruins (Christenunie) en Özdlil (Groenlinks) over het Bericht 'RIVM en CBS: Psychische Gezondheid Jongeren Achteruit in Afgelopen Tien Jaar'." *Brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap* van 26 juni 2019. Geraadpleegd op 28 augustus 2020. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/08/30/kamerbrief-met-reactie-op-verslag-schriftelijk-overleg-rivm-onderzoek-mentale-gezondheid-jongeren>

Erasmus Student Network Nederland, Landelijk Studenten Vakbond & Interstedelijk Studenten Organisatie. 2019. *Annual International Student Survey 2019*. Geraadpleegd op 7 augustus 2020. <http://www.iso.nl/wp-content/uploads/2019/06/AISS-rapport-2019.pdf>

Erikson, Erik. 1956. "The Problem of Ego Identity." In *Journal of the American Psychoanalytic Association* 4 (1): 56-121.

Ganzevoort, Ruard & Jan Visser. 2007. *Zorg voor het Verhaal*. Utrecht: Meinema.

Hendrik, Cees. 2018. *Quo Vadis? Koers Zetten naar een Duurzaam Studentenpastoraat en Koopvaardijpastoraat*. Geraadpleegd op 24 april 2020.

<https://www.protestantsekerk.nl/download7808/Nota%20Categoriaal%20Pastoraat%202018%20.pdf>

Huttenga, Ton (red.). 2018. *Vooruit Geschoven Post: Pastoraat aan Studenten*. Soest: Boekscout.

Inspectie van het Onderwijs. 2019. *Rapport Uitkomst van Themaonderzoek naar de Ontwikkeling van Aantal Internationale Studenten*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Koetsier, Bert. 2006. *Studentenpastoraat: Terugkijken en Vooruitzien*. Amsterdam: VU Uitgeverij.

Kregting, Joris, Paul Vermeer, Peer Scheepers & Chris Hermans. 2018. "Why God Has Left the Netherlands: Explanations for the Decline of Institutional Christianity in the Netherlands Between 1966 and 2015." In *Journal for the Scientific Study of Religion* 57 (1): 58-79.

Litjens, Bas & Nina Ruijbroek. 2019. "Analyse Studentenwelzijn: Een Analyse van Bestaande Databronnen over Studentenwelzijn in het Hoger Onderwijs." *Interstedelijk Studenten Overleg*. Geraadpleegd op 28 augustus 2020. <https://www.iso.nl/wp-content/uploads/2019/11/Analyse-Studentenwelzijn-ISO.pdf>

Marks, David & Lucy Yardley (red.). 2004. *Research Methods For Clinical And Health Psychology*. London: SAGE Publications Ltd.

Meijlink, Tiemo. 2016. "Studentenpastoraat als Hedendaagse Communicatiestijl." In *Handelingen* 43 (4): 31-45.

Murdoch, Iris. 1970. *The Sovereignty of Good*. London: Routledge.

Orton, Margaret J. 2008. "Transforming Chaplaincy : The Emergence of a Healthcare Pastoral Care for a Post-Modern World." In *Journal of Health Care Chaplaincy* 15 (2): 114-131.

Özdil, Zihni. 2019. "Gewijzigde Motie Özdil over Grootschalig Onderzoek Naar Studentenwelzijn." *Tweede Kamer* 31 288, 716. Geraadpleegd op 28 augustus 2020. <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vkwxiuc1xizx>

- Paulus VI. 1964. *Unitatis Redintegrato*. Geraadpleegd op 17 augustus 2020. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_unitatis-redintegratio_en.html
- Paulus VI. 1965. *Presbyterorum Ordinis*. Geraadpleegd op 17 augustus 2020. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_presbyterorum-ordinis_en.html
- Plaisier, Arjan. *De Raad van Kerken en de Oecumene in Nederland: Visienota 2012-2016*. Geraadpleegd op 28 augustus 2020. <https://www.raadvankerken.nl/files/2019/12/Visienota-2012-2016.pdf>
- Plantier, Edith. 2019. *De Onvolbrachte Taak van het Studentenpastoraat in Amsterdam*. Soest: Boekcentrum Uitgevers & Uitgeverij Boekscout.
- Protestantse Kerk. *Categoriaal Pastoraat*. Geraadpleegd op 29 augustus 2020. <https://www.protestantsekerk.nl/categoriaal-pastoraat/>
- Reitsma, Jan, Ben Pelzer, Peer Scheepers & Hans Schilderman. 2012. "Believing and Belonging in Europe." In *European Societies* 14(4):611–32.
- Ruiter, Stijn & Frank van Tubergen. 2009. "Religious Attendance in Cross-National Perspective: A Multilevel Analysis of 60 Countries." In *American Journal of Sociology* 115 (3): 863-895.
- Scherer-Rath, Michael. 2008. "Pastorale Zorg: Kritisch Pastoraat voor het Leven van Alledag." *Kerk aan de Stadsrand*, red. Carl Sterkens & Joska van der Meer, 87-106. Budel: Damon.
- Schilderman, Hans. 2016. "Levensoriëntatie in het Hoger Onderwijs." In *Handelingen* 43 (4): 3-11.
- Schoemaker, Casper, Marloes Kleinjan, Wieke van der Borg, Mirjam Busch, Maaïke Muntinga, Jasper Nuijer & Christine Dedding. 2019. *Mentale Gezondheid van Jongeren: Enkele Cijfers en Ervaringen*. Bilthoven: RIVM, Trimbos-instituut en Amsterdam UMC.
- Schuhmann, Carmen & Annelieke Damen. 2018. "Representing the Good: Pastoral Care in a Secular Age." In *Pastoral Psychology* 67 (4): 405- 417.

Smit, Froukien. 2006. "Spirituality and Student Life in an Urban Atmosphere." Lezing. *Conference of European University Chaplains (CEUC)*. Geraadpleegd op 23 april 2020. <http://www.ceuc.org/2006-frauenchiemsee-germany.html>

Smith, Sydney. 1912. "Union of Christendom." In *The Catholic Encyclopedia*. Geraadpleegd op 17 augustus 2020. <https://www.newadvent.org/cathen/15132a.htm>

Stam, C. & Dirk Tieleman. 1979. *Studeren een Stuk van je Leven!: Pastorale Verkenningen in de Wereld van de Universiteit*. Kampen: Kok.

Studentenpastoraat Wageningen. 1978. *Dood-Gewoon?: Een Bundeling van Lezingen Gehouden Tussen 2 Maart en 6 April 1977 over de Dood, Vanuit het Studentenpastoraat Wageningen*. Wageningen: Studentenpastoraat.

Studentenpastoraat Wageningen. 1981. *Burgerlijke Ongehoorzaamheid: Mag Dat, Kan Dat, Moet Dat?: Een bundeling van Lezingen, Gehouden in het Voorjaar 1981 Aangevuld met Enige Artikelen*. Wageningen: Studentenpastoraat.

Taylor, Charles. 1989. *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*. Cambridge: Harvard University Press.

Taylor, Charles. 2007. *A Secular Age*. Cambridge: The Belknap Press.

Thurlings, Johannes Matthias. 1979. "De Ontzuiling in Nederland, in het Bijzonder van het Nederlands Katholicisme." In *Sociologische Gids* 26 (6): 470-492.

Tieleman, Dirk. 1984. *De Dienst van de Kerk in de Wereld van het Hoger Onderwijs: Een Praktisch-Theologische Verkenning van het Studentenpastoraat*. Dissertatie. Amsterdam: VU Uitgeverij. Worldcat (906256304X 9789062563043).

Troost, Philip (red.). 2009. *Als Handen van de Pottenbakker: Pastoraat en Identiteitsvorming*. Barneveld: Uitgeverij de Vuurbaak B.V.

Trouw. 2008. "Angst Hinderde Oecumene." *Trouw*, 18 juni 2008. Geraadpleegd op 28 augustus 2020. <https://www.trouw.nl/nieuws/angst-hinderde-oecumene~b5c85604/>

Trouw. 2018 "In het Streven naar Oecumene Heeft Idealisme Plaatsgemaakt voor Nuchterheid." *Trouw*, 18 mei 2018. Geraadpleegd op 28 augustus 2020.

<https://www.trouw.nl/religie-filosofie/in-het-streven-naar-oecumene-heeft-idealisme-plaatsgemaakt-voor-nuchterheid~bb51a993/>

Valenta, Markha. 2008. "Over Volkentrots en Vooroordeel." *De Kunst van het Pastoraat: in een Seculiere en Pluralistische Context*, red. Dick van Kampen, Tiemo Meijlink & Elise Woertman, 15-26. Gorinchem: Theologische Uitgeverij NARRATIO.

Van der Heijde, Claudia, Peter Vonk & Frans Meijman. 2011. *Stoplichten. Studenten-gezondheidstest UvA en HvAstudenten 2011*. Amsterdam: Bureau Studentenartsen/ UvA.

Van der Heijde, Claudia, Peter Vonk & Frans Meijman. 2013. *Stoplichten. Projectresultaten Studenten-gezondheidstest 2012*. Amsterdam: Bureau Studentenartsen/ UvA.

Van der Heijde, Claudia, Peter Vonk & Frans Meijman. 2014. *Stoplichten. Projectresultaten Studenten-gezondheidstest 2013-2014*. Amsterdam: Bureau Studentenartsen/ UvA.

Van der Heijde, Claudia M. & Peter Vonk. 2017. *Stoplichten. Studenten-gezondheidstest UvA en HvAstudenten 2015-2016*. Amsterdam: Bureau Studentenartsen/ UvA.

Van der Ven, Johannes A. & Berdine Biemans. 1994. *Religie in Fragmenten: Een Onderzoek onder Studenten*. Kampen: J. H. Kok Publishing House.

Van Deventer, Chris. 1977. "Beeldvorming over Studentenpastoraat." Scriptie. Utrecht. Worldcat (66200345).

Van Kampen, Dick (red.). 2008. *Zelfverlies en Levenskunst: over de Angst om Jezelf te Kiezen*. Gorinchem: Theologische Uitgeverij NARRATIO.

Van Kampen, Dick, Tiemo Meijlink & Elise Woertman (red.). 2008. *De Kunst van het Pastoraat: In Seculiere en Pluralistische Context*. Gorinchem: Theologische Uitgeverij NARRATIO.

Vonk, Peter & Claudia van der Heijde. 2016. "Hoe Gaat het met Onze Studenten?" In *Handelingen* 43 (4): 13-23.

Walton, Martin. 2019. "Duurzaam Studentenpastoraat". Lezing. *Symposium Studentenpastoraat 2019*.

Westerhof, Gerben & Ernst Bohlmeijer. 2010. *Psychologie van de Levenskunst*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Winkeler, Lodewijk. 2019. “Glazen Water Over Vrijende Paartjes: Het Rooms-Katholieke Studentenpastoraat in Nederland Sinds ca. 1900.” In *DNK: Documentatieblad voor de Nederlandse Kerkgeschiedenis na 1800* 42 (91): 181-202.

7. Bijlagen

Bijlage 1: Online Onderzoek Studentenpastoraat

Alle organisaties genoemd op de website studentenpastoraat-nederland.nl
-> 07-08-2020 gekeken of de website nog bestond, de link werkt niet meer.

Introductie

“Zoek je verdieping en ruimte voor zingeving in de studententijd? Studentenpastoraten zijn er in veel van de studentensteden in Nederland. In elke stad hebben die een eigen karakter. Maar overall gaat het erom de ruimte te scheppen waarin jij, en ieder ander, er als mens toe doet. Ieder heeft een unieke weg, maar die ga je het best met anderen samen.

Een greep uit de activiteiten waaraan je kunt deelnemen:

- Maaltijdgroepen
- Meditatie voor rust en bezinning
- Klooster- en stilteweekenden
- Trainingen voor besturen, gericht op leiderschap en samenwerking
- Leven met verlies
- Excursies en reizen naar betekenisvolle plaatsen, zoals Auschwitz”²⁷⁰

<i>Plaats + Naam</i>	<i>Terminologie</i>	<i>Achtergrond en profilering</i>	<i>Doelstelling/ missie</i>	<i>Doelgroep</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Kern Waarden</i>
1. Arnhem, Arnhem Student Point	Student chaplain/ studentenpastor Spiritual counselor	Oecumenisch 1. Humanistisch pastor Engels	Coachen van studenten	Universiteit en hogeschool studenten van verschillende culturen, achtergronden en levenspaden. Die zoeken naar persoonlijke groei.	Gesprek Koor, workshops, lezingen, Ontmoetingen	- Community - Persoonlijke groei - (Vinden van) Passie
2. Delft, Motiv	Team Coaching	Niet religieus 1. communicatie 2. betekenis 3. cultuur 4. filosofie Engels	Het uitdagen van studenten en professionals in betekenis en motivatie om persoonlijke en professionele groei te stimuleren.	Studenten en professionals aan de TU en Haagse hogeschool, gefocust op motivatie en de betekenis van wetenschap en technologie.	Team training, Coaching, (leiderschap, rouw, spiritueel en leven) Filmavond, Reizen, Conferenties	- professionaliteit - persoonlijkheid - toewijding - inzet - vertrouwen - onuitputtelijke inspanning voor verbetering en innovatie.
3. Eindhoven, Tint	Life coach	Niet religieus 1. filosofie, psychologie, GV 2. coach Engels	Het helpen van mensen in persoonlijke groei en het vinden van een plek in de wereld en manier van leven.	Studenten van TU/e, en hogescholen die op zoek zijn naar een ontmoetingsplek, connectie en inspiratie.	Coaching, samen eten, mindfulness, workshops, lezingen, discussies, benefiet, borrels	- inspiratie - contemplatie - persoonlijke groei - community
4. Groningen, GSp, Het Groninger	Levens- beschouwelijke werkers	Levensbeschouwelijk	Het bieden van een open plaats voor studenten	Studenten van RUG en Hanze	Lezing, gespreks- groepen,	- verbinding - ontmoeting - laagdrempelig

²⁷⁰ <https://www.studentenpastoraat-nederland.nl/>

Studenten platform voor Levens-Beschouwing		1. PKN 2. PKN 3. remonstrant 4. Doopsgezind 5. Anglicaans 6. Rabbijn Nederlands	voor verdieping en gesprek op het gebied van levens-beschouwing		Klooster-weekend, cursussen, samen eten, mindfulness, rouwgroep	
5. Leiden, Rapenburg 100	Studentenpastor Studentenbegeleider	Levensbeschouwend 1. PKN 2. RK 3. Humanist Nederlands	Het bieden van ruimte voor zelfontwikkeling, ontmoeting en verdieping	Studenten van Leiden	Gesprek, bestuurs-training, Klooster weekend, meditatie samen eten, viering, rouw-begeleiding, Geloofsoriëntatie	- persoonlijke ontwikkeling - ontmoeting en verdieping. - verruiming van geest
6. Maastricht, The Innbetween	Chaplaincy / studenten-pastoraat University chaplain	Oecumenisch Christelijk 1. onduidelijk 2. onduidelijk Engels	Tweede huis zijn voor studenten, een liefdevolle, open, veilige en actieve gemeenschap beiden.	Studenten van Maastricht	Samen eten, workshops, vluchtelingen projecten, spelletjes avond, open mic, Taizé gebed, yoga, zangcirkel, connect festival, rouwgroep	- spiritualiteit - respect voor verschillen - menselijke groei - duurzaamheid, - vrije tijd - kunst cultuur - wetenschap
7. Nijmegen, Studenten-kerk	Studenten-pastoraat Pastores	Oecumenisch 1. RK 2. PKN 3. onduidelijk Nederlands	Mensen vanuit het evangelie inspiratie laten vinden bij zichzelf en de ander, verbanden vormen met elkaar in dialoog, en de universiteit stimuleren zich in te zetten voor een betere wereld.	Radboud en HAN studenten en medewerkers. Gelovig, zoekend en niet gelovig.	Gesprek (groep), samen eten, kunstproject, rouwgroep, weekenden, filmavond, workshops en cursussen, Taizé vieringen	- ontmoeting - verdieping - bezinning - openheid - aandacht - toewijding
8. Utrecht IPSU, Interkerkelijk Platform Studetnen-pastoraat Utrecht	Studenten-pastoraat Pastores	Religieus, evangelie Interkerkelijk 1. PKN 2. Oudkatholiek 3. Doopsgezind 4. Remonstrant 5. Evangelisch luthers Nederlands	Plek bieden voor vragen over geloof, spiritualiteit en zingeving. Zorg voor geestelijk welbevinden van student.	Studenten universiteit en hogeschool Utrecht	Samen eten, rouwgroep, gesprek (groep), Taizé reis, yoga, symposium, Klooster reis, bijbel lezen, Taizé viering	- ontdekken - twijfelen - geloven - delen
9. Zwolle Re: link	Studentenpastor	Religieus Interkerkelijk 1. PKN Nederlands	Opnieuw in contact komen met je bron en de ander.	Studenten in Zwolle, ook medewerkers	Gesprek, magazine, klooster-weekend, workshops, cursus, reis taize, rouwcafe, kunstproject, eetgroep	- ontmoet jezelf en de ander - bezinning op geloof en samenleven

10. Amsterdam NEW-Connective	Coach	Niet religieus 1. humanist 2. Islam 3. PKN pastor Nederlands	Helpen met het (terug)vinden van een heldere geest, een gevoel van betekenis en een community.	Studenten van Amsterdam	Gesprek, bestuurs-trainingen, workshops, samen eten, rouwcafe, coachcafe, vooroordelen diner, meditatie, retraite	- identiteits-ontwikkeling - community - betekenis - diepgang en gezelligheid
11. Leeuwarden Expect	Studenten-pastoraat	Onduidelijk religieus 1. PKN? Nederlands	Niet duidelijk te vinden	Studenten HBO leeuwarden	Gesprek, rouwgroep, cursus, lezingen, vluchtelingen project	- sense - wisdom - travel - culture
12. Wageningen, Spectrum (NIET op spn website!)	Chaplaincy Religious advisor	Onduidelijk religieus 1. PKN 2. PKN 3. Arboretum 4. Zenboeddhisme Engels	Bij elkaar brengen van een diversiteit aan studenten voor religieuze, filosofische en culturele exploratie en discussie. Ook supporten in vinden van passie.	Studenten Wageningen	Gesprek, samen eten, workshops, discussies, films, mindfulness, Taizé, gesprek, trainingen, excursies	- spiritualiteit - holistische groei - connecting - filosofie - creativiteit - gastvrijheid - interesse
13. Tilburg, Studenten-kerk Maranatha (NIET op spn website!)	Studenten-pastoraat Pastor	Voornamelijk Katholiek, ook oecumenisch ochtendgebed 1. katholiek Nederlands & Engels	Ruimte en tijd bieden voor zinvragen en serieus nemen.	Tilburgse universitaire gemeenschap	Gesprek, culturele vormingsavond, samen eten, gespreksgroep, Vieringen, koor, excursie, studiedagen	- gesprek over belangrijke kwesties - vol-menselijke vorming - internationaal
14. Rotterdam, Studenten-pastoraat 010 (NIET op spn website!)	Studenten-pastoraat Spiritual counselor	Levensbeschouwer 1. Protestants Nederlands & Engels	Contact en verdieping zoeken met anderen, jezelf en (kerk) community.	Studenten van Rotterdam	Gesprek, filmavond, boekbespreking, samen eten, wandeling, rouwgroep, lezing, cursus, borrel, gebed, gespreks-leiding verenigingen, kerkmatching	Afwisseling goed gesprek en gezelligheid
15. Enschede, SPE (gesloten)	-	-	-	-	-	-
16. Den Haag, Haastu (NIET op spn website!)	Studentenpastor	Onduidelijk religieus 1. onduidelijk Nederlands	Bieden van mogelijkheid de ander te ontmoeten, jezelf te ontdekken en verdiepen in bepaalde onderwerpen.	Alle studenten in Den Haag	Gesprek, taizereis, weekenden, cursus, studiemiddag, samen eten,	Ontmoeten Ontdekken Verdiepen

Naam + plaats	Gefinancierd door:
1. Arnhem, Arnhem Student Point	Stichting Vrienden van het ASP, Donaties, Hogeschool Arnhem Nijmegen en andere ongenoemde organisaties.
2. Delft, Motiv	TU Delft, Miles Training & Coaching
3. Eindhoven, Tint	Stichting TINT Eindhoven,?
4. Groningen, GSp, Het Groninger Studenten platform voor Levens-Beschouwing	Stichting Belangenbehartiging GSp, Martinikerk, Stichting Studentenkoepel voor Levensbeschouwelijke Organisaties
5. Leiden, Rapenburg 100	Universiteit Leiden, Hogeschool Leiden Protestantse Kerk Nederland Bisdom Rotterdam/Stg. Vrienden van het Leidse rooms katholiek studentenpastoraat, HSAW
6. Maastricht, The Innbetween	Kansfonds, Elisabeth Strouven Fonds, Oranjefonds, stichting Kanunnik Salder Nieuwenhof, KNR, Maastricht University, Stichting Donata, Studienstiftung, Gemeente Maastricht, Maatscappij van Welstand, Protestantse Kerk
7. Nijmegen, Studenten-kerk	Stichting Oecumenische Studentenkerk Nijmegen, R.K. Parochie van de H. Geest, Hervormde-Gereformeerde Kerk, Nijmegen Radboud Universiteit
8. Utrecht IPSU, Inter-kerkelijk Platform Studenten-pastoraat Utrecht	Universiteit, hogeschool, lidkerken, projectsubsidies
9. Zwolle Re: link	ArtEZ, Christelijke hogeschool Windesheim, Katholieke Pabo Zwolle, Doopsgezinde Gemeente Zwolle, Evangelisch-Lutherse Kerk Zwolle, PKN, Remonstrantse Gemeente Zwolle, l' Église Wallonne de Zwolle
10. Amsterdam NEW-Connective	VU, VU-vereniging, Protestantse Kerk Amsterdam
11. Leeuwarden Expect	PKN, Stenden Hogeschool, NHL Hogeschool
12. Wageningen, Spectrum (NIET op spn website!)	Wageningen UR, PKN, Rooms-katholieke parochie z. Titus Brandsma, Doopsgezinde gemeente, Humanistisch verbond

De geraadpleegde websites oogden vaak rommelig en waren niet allemaal geactualiseerd. Echter zijn ze ongeveer één jaar later bijna allemaal wat meer opgeruimd en geactualiseerd.

Geraadpleegde websites

<https://arnhemstudentpoint.nl/> geraadpleegd op 5 september 2019

<http://www.motiv.tudelft.nl/> geraadpleegd op 5 september 2019

<https://www.tint-eindhoven.nl/> geraadpleegd op 5 september 2019

<https://gspweb.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<http://www.rapenburg100.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<http://innbetween.nl/> geraadpleegd op 10 september
<https://www.ru.nl/studentenkerk/> geraadpleegd op 10 september 2019
<https://ipsu.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<https://www.relink-zwolle.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<https://newconnective.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<http://www.expect-leeuwarden.nl/> geraadpleegd op 10 september 2019
<https://www.tilburguniversity.edu/nl/studenten/advies/studentenpastoraat/tilburg>
<https://www.studentenpastoraat010.nl/>
<https://www.haastu.nu/>
<http://studentenpastoraatenschede.nl/>

Bijlage 2: Topiclijst Organisaties

Studentenpastoraat organisatie topics

Kort beschrijven onderzoek

In dit onderzoek wil de onderzoeker een overzicht maken van studentenpastoraat in Nederland en daarin focussen op het karakter van de verschillende organisaties en de manier waarop de organisaties zich profileren naar de studenten toe.

Ik kan natuurlijk alle websites doorzoeken en dan kom ik ook uit op veel informatie, maar het leek mij leuker om in gesprek te gaan met het studentenpastoraat en zo ook meer achter de motivatie te komen van karakter en profilering.

Karakter/ identiteit organisatie

- Naamgeving organisatie.
- Beschrijven van beschrijving website.
- Hoe karakteriseert de organisatie zich? (Duidelijk religieus, onduidelijk religieus, niet religieus)
- > ontwikkeling, anders dan eerst?
- Waarom karakteriseert de organisatie zich op deze manier?
- doelstelling.
- wat doen jullie zoal?

Terminologie hulpverlening

- Welke terminologie gebruikt de organisatie voor de hulpverlening die zij bieden?
- Waarom gebruiken zij deze terminologie?
 - vergelijking maken met een andere term: levensbeschouwelijk werker, studentenpastor.

Doelgroep en bereik

- Wat is de doelgroep van de organisatie?
 - Wat komt erbinnen?
 - Verschil met voorheen?
- Wordt deze doelgroep bereikt en hoe? (Promotie, samenwerkingen enz.)
- locatie vs. bereik -> waar zijn activiteiten?
- Is het wenselijk om dit bereik te vergroten en hoe denk de organisatie dit te bewerkstelligen?

Bijlage 3: Topiclijst Studenten

Studenten topiclijst

- Duidelijk weergeven via welke organisatie contact is opgenomen met student.

Ervaring Studentenpastoraat

Hoe is de student in aanraking gekomen met desbetreffende organisatie?

- Wat sprak je aan?

Waarom ben je actief geworden binnen de organisatie?

- Wat heb je gedaan?

Hoe zou jij de desbetreffende organisatie omschrijven (karakter/doelstellingen)?

Wat heeft deze organisatie, in jouw optiek, studenten/jou te bieden?

- Hebben studenten hier behoefte aan denk je? (Eigen kring ervaringen)
 - waarom wel of niet?
- Werden er veel studenten bereikt, of heb je het idee dat dit nog meer kan zijn?

(Aantal deelnemers)

Algemeen

- Ben je zelf religieus/niet religieus/ spiritueel, onduidelijk?
- Studie?

Terminologie

- Wat versta je onder studentenpastoraat?
- Wat vind je van de term die door de organisatie wordt gebruikt?

- Welke term spreekt jou het meeste aan (als persoon) en welke term zou je zelf kiezen voor een organisatie? (Welke zal de meeste studenten aanspreken?):

- Studentenpastor
- (life)coach
- levensbeschouwelijke werker /studentwerker
- begeleider (student, zingeving, spiritueel, levensbeschouwing)
- adviseur (spiritueel, religieus)

Waarom? Wat voor voorstelling maak je daarbij?

Heb je verder nog iets te zeggen over jouw ervaringen bij het (organisatie)?